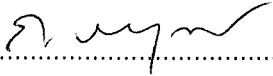

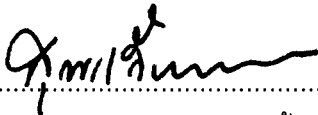

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงาน โรงงาน
อุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ : กรณีศึกษาบริษัท สหยูเนี่ยน
อุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน)
ชื่อและนามสกุล นางยูไล วีระกังวานกุล
วิชาเอก การพัฒนาครอบครัวและสังคม
สาขาวิชา มนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. ชินรัตน์ สมสืบ
2. รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพร เลี่ยนสลาย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลชนิษฐ์ ราชนบุญวัฒน์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชินรัตน์ สมสืบ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพร เลี่ยนสลาย)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก
การพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

.....ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพหล)

วันที่...27...เดือน.....กันยายน.....พ.ศ.....2550...

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม
สิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ : กรณีศึกษา บริษัท สหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ
จำกัด (มหาชน)

ผู้วิจัย นางยุไล วีระกังวานกุล **ปริญญา** คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาครอบครัวและ
สังคม) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร.ชินรัตน์ สมสืบ (2) รองศาสตราจารย์
ดร.สุรพร เลี่ยนสลาย **ปีการศึกษา** 2549

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงาน
ในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ และ (2) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความ
มั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นกลุ่มพนักงานชายหญิงที่สมรสแล้ว ทั้งแบบเป็น
ทางการและไม่เป็นทางการในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ บริษัทสหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด
(มหาชน) จำนวน 400 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ
ค่าไค-สแควร์ และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า ความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม
อุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$) ปัจจัยที่มีผลต่อ
ความมั่นคงในชีวิตสมรส ได้แก่ การศึกษาของพนักงานและคู่สมรส อายุแรกสมรสของพนักงาน
และคู่สมรส โครงสร้างของครอบครัว ความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยา
ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิต และความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความ
มั่นคงในชีวิตสมรส ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ได้แก่ เพศ ความแตกต่างด้านอายุของคู่สมรส
รายได้ของครอบครัว และจำนวนบุตร

คำสำคัญ ความมั่นคงในชีวิตสมรส พนักงาน บริษัทสหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด
(มหาชน)

Thesis title: Factors Related to Marriage Life Stability of Textile Factory Employees in Samut Prakan Province: A Case Study of Saha Union Textile Industry Public Company, Limited

Researcher: Mrs. Youlai Veerakungwankul; **Degree :** Master of Home Economics (Family and Social Development); **Thesis advisors:** (1) Dr. Chinnarat Somsueb, Associate Professor; (2) Dr. Suraporn Siansalai, Associate Professor; **Academic year:** 2006

ABSTRACT

The purposes of this research were : (1) to study the level of marriage life stability of textile factory employees in Samut Prakan province, and (2) to study factors related to marriage life stability of textile factory employees in Samut Prakan Province.

The sample employed in this research consisted of 400 randomly selected textile factory employees of Saha Union Textile Industry Public Company Limited. This study was a survey research. The employed research instrument was a questionnaire developed by the researcher, with .88 reliability coefficient. Statistics for data analysis were percentage, mean, standard deviation, Chi-square test, and Pearson product moment correlation.

Research findings revealed that: (1) marriage life stability of textile factory employees was at the moderate level ($\bar{X} = 2.65$); and (2) Factors affecting marriage life stability at the 0.01 level of statistical significance were educational level of marriage partners, the age at which the marriage partners get married, family structure; employment outside home of the wife, companionship relation, and satisfaction with sex life; while factors not affecting marriage life stability at the 0.01 level of statistical significance were gender, difference in marriage partners' ages, family income, and number of offsprings.

Keywords: Marriage life stability, Employees, Saha Union textile Industry Public Company, Limited

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ชินรัตน์ สมนสืบ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพร เสี้ยนสลาย สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และรองศาสตราจารย์ ดร.กุลชนิษฐ์ ราชนบุญวัฒน์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์นี้อย่างใกล้ชิด นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.คณาพร คมสัน , นางวัฒนา รวยสำราญ (ศึกษานิเทศก์ 9) สำนักงานพื้นที่การศึกษาเขต 1 และนายบรรจง ไตรสงวน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตำหมึตรภาพ ที่ 65 ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้จัดการและพนักงานฝ่ายบุคคล คุณวุฒิ วุฒิพงศ์ และคุณประมวดี ไตรภูวนารถ ในการประสานงานและเก็บรวบรวมข้อมูล สิ่งที่ขาดไม่ได้ก็คือครอบครัวของข้าพเจ้าที่ได้ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา ทุกท่านที่กล่าวมานี้ ล้วนเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

นางยูไล วีระกังวานกุล

ธันวาคม 2549

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	10
ความรู้ที่เกี่ยวกับความมั่นคงในชีวิตสมรส.....	11
ความหมายของการสมรส.....	11
ความหมายของความมั่นคงในชีวิตสมรส.....	12
ประเภทของความมั่นคงในชีวิตสมรส.....	13
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความมั่นคงและความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส.....	14
ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส.....	23
ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส.....	26
ปัจจัยส่วนบุคคล.....	27
ปัจจัยลักษณะครอบครัว.....	29
ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของคู่สมรส.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	39
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	41
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	47
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง.....	51
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยลักษณะครอบครัว	54
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ.....	55
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง.....	63
ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทดสอบสมมติฐานการวิจัย	65
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	72
สรุปการวิจัย	73
อภิปรายผล	75
ข้อเสนอแนะ.....	81
บรรณานุกรม.....	84
ภาคผนวก	89
ก หนังสือขอความอนุเคราะห์	90
ข แบบสอบถาม.....	92
ประวัติผู้วิจัย.....	103

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ประเภทของความมั่นคงในชีวิตสมรส จำแนกตามรูปแบบของสังคม.....	13
ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นกลุ่มพนักงาน บริษัท สหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน) จำแนกตามรูปแบบของสังคม (สมรสแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ).....	40
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของพนักงานกลุ่มตัวอย่างและคู่สมรส จำแนกตาม เพศ ช่วงอายุ (ปี) ช่วงอายุสมรส ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาของคู่สมรส ลักษณะการทำงานของคู่สมรส	51
ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม รายได้เฉลี่ย (บาท) จำนวนบุตร ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว ความเพียงพอของรายได้ ครอบครัว.....	54
ตารางที่ 4.3 จำนวน ร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความแตกต่างด้านอายุของ คู่สมรส.....	56
ตารางที่ 4.4 จำนวน ร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุแรกสมรสของพนักงาน.....	56
ตารางที่ 4.5 จำนวน ร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุแรกสมรสของคู่สมรส.....	57
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของ ระดับความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยา จำแนกเป็นรายด้าน ...	58
ตารางที่ 4.7 จำนวน ร้อยละ ของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความพึงพอใจต่อ การทำงานนอกบ้านของภรรยา.....	59
ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของระดับ ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต จำแนกเป็นรายด้าน.....	60
ตารางที่ 4.9 จำนวน ร้อยละ ของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความเป็นเพื่อน คู่ชีวิต.....	61
ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของระดับ ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์ จำแนกเป็นรายด้าน	62
ตารางที่ 4.11 จำนวน ร้อยละ ของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความพึงพอใจ ด้านเพศสัมพันธ์.....	63

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของ ความมั่นคงในชีวิตสมรส จำแนกเป็นรายด้าน.....	64
ตารางที่ 4.13 จำนวน ร้อยละ ของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความมั่นคงใน ชีวิตสมรส	65
ตารางที่ 4.14 จำนวน ร้อยละของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความมั่นคงใน ชีวิตสมรสและเพศ และแสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับ ความมั่นคงในชีวิตสมรส.....	66
ตารางที่ 4.15 จำนวน ร้อยละของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความมั่นคงใน ชีวิตสมรสและระดับการศึกษา และแสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างระดับการศึกษาของพนักงานกับความมั่นคงในชีวิตสมรส.....	67
ตารางที่ 4.16 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของคู่สมรสกับ ความมั่นคงในชีวิตสมรส.....	68
ตารางที่ 4.17 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างครอบครัวกับความมั่นคงใน ชีวิตสมรส	69
ตารางที่ 4.18 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (r_{xy}) ระหว่างตัวแปรอิสระ ต่าง ๆ กับความมั่นคงในชีวิตสมรส.....	70

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework).....	5
ภาพที่ 2.1 แบบจำลองคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส.....	17
ภาพที่ 2.2 ตัวแบบการตัดสินใจสิ้นสลายตัวของชีวิตสมรส	20
ภาพที่ 2.3 แบบจำลองทฤษฎีการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงสถานภาพสมรส.....	21
ภาพที่ 3.1 ลำดับขั้นของการสร้างแบบสอบถาม.....	43

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสมรสเป็นจุดเริ่มต้นของการอยู่ร่วมกันของชายและหญิงที่ถูกต้องตามประเพณีและกฎหมาย (ศุภวัลย์ พลายน้อย และเนาวรัตน์ พลายน้อย 2529: 10) ส่วนในทางสังคมวิทยา กล่าวถึงการสมรสว่า เป็นการที่ชายคนหนึ่งและหญิงคนหนึ่ง แสดงตนให้ประจักษ์ว่า ทั้งสองจะอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยา และยอมปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีและกฎหมายที่ใช้อยู่ในท้องถิ่น ผลแห่งการสมรส ทำให้ทั้งสองฝ่ายเกิดสิทธิ และมีหน้าที่ต่อกัน คู่สมรสจะมีความสัมพันธ์อย่างมั่นคง ด้วยข้อผูกพันทางกามารมณ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี และกฎหมาย (อุทัย หิรัญโต 2519: 245)

ความมั่นคงในชีวิตสมรส เป็นสิ่งที่ทุกสังคมรวมทั้งสังคมไทยมีความปรารถนาให้เกิดขึ้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นได้จากสำนวนไทยที่อวยพรคู่บ่าวสาวในวันแต่งงาน บทที่กล่าวว่า "ขอให้อยู่กันจนแก่จนเฒ่า ถือไม้เท้ายอดทองกระบองยอดเพชร" จากนโยบายและ ยุทธศาสตร์ การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2547- 2556 ได้กำหนดเป้าหมายในแผนการปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมสถาบันครอบครัวไทยให้มีคุณภาพและความเข้มแข็ง (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2546 : ก) อีกทั้งนโยบายส่งเสริมความอบอุ่น มั่นคงในสถาบันครอบครัว ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) และฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งสนับสนุนเรื่องการแก้ไขปัญหาชีวิตคู่ จะเห็นได้ว่าความมั่นคงในชีวิตสมรส มีความสำคัญยิ่งต่อทุก ๆ ครอบครัว แต่ความต้องการข้างต้นนั้นมีทั้งส่วนที่ประสบความสำเร็จ และประสบความล้มเหลวขึ้นอยู่กับปัจจัยที่แตกต่างกันของแต่ละครอบครัว สิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของความมั่นคงในชีวิตสมรส คือ การแยกกันอยู่และการหย่าร้างของคู่สมรส (สมเกียรติ เบญจศาสตร์ 2541: 1) ซึ่งปัญหาการหย่าร้างจะส่งผลกระทบต่อหลายฝ่าย นอกจากจะเป็น ปัญหาต่อตนเอง ต่อครอบครัว และสังคมแล้ว ยังเป็นสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมไร้ระเบียบ ในเยาวชนของผู้เป็นบุตรด้วย จะเห็นว่าผลเสียจากการหย่าร้าง การขาดความสุข ในชีวิตสมรส ความขัดแย้งระหว่างคู่สมรส เหล่านี้เป็นที่มิของปัญหาสังคม ซึ่งทางฝ่ายรัฐต้องสูญเสียงบประมาณ มหาศาลเพื่อการแก้ไขบำบัด (Renick et al., 1992) นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต

ของประชากรโดยรวมเพราะครอบครัวถือเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดในการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกใหม่ ให้เป็นคนดี การมีครอบครัวจึงนับเป็นความรับผิดชอบขั้นต้นที่บุคคลพึงมีต่อประเทศชาติ หรือ ชุมชนที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ การที่คู่สมรสตัดสินใจแยกกันอยู่หรือหย่าร้างกันนั้นมีสาเหตุที่เกิดขึ้นอย่าง ลอย ๆ แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างมีความเชื่อมโยงกันอย่างมีเงื่อนไข และระบบโครงสร้างทาง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่มีความแตกต่าง ของโอกาสในชีวิตระหว่างประชาชนกลุ่มต่าง ๆ

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม นับจากประเทศไทยได้มีการนำแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาใช้จนถึงปัจจุบัน นับเป็นฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) แล้วนั้น ปรากฏว่าสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมได้รับผลกระทบจากการพัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ การขยายตัว ทางเศรษฐกิจทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรโดยรวมดีขึ้น แต่ผลของการพัฒนาก็ก่อให้เกิด ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมตามมา สังคมมีความซับซ้อนและมีความเป็นวัตถุนิยมสูงขึ้น (สมเกียรติ เบญจศาสตร์. 2541: 1) ซึ่งสาเหตุหนึ่งของปัญหา คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรม มาเป็นสังคมอุตสาหกรรมใหม่ในประเทศไทย รัฐบาลได้มีการส่งเสริมและกระจายแหล่งอุตสาหกรรม ทำให้เกิดนิคมอุตสาหกรรมขึ้นทั้งในเขตปริมณฑลและในตัวเมืองสำคัญ ๆ ตามจังหวัดต่าง ๆ ได้แก่ สมุทรปราการ ปทุมธานี ระยอง อุทยาน เป็นต้น

จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางด้านอุตสาหกรรม จึงส่งผลให้มี แรงงานจำนวนมากทั้งที่เป็นแรงงานที่อยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ และแรงงานต่างจังหวัดที่เข้ามา ทำงานในนิคมอุตสาหกรรม ย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างของประชากรและในระบบ โครงสร้างอื่น ๆ ของสังคม ซึ่งเชื่อมโยงโดยตรงกับระบบโครงสร้างของครอบครัว (รุจา ภูไพบูลย์. 2537: 41) อันมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความมั่นคงในชีวิตสมรสอย่างยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ จากสถิติการจดทะเบียนสมรสและการหย่าร้างในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นที่ตั้ง ของนิคมอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ ในช่วง พ.ศ. 2544-2547 พบว่า ปี พ.ศ. 2544 มีจำนวนคู่สมรส 2,682 คู่ จำนวนคู่หย่าร้าง 914 คู่ คิดเป็นร้อยละ 34.08 ปี พ.ศ. 2545 มีจำนวนคู่สมรส 2,772 คู่ จำนวนคู่หย่าร้าง 979 คู่ คิดเป็นร้อยละ 35.32 ปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนคู่สมรส 2,459 คู่ จำนวน คู่หย่าร้าง 1,047 คู่ คิดเป็นร้อยละ 42.58 ปี พ.ศ. 2547 มีจำนวนคู่สมรส 3,002 คู่ จำนวนคู่ หย่าร้าง 1,300 คู่ และคิดเป็นร้อยละ 43.30 (ที่มา : กองทะเบียนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ) อัตราการหย่าร้างที่เพิ่มสูงขึ้นดังกล่าว เป็นเครื่องบ่งชี้อย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความ ไม่มั่นคงในชีวิตสมรสและครอบครัวไทยซึ่งนับวันจะเพิ่มสูงขึ้น และเป็นประเด็นปัญหาทางสังคม

ที่ส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง เพราะครอบครัวที่ดีคือจุดเริ่มต้นของสังคมที่ดี (งามตา วรินทร์านนท์, 2548: 10)

สภาพการณ์ในปัจจุบัน สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วสาเหตุหนึ่งมาจากอิทธิพล ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสาร ทำให้ได้รับอิทธิพลในระดับประเทศ สังคมและ ครอบครัวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว สังคมปัจจุบันแข่งขันกัน ในด้านวัตถุ มีทัศนคติต่อการหย่าร้างเปลี่ยนแปลงไป จะเห็นได้ว่าด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว เช่น เปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายไปเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น เจกเช่นเดียวกับโครงสร้างของ ครอบครัวพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม ในจังหวัดสมุทรปราการที่เป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น คู่สมรส ช่วยกันสร้างฐานะ ภรรยาออกทำงานนอกบ้านช่วยเหลือครอบครัว การทำงานเป็นช่วงเวลามีเวลา ว่างไม่ตรงกัน อาจก่อให้เกิดปัญหาส่งผลกระทบต่อครอบครัวได้

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ โดยเลือกศึกษา บริษัท สหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน) จากข้อมูลอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการพบว่าปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมประเภท ปั่น ทอ ถัก ฟอก ย้อม พิมพ์และ การบริการ จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการมากที่สุด รองลงมาได้แก่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนการผลิตภาคอุตสาหกรรม มากเป็นอันดับหนึ่ง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างและการกระจายแหล่งการผลิตจาก กรุงเทพมหานครมายังสมุทรปราการเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ เนื่องจาก มีแหล่งสาธารณูปโภคที่สะดวกและอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ ที่เลือกโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัด สมุทรปราการ กรณีศึกษา บริษัท สหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน) เพราะมีความพร้อมใน หลาย ๆ ด้าน กลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลาย จึงเป็นโรงงานที่ผู้วิจัยเลือกทำการศึกษาในครั้งนี้

จากประเด็นดังกล่าวจึงเป็นแง่มุมที่น่าศึกษาต่อไปว่า มีปัจจัยใดบ้างที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับ ความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในด้านอุตสาหกรรม ดังนั้นพนักงาน ย่อมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำงาน ผู้วิจัยมีความสนใจในการดำเนินชีวิตของพนักงานเหล่านี้ ถ้าครอบครัวพนักงานอยู่ดีมีความสุข จะส่งผลกระทบต่อความตั้งใจในการทำงานให้สำเร็จไปได้ด้วยดี แต่ถ้ามองในมุมกลับถ้าพนักงานไม่มีความสุขในการดำเนินชีวิต การทำงานของเขาก็เป็นไปอย่าง ไม่เต็มใจ ไม่เต็มความสามารถ ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากมายทั้งปัญหาด้าน ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทางในการนำมาประยุกต์ใช้

ปรับปรุง พัฒนา และเสริมสร้างความมั่นคงของพนักงานซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติ และยังเป็น การส่งเสริมแนวนโยบายของรัฐบาลอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้คือ

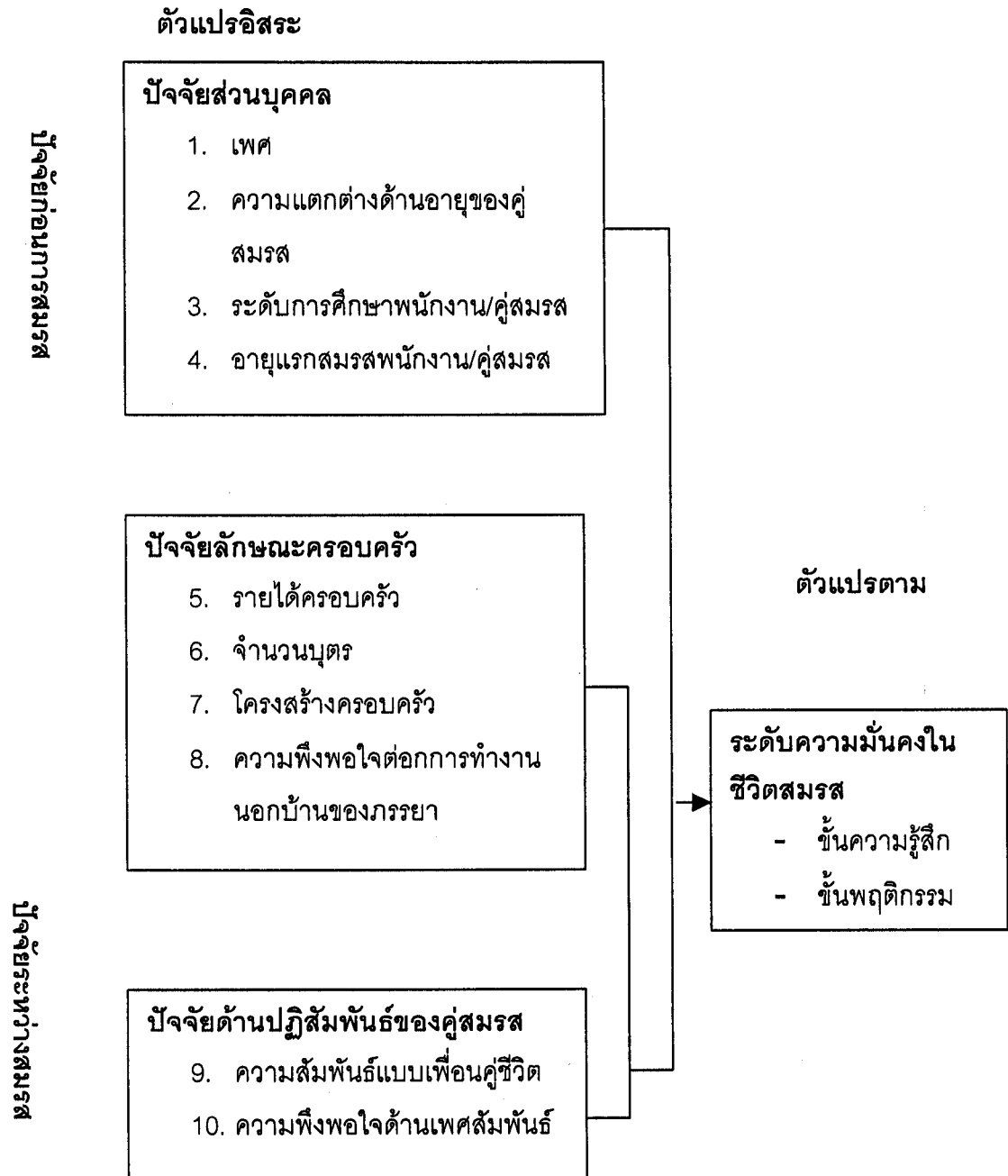
- 2.1 เพื่อศึกษาระดับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย (conceptual framework)

กรอบแนวคิดในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอจังหวัดสมุทรปราการ : กรณีศึกษาบริษัทสหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน) จากการศึกษาทฤษฎี งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอในจังหวัดสมุทรปราการพบว่าปัจจัยหลักมี 2 ประเด็น คือ

- 3.1 ปัจจัยก่อนสมรสประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ความแตกต่างด้านอายุของกลุ่มสมรส ระดับการศึกษาของพนักงาน/คู่สมรส อายุแรกสมรสของพนักงาน/คู่สมรส
- 3.2 ปัจจัยระหว่างสมรสประกอบด้วย ปัจจัยด้านลักษณะครอบครัว ได้แก่ รายได้ ครอบครัว จำนวนบุตร โครงสร้างครอบครัว ความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยา และปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มสมรส ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิต ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์

จะเห็นได้ว่ามีตัวแปรที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส รวมทั้งหมด 10 ตัว ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์สร้างกรอบแนวคิด เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงาน บริษัท สหยูเนี่ยน อุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน) ดังรายละเอียดในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework)

4. สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีสมมติฐาน 10 ข้อ คือ

- 4.1 เพศของพนักงานมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส
- 4.2 ระดับการศึกษาของพนักงาน/คู่สมรสมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส
- 4.3 โครงสร้างครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส
- 4.4 ความแตกต่างด้านอายุของคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส
- 4.5 อายุแรกสมรสของพนักงาน/คู่สมรสมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส
- 4.6 รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส
- 4.7 จำนวนบุตรมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส
- 4.8 ความพึงพอใจในการทำงานนอกบ้านของภรรยามีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส
- 4.9 ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิตมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส
- 4.10 ความพึงพอใจในด้านเพศสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส

5. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ กรณีศึกษา บริษัท สหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน) ถ้าหนึ่งครอบครัวทำงานทั้งพนักงาน/คู่สมรสให้เลือกหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้ตอบแบบสอบถามทั้งที่สมรสแล้วและยังคงอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยาโดยทางพฤตินัยหรือนิตินัย ขณะที่ทำการสำรวจ มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านประชากร ประชากรในที่นี้คือ พนักงานโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ ที่ทำงานอยู่ในบริษัทสหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน)

5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาระดับความมั่นคงในชีวิตสมรสและศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอจังหวัดสมุทรปราการ กรณีศึกษา บริษัท สหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน)

5.3 ขอบเขตด้านเวลา ศึกษาและเก็บข้อมูลในปี 2548

5.4 ขอบเขตด้านตัวแปร

5.4.1 **ปัจจัยก่อนการสมรส** ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ความแตกต่างด้านอายุของคู่สมรส ระดับการศึกษาพนักงาน/คู่สมรส อายุแรกสมรสพนักงาน/คู่สมรส

5.4.2 **ปัจจัยระหว่างสมรส** ประกอบด้วย ปัจจัยด้านลักษณะครอบครัว ได้แก่ รายได้ของครอบครัว จำนวนบุตร โครงสร้างครอบครัว ความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยาและปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของคู่สมรส ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิต และความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์

5.4.3 **การวัดความมั่นคงในชีวิตสมรส** แบ่งเป็น 2 ชั้น ประกอบด้วย ชั้นความรู้สึกและชั้นพฤติกรรม

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีความเข้าใจถูกต้องตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

6.1 **ชีวิตสมรส** หมายถึง การดำเนินชีวิตของพนักงานชายหญิงของบริษัท สหุญเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน) ที่มีสถานภาพสมรสแล้วทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

6.2 **ความมั่นคงในชีวิตสมรส** หมายถึง สถานภาพสมรสที่ยังคงอยู่และชีวิตสมรสดำเนินต่อไปได้หรือประสบความล้มเหลว วัดระดับความมั่นคงในชีวิตสมรสเป็น 2 ชั้น คือ 1.) ชั้นความรู้สึก 2.) ชั้นพฤติกรรม จากการดัดแปลงแนวคิดของ อลัน บูธ และดี.อาร์ จอห์นสัน (Alan Booth and DR. Johnson 1983:387-392) ชั้นความรู้สึก วัด 2. ด้าน ได้แก่ ความรู้สึกกว่าชีวิตสมรสกำลังมีปัญหาและการคิดเรื่องการหย่า ชั้นพฤติกรรม วัด 5. ด้าน ได้แก่ การมีเรื่องขัดแย้งกันอยู่เสมอ การกระทำที่แสดงถึงความไม่พอใจในชีวิตสมรส การมีปฏิกริยาตอบโต้ การปรึกษาคนใกล้ชิดเรื่องการหย่าร้าง การตัดสินใจหย่าร้าง

6.3 **ความแตกต่างด้านอายุของคู่สมรส** หมายถึง จำนวนปีที่ห่างกันทางอายุเต็มปีของพนักงานกับคู่สมรส โดยใช้เกณฑ์การเปรียบเทียบของอุบลรัตน์ พิชญชนะนันท์ (2531: 37)

ถ้าผลต่างกัน 0-2 ปี หมายถึง คู่สมรสมีอายุแตกต่างกันน้อย

ถ้าผลต่างกัน 3-5 ปี หมายถึง คู่สมรสมีอายุแตกต่างกันปานกลาง

ถ้าผลต่างกัน 6 ปีขึ้นไป หมายถึง คู่สมรสมีอายุแตกต่างกันมาก

6.4 **ระดับการศึกษาของพนักงานหรือคู่สมรส** หมายถึง จำนวนปีที่พนักงานหรือคู่สมรสใช้ในการศึกษาแบบเป็นทางการ

6.5 อายุแรกสมรสของพนักงานหรือคู่สมรส หมายถึง จำนวนอายุเต็มปีของสามีหรือภรรยาในปีที่จดทะเบียนสมรสหรือตกลงที่จะอยู่ร่วมกันฉันท์สามี ภรรยา กับคนปัจจุบัน

6.6 รายได้ครอบครัว หมายถึง เงินเดือนหรือค่าจ้างของสมาชิกครอบครัวที่หามาได้ ต่อเดือนนำมารวมกันและมีการใช้จ่ายร่วมกัน ซึ่งวัดได้จากการรับรู้ของหัวหน้าครอบครัวถึงความเพียงพอจากยอดของรายได้

6.7 จำนวนบุตร หมายถึง จำนวนบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งเกิดกับคู่สมรสคนปัจจุบัน

6.8 โครงสร้างครอบครัว หมายถึง ลักษณะการอยู่ร่วมกันของบุคคลในครอบครัว ซึ่งแบ่งออกเป็น ครอบครัวเดี่ยว คือ บุคคลที่อยู่ร่วมกันในครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูก ส่วนครอบครัวขยาย คือ บุคคลที่อยู่ร่วมกันในครอบครัวที่ประกอบด้วยญาติผู้ใหญ่ พ่อ แม่ และลูก หรือญาติพี่น้องคนอื่นๆ

6.9 การทำงานนอกบ้านของภรรยา หมายถึง การประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ของภรรยาที่ทำงานนอกบ้านสร้างรายได้เพื่อตนเองและครอบครัว

6.10 ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิต หมายถึง พฤติกรรมระหว่างพนักงานกับคู่สมรสในรูปแบบของการใช้ชีวิตร่วมกัน โดยมีลักษณะซึ่งดัดแปลงจากแนวคิดของ มาริลีน ลิตเติล (Marilyn Little 1982: 19) 4 ประการ คือ การเข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของกันและกัน การยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน การมีเวลาในการทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน และการปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน

6.11 ความพึงพอใจในด้านเพศสัมพันธ์ หมายถึง การที่พนักงานและคู่สมรสได้รับการตอบสนองความต้องการทางเพศในระดับที่สอดคล้องกัน ซึ่งวัดได้จากระดับการปรับตัวเข้าหากันด้านเพศสัมพันธ์ 3 ประการ ซึ่งดัดแปลงจากแนวคิดของเทอร์แมนและอลสัน (Terman and Olson 1938, อ้างในทวีร์สมิ์ ธนาคม 2524: 166-167) ได้แก่ความต้องการทางเพศที่สอดคล้องกัน ความสุขในการมีเพศสัมพันธ์กับคู่สมรส การมีรสนิยมทางเพศที่คล้ายคลึงกัน

6.12 พนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอจังหวัดสมุทรปราการ หมายถึง คนงานชายหญิงที่ทำงานอยู่ในบริษัทสหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งคู่สมรสจะทำงานที่ใดก็ได้ ในกรณีที่ทำงานบริษัทนี้ทั้งคู่ให้หัวหน้าครอบครัวเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการศึกษานี้ จะเป็นข้อมูลในการดำเนินการส่งเสริมความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม และเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาชีวิตสมรสให้มั่นคงยิ่งขึ้น ซึ่งมีผลต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติต่อไป

7.1 นำปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

7.2 เพื่อให้ได้แนวทางมาป้องกัน ปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริม คุณภาพชีวิตสมรสอันจะนำไปสู่ความมั่นคงในชีวิตสมรสต่อไป

7.3 เพื่อสนับสนุนนโยบายส่งเสริมความอบอุ่น มั่นคงในสถาบันครอบครัว ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) และฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ต่อไป ซึ่งสนับสนุนเรื่องการแก้ไขปัญหาชีวิตคู่ เพื่อความมั่นคงในสังคมและประเทศชาติ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ : กรณีศึกษา บริษัท สหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน) ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานเพื่อประกอบการศึกษา โดยนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความรู้ที่เกี่ยวกับความมั่นคงในชีวิตสมรส

1.1 ความหมายของการสมรส

1.2 ความหมายของความมั่นคงในชีวิตสมรส

1.3 ประเภทของความมั่นคงในชีวิตสมรส

1.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความมั่นคงและความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส

1.5 ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส

2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

2.1.1 เพศ

2.1.2 ความแตกต่างด้านอายุของคู่สมรส

2.1.3 ระดับการศึกษา

2.1.4 อายุแรกสมรส

2.2 ปัจจัยลักษณะครอบครัว

2.2.1 รายได้ของครอบครัว

2.2.2 จำนวนบุตร

2.2.3 โครงสร้างครอบครัว

2.2.4 ความพึงพอใจต่อการทำงานของภรรยา

2.3 ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของคู่สมรส

2.3.1 ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิต

2.3.2 ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้ที่เกี่ยวกับความมั่นคงในชีวิตสมรส

การสมรสของชายและหญิงอาจจะมาจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น เพศ ความแตกต่างด้านอายุของคู่สมรส ระดับการศึกษาของพนักงานหรือคู่สมรส อายุแรกสมรสของพนักงานหรือคู่สมรส หรือปัจจัยอื่นๆ ที่เข้ามาสนับสนุนทำให้ช่วยกระชับความสัมพันธ์ให้เจริญเติบโตมากขึ้น จนกลายเป็นความรัก และในที่สุดทำให้เกิดการผูกมัดกันอย่างถาวรด้วยการแต่งงาน ในการแต่งงานนั้นควรจะประกอบด้วยความพึงพอใจและปฏิสัมพันธ์ของคู่สมรสจึงถือได้ว่าการแต่งงานเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาครอบครัว

1.1 ความหมายของการสมรส

การสมรสเป็นสิ่งที่บุคคลปรารถนาให้เกิดขึ้นแต่จะเกิดขึ้นได้หรือไม่ได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับความพร้อมและปัจจัยของแต่ละบุคคล แต่ถ้าทุกคนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความรู้สึกให้สอดคล้องกับคู่สมรส และปรับระดับระครองชีวิตสมรสให้คงอยู่ได้อย่างมีความสุขก็ถือว่าประสบความสำเร็จในการสมรสในระดับหนึ่ง

จากการศึกษาเกี่ยวกับการสมรส ได้มีผู้ให้ความหมายของการสมรส ไว้หลากหลาย ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2542: 25) กล่าวว่า การแต่งงาน หมายถึง การที่ชาย-หญิงตกลงที่จะร่วมชีวิตที่จะมีความสัมพันธ์ ความผูกพันกันอย่างลึกซึ้งและมั่นคง โดยมีพันธะสัญญาต่อกันว่า จะอยู่ด้วยกันตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นอย่างไหน ไม่ว่าจะยามทุกข์หรือยามสุข การแต่งงานที่แท้จริงจึงต้องเป็นความสัมพันธ์ในสัญญาระหว่างคนสองคน ซึ่งเป็นคำสัญญาที่หนักแน่นยิ่งกว่าการทำสัญญาใดๆ

นิยม บุญมี (2534: 13) สรุปว่า การแต่งงานคือการที่ชาย-หญิง ที่รักใคร่ชอบพอกฎอุปนิสัยใจคออันและกัน พร้อมใจที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันตามธรรมชาติของพฤติกรรมทางเพศ และประกาศให้สังคมประจักษ์ว่าได้ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี ตามกฎของสังคมที่กำหนดไว้ในกฎหมายครอบครัว

อัลเฟรด แม็คคูลง ลี (อ้างในฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ.2522: 73) ได้ให้ความหมายว่า "การแต่งงานเป็นการประกาศสัญญาของชาย-หญิงที่จะอยู่ร่วมกันเป็นสามีภรรยา กันตามกฎหมายของสังคม"

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของคำว่า "สมรส" หมายถึง การแต่งงาน และ "การแต่งงาน" หมายถึงการทำพิธีระหว่างชายหญิง อยู่กินเป็นผัวเมีย กันตามประเพณี

สรุปได้ว่าการสมรสหรือการแต่งงาน หมายถึง การที่ชายและหญิงตัดสินใจใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน โดยมีประเพณีของแต่ละสังคมยอมรับและมีพันธะสัญญาที่จะมีทั้งความสุขและความทุกข์ร่วมกัน โดยที่มีการจดทะเบียนสมรสและไม่จดทะเบียนสมรสหรือสมัครใจใช้ชีวิตร่วมกัน

1.2 ความหมายของความมั่นคงในชีวิตสมรส

เมื่อทั้งคู่ตกลงปลงใจที่จะอยู่ร่วมกันเพื่อสร้างครอบครัวขึ้นใหม่ ซึ่งครอบครัวจะคงสภาพครอบครัวอย่างสมบูรณ์ที่สุดได้ต่อเมื่อชีวิตสมรสของพนักงานและคู่สมรส มีความมั่นคงมากที่สุด ดังนั้นความมั่นคงในชีวิตสมรสจึงเป็นเป้าหมายสำคัญยิ่งประการหนึ่งในชีวิตสมรสซึ่งหมายถึง การที่ชีวิตสมรสดำเนินต่อไปได้และชีวิตสมรสจะสิ้นสุดต่อเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต ส่วนชีวิตสมรสที่ไม่มั่นคงจะสิ้นสุดด้วยการกระทำอย่างจงใจโดยคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายจงใจในการที่จะแยกจากกันหรือหย่าร้างกัน (Lewis and Spanier, 1979: 268)

จากการศึกษาเกี่ยวกับความมั่นคงในชีวิตสมรส (marital stability) ได้มีผู้ให้ความหมายของความมั่นคงในชีวิตสมรส ไว้ดังนี้

เลวิส และ สเปนเนียร์ (Lewis and Spanier, 1979: 269) ให้ความหมายความมั่นคงในชีวิตสมรสว่า หมายถึง สถานภาพการสมรสของชายและหญิงที่ยังคงสถานภาพสมรสเป็นคู่สมรสอยู่ทั้งเป็นทางการ คือ การสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมายและไม่เป็นทางการ คือ การใช้ชีวิตคู่อยู่ร่วมกันเองแม้จะไม่ได้สมรสกันตามกฎหมายก็ตาม ชีวิตสมรสที่มั่นคงนี้จะแปรเปลี่ยนไปตามสภาพที่ไม่มั่นคงเมื่อสถานภาพการสมรสสิ้นสุดลง โดยที่คู่สมรสตัดสินใจแยกทางหย่าร้างหรือทอดทิ้งกันไป (ไม่นับการสิ้นสุดสถานภาพสมรสโดยการตายจากกันของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง)

เลวิงเกอร์ (Levinger, 1965 cited in Lewis and Spanier, 1979: 270-272) กล่าวว่า ความมั่นคงในชีวิตสมรส หมายถึง สิ่งที่แสดงให้เห็นว่าชีวิตสมรสนั้นดำเนินไปอย่างเป็นปกติ ไม่มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นระหว่างคู่สมรสนั้น

สรุปได้ว่าความมั่นคงในชีวิตสมรสหมายถึง ระดับของสถานภาพสมรสที่ยังคงอยู่และชีวิตสมรสดำเนินต่อไปได้

1.3 ประเภทของความมั่นคงในชีวิตสมรส

เลวิงเกอร์ (Levinger, 1965 cited by Lewis and Spanier, 1979: 269) กล่าวว่า การสมรสที่สมบูรณ์และไม่สมบูรณ์ขึ้นอยู่กับรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สถานภาพการสมรสอาจ หมายถึง ผลจากการสมรส ไม่ว่าจะเป็นการเลิกกันโดยทั้งคู่กำหนด หรือเป็นการตายของคู่สมรสอย่างคาดไม่ถึงก็ได้ ดังนั้นจึงสามารถแสดงประเภทของความมั่นคงในชีวิตสมรสได้ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ประเภทของความมั่นคงในชีวิตสมรส จำแนกตามรูปแบบของสังคม

ความมั่นคง รูปแบบ	สมบูรณ์แบบ (มั่นคง)	ไม่สมบูรณ์แบบ (ไม่มั่นคง)
เป็นทางการ	แต่งงานกันตามกฎหมาย	แยกกันตามกฎหมายหย่าร้าง เลิกกันตามกฎหมาย
ไม่เป็นทางการ	แต่งงานลับ ๆ	การแยกกันโดยการตกลงอย่างไม่เป็นทางการ การทอดทิ้ง

ที่มา: Lewis, R.A. and Spanier, G.B. (1979). Theorizing About the Quality and Stability of Marriage. In W.R.. Burr, et al. (Eds.), *Contemporary Theories About the Family Research-Based Theories Vol.1* (pp. 268-289). New York: Free Press.

รูปแบบทางสังคม มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
เป็นทางการในที่นี้ หมายถึง มีการจดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมาย
ไม่เป็นทางการ หมายถึง อยู่กันด้วยความสมัครใจโดยไม่มีการจดทะเบียนสมรส
รูปแบบของความมั่นคงในชีวิตสมรส มี 2 ประเภท ประเภทสมบูรณ์แบบ (มั่นคง) และ ไม่สมบูรณ์แบบ (ไม่มั่นคง)

รูปแบบเป็นทางการ

มั่นคง คือ ครอบครัวที่มีการแต่งงาน จดทะเบียนสมรสกันตามกฎหมาย มีความรักใคร่ปรองดองกัน ครอบครัวนั้นก็จะเป็ครอบครัวที่สมบูรณ์แบบ(มั่นคง)

ไม่มั่นคง คือ ครอบครัวที่มีการแต่งงานและมีการจดทะเบียนสมรสอยู่กันอย่างไม่มีความสุขเป็นเหตุให้เกิดการแตกแยกกันตามกฎหมาย หย่าร้างเลิกกันตามกฎหมาย ครอบครัวนั้นก็จะเป็นครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์แบบ(ไม่มั่นคง)

รูปแบบไม่เป็นทางการ

มั่นคง คือ ครอบครัวที่มีการอยู่กันด้วยความเต็มใจ แต่งงานลับๆ สมครใจที่จะใช้ชีวิตร่วมกัน มีความสุขในชีวิตสมรส แม้จะไม่มีการจดทะเบียนสมรสก็ตาม ก็สามารถทำให้ครอบครัวสมบูรณ์แบบ (มั่นคง) ได้

ไม่มั่นคง คือ ครอบครัวที่ไม่จดทะเบียนสมรสกัน มีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างไม่มีความสุขเป็นผลให้เกิดการแตกแยกกันโดยการตกลงอย่างไม่เป็นทางการหรือการทอดทิ้งกัน ก็จะเกิดความไม่สมบูรณ์แบบ (ไม่มั่นคง) ในชีวิตครอบครัว

ซึ่งแนวคิดนี้อธิบายความหมายในวิถีทางที่มีตัวแปรแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันของรูปแบบของความมั่นคงในชีวิตสมรส กับความมั่นคงในชีวิตสมรสและความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส (สมบูรณ์แบบ, ไม่สมบูรณ์แบบ) ซึ่งเป็นจุดของความสัมพันธ์ของการบรรยายหรือทำนายปรากฏการณ์ของชีวิตสมรส

1.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความมั่นคงและความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความมั่นคงและความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส มีนักวิชาการได้ศึกษาไว้มากมาย แต่แนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญ ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ 4 แนวคิดและทฤษฎี ซึ่งประกอบด้วย ทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส (theory of marital quality and marital stability) ของ เลวิสและสแปนเนียร์ ทฤษฎีตัวแบบการตัดสินใจสิ้นสุดตัวของชีวิตสมรส (model of marital dissolution decision) ของ เอ็ดเวิร์ดส์ และซาอันเดอร์ส ทฤษฎีการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงสถานภาพสมรส ของแมคโดนอลด์ และทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม ของลินน์ เค.ไวท์ และ อลัน บูธ ดังต่อไปนี้

1.4.1 ทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส (theory of marital quality and marital stability) ของ เลวิสและสแปนเนียร์

เลวิส และสแปนเนียร์ (Lewis and Spanier, 1979: 268-289) ได้กล่าวถึงทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส (theory of marital quality and marital stability) โดยได้เน้นถึงคุณภาพชีวิตสมรสซึ่งมีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส ทั้งสองกล่าวว่า "ยิ่งคู่สมรสมีคุณภาพชีวิตที่ดีมากเท่าใด จะทำให้ชีวิตสมรสมีความมั่นคงมากขึ้นเท่านั้น โดยคุณภาพชีวิตสมรสนั้นมีปัจจัยต่าง ๆ มากมายเข้ามาเกี่ยวข้อง" ปัจจัย 3 กลุ่มที่มีความสำคัญต่อคุณภาพ

ชีวิตสมรสซึ่งมีผลโดยตรงต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส (Lewis and Spanier, 1979: 268-289) ประกอบด้วย ปัจจัยก่อนสมรส ปัจจัยขณะสมรสและปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยก่อนการสมรส (premarital factors) เป็นปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางสังคมของคู่สมรส ประกอบด้วย

1.1 ความคล้ายคลึงกันของคู่สมรส (homogamy) ได้แก่ เชื้อชาติ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ศาสนา อายุ สติปัญญา เป็นต้น คู่สมรสที่มีความคล้ายคลึงกันในลักษณะดังกล่าวย่อมจะมีคุณภาพการสมรสที่ดีกว่า

1.2 คุณลักษณะของคู่สมรส (resources) ได้แก่ ระดับการศึกษา อายุแรกสมรส ชนชั้นทางสังคม ความคุ้นเคยกันระหว่างชายหญิง สุขภาพร่างกาย และสุขภาพจิต คู่สมรสจะมีคุณภาพที่ดีกว่าเมื่อมีลักษณะดังกล่าวอยู่ในระดับสูงหรือดีกว่า

1.3 แบบอย่างชีวิตสมรสจากบิดามารดา (parental model) หมายถึง คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวของทั้งสองฝ่าย ความสุขในวัยเด็กและความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกับบิดามารดา ซึ่งหากมีทิศทางไปในทางบวกย่อมทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย

1.4 สิ่งสนับสนุนอื่น ๆ (support from significant other) เช่น ความเห็นพ้องด้วยของบิดามารดาในคู่สมรสของบุตร

2. ปัจจัยขณะสมรส (marital factors) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ปัจจัยด้านความพึงพอใจในชีวิตสมรส และผลที่ได้รับจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ดังนี้

2.1 ความพึงพอใจในชีวิตสมรสด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย

2.1.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (socioeconomic adequacy) ได้แก่ สถานภาพทางอาชีพของฝ่ายชาย ความมั่นคงทางเศรษฐกิจในครอบครัว และรายได้ของครอบครัว

2.1.2 การทำงานนอกบ้านของภรรยา (wife employment) หมายถึง ความพึงพอใจในงานของตนเองของฝ่ายหญิง และความเห็นพ้องของสามีต่องานของภรรยา

2.1.3 ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว (household composition) ได้แก่ การมีบุคคลอื่นอาศัยอยู่ร่วมกันกับคู่สมรสหรือที่คู่สมรสอาศัยอยู่ร่วมกับครอบครัวเดิม คู่สมรสสามารถตัดสินใจต่อสิ่งใด ๆ ได้เองหรือไม่ ในสิ่งเหล่านี้หากเป็นไปในทางที่ดีย่อมเป็นผลดีต่อคุณภาพชีวิตสมรส

2.1.4 ความสำคัญของสังคมรอบตัวคู่สมรส (community embeddedness) ได้แก่ ความเห็นพ้องของเพื่อนและญาติ พี่น้องในการสมรส การติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนของคู่สมรส ความแออัดในครอบครัว เป็นต้น

2.2 ผลที่ได้รับจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ประกอบด้วย

2.2.1 การมองหรือพิจารณาที่เป็นไปในทางที่ดี (positive regard) ได้แก่ ความคล้ายคลึงในการรับรู้และการสื่อสารระหว่างคู่สมรส การประเมินคุณค่าของผู้อื่นในทางที่ดีหรือไม่ ความสอดคล้องกันของค่านิยมระหว่างคู่สมรส เป็นต้น

2.2.2 ความรู้สึกพึงพอใจระหว่างคู่สมรส (emotional gratification) หากมีความรู้สึกพึงพอใจสูงจะเป็นผลดีต่อคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งอาจเกิดจากสิ่งเหล่านี้คือ ความรู้สึกพึงพอใจทางเพศ ความรักที่มีต่อกัน ความนับถือกัน เป็นต้น

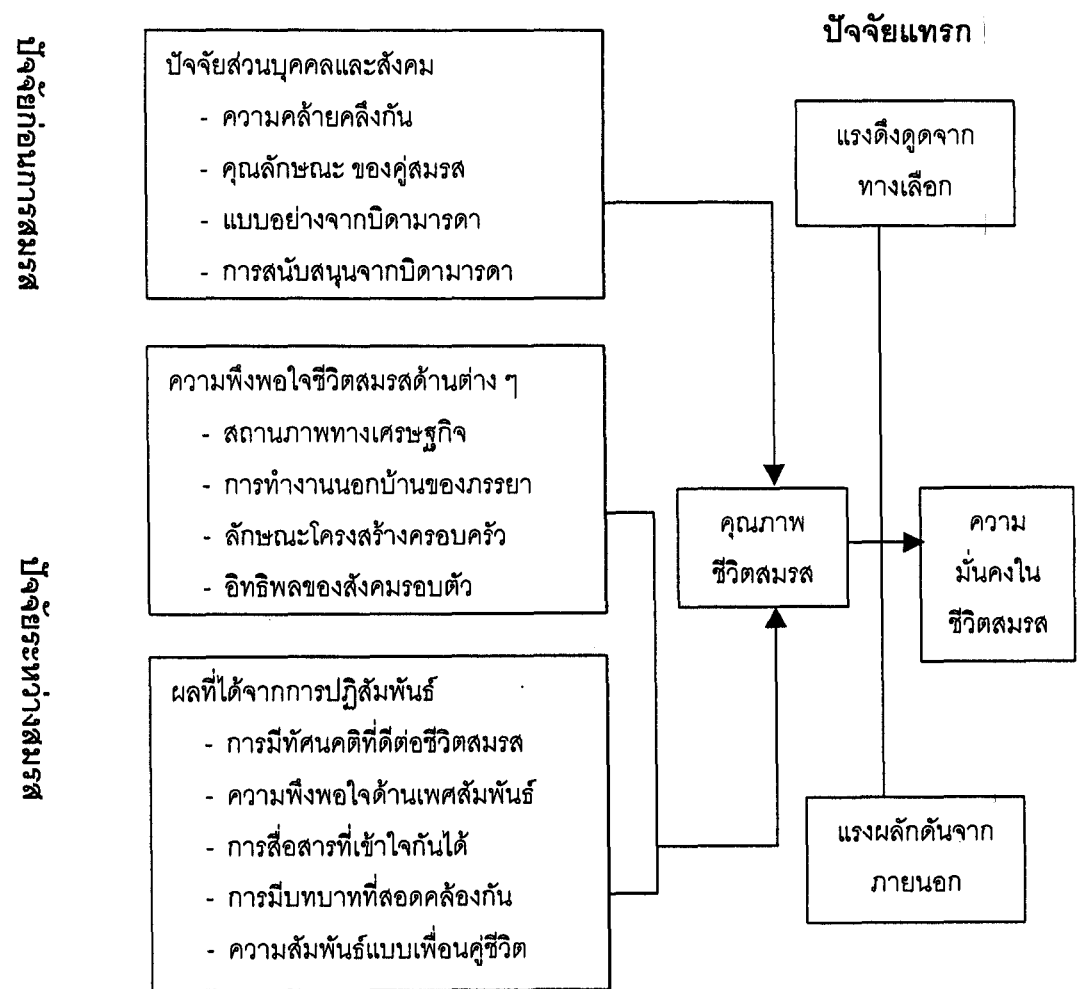
2.2.3 ประสิทธิภาพในการสื่อสาร (effectiveness of communication) ได้แก่ ความเข้าใจกันระหว่างคู่สมรส ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ความถูกต้องในการสื่อสารโดยมิได้พูดกัน (Nonverbal) ความถี่ของความสำเร็จในการสื่อสารระหว่างคู่สมรส มีประสิทธิภาพสูงในการสื่อสารและสามารถสื่อสารให้เข้าใจกันโดยคำพูดและโดยไม่ใช้คำพูด เป็นต้น

2.2.4 ความเหมาะสมในบทบาทของคู่สมรส (role fit) ชีวิตสมรสจะมีคุณภาพที่ดีหากคู่สมรสแสดงบทบาทที่พอเหมาะพอดีกัน เช่น การมีความเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังต่อกัน ฝ่ายหนึ่งอย่างมีเหตุผลหรือมีความสอดคล้องกัน การมีบุคลิกภาพที่คล้ายกัน มีการแบ่งบทบาทของกันและกัน และมีความเข้าใจกันในเรื่องเพศ เป็นต้น

2.2.5 การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันของคู่สมรส (interaction) ได้แก่ การอยู่ร่วมกันฉันท์เพื่อน โดยมีกิจกรรมร่วมกันและช่วยกันแก้ปัญหา ความมีอิทธิพลต่อจิตใจและอารมณ์ซึ่งกันและกันของคู่สมรส ในสิ่งเหล่านี้ หากมีมากเท่าใดยิ่งทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพมากขึ้นเท่านั้น

3. ปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันจากภายนอกและแรงดึงดูดจากทางเลือก (external pressures and alternative attractions) คือ ปัจจัยที่ควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตสมรสกับความมั่นคงในชีวิตสมรสอีกทีหนึ่ง กล่าวคือ ไม่แน่นอนเสมอไปที่คู่สมรสที่มีคุณภาพชีวิตสูงจะมีความมั่นคงสูงหรือคู่สมรสที่มีความมั่นคงในชีวิตต่ำจะเกิดจากการที่มีคุณภาพชีวิตสมรสต่ำ แรงผลักดันจากภายนอกได้แก่ บรรทัดฐานทางสังคม แรงบังคับจากสถาบันต่าง ๆ เช่น กฎหมาย สังคม ศาสนา เป็นต้น ส่วนแรงดึงดูดจากทางเลือกเกิดจากการเปรียบเทียบผลเสียในชีวิต (costs) และผลดี (rewards) ผลดี หมายถึง สิ่งดึงดูดให้คู่สมรสอยู่ร่วมกันต่อไป ส่วนผลเสีย ได้แก่ ความเครียด ความขัดแย้ง ปัญหาในการสื่อสารระหว่างคู่สมรส การขาดความกลมเกลียวกัน เป็นต้น ซึ่งทั้งผลดีและผลเสียจะบ่งบอกถึงคุณภาพชีวิตสมรสและเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจในการหย่าร้างของคู่สมรสและชี้ให้เห็นถึงความมั่นคงในชีวิตสมรสด้วย

สรุปทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส (theory of marital quality and marital stability) ของ เลวิส และสเปนเนียร์ (Lewis and Spanier, 1979: 268 -289) ได้ว่า ยิ่งคู่สมรสมีคุณภาพชีวิตสมรสดีเท่าใดจะทำให้ชีวิตสมรสมีความมั่นคงมากเท่านั้น ชีวิตสมรสจะมีความมั่นคงเพียงใดขึ้นอยู่กับแรงผลักดันภายนอกและแรงดึงดูดจากทางเลือก ซึ่งเป็นปัจจัยแทรกระหว่างคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส หรืออาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก ๆ 2 ประการ คือปัจจัยก่อนการสมรส และปัจจัยระหว่างการสมรส ซึ่งมีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส ซึ่งทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 แบบจำลองคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส

ที่มา : Lewis, R.A. and Spanier, G.B. (1979). Theorizing About the Quality and Stability of Marriage. In W.R. Burr, et al. (Eds.), *Contemporary Theories About the Family Research-Based Theories Vol.1* (pp. 268-289). New York: Free Press.

1.4.2 ทฤษฎีตัวแบบการตัดสินใจสิ้นสุดสลายตัวของชีวิตสมรส (model of marital dissolution decision) ของ เอ็ดเวิร์ดส์และซออันเดอร์ส

ในปี 1984 เอ็ดเวิร์ดส์ และ ซออันเดอร์ส (Edwards and Saunders, 1981; cited in Cox, 1991: 555-557) ได้เสนอตัวแบบการตัดสินใจสิ้นสุดสลายตัวของชีวิตสมรส (model of marital dissolution decision) โดยกล่าวว่า ชีวิตสมรสของแต่ละคนจะตกอยู่ภายใต้บริบทของสังคม และบริบททางสังคมก็จะเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจสิ้นสุดสลายตัวของชีวิตสมรส แรงจูงใจอันเกิดจากคุณลักษณะทางสังคมของแต่ละบุคคลจะนำไปสู่การสิ้นสุดชีวิตสมรส ซึ่งให้เห็นถึงปริมาณความขัดแย้งหรือความไม่ตรงกันของคุณลักษณะที่เป็นภูมิหลังระหว่างคู่สมรส ความไม่ตรงกันหากมีปริมาณมาก โอกาสที่จะหย่าร้างก็มีมากด้วย การขัดเกลาทางสังคมของหญิงหรือชายมีอิทธิพลอย่างมากต่อการคาดหวังในชีวิตสมรสและ เอ็ดเวิร์ดส์ และ ซออันเดอร์ส ได้แบ่งขั้นตอนการตัดสินใจสิ้นสุดชีวิตสมรสออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้น A เป็นขั้นที่กล่าวถึงภูมิหลังเชิงลักษณะที่เป็นแรงจูงใจให้มีการสมรสของคู่สมรส

ขั้น B เป็นขั้นที่แสดงถึงระดับผลสัมฤทธิ์ของการจัดการในการเลือกคู่ในขณะที่ยังคู่สมรสทำความรู้จักคุ้นเคยกัน (courtship) หมายถึง กระบวนการในการเลือกคู่ครองที่ดี

ขั้น C เป็นขั้นที่แสดงถึงสัมพันธภาพในชีวิตสมรส ขั้นนี้เรียกว่า การลงรอยกันของชีวิตสมรส (marital congruity) การสมรสที่มีความลงรอยกันสูง มิได้หมายความว่าความสัมพันธ์ของคู่สมรสจะไม่มีอาการขัดแย้ง ถ้าคู่สมรสยอมรับว่าความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ ดังนั้น ความขัดแย้งกันจึงไม่ใช่เป็นสาเหตุของการเกิดปัญหาชีวิตสมรส แนวคิดเกี่ยวกับการลงรอยกันมันอาจจะสัมพันธ์กับความคาดหวังในชีวิตสมรส ถ้าความคาดหวังเป็นจริง ความคาดหวังของคู่สมรสเหมือนกัน ความลงรอยกันก็จะมีค่าสูงและการหย่าร้างก็จะมีค่าต่ำลง

ขั้น D เป็นการประเมินความสัมพันธ์ของคู่สมรส ประกอบด้วยการรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคอันจะนำไปสู่การหย่าร้าง และการรับรู้เกี่ยวกับความดีของทางเลือกในความสัมพันธ์ขณะนั้น ถ้าความสัมพันธ์ถูกตัดสินแล้วว่ามีความพึงพอใจสูง ก็แสดงว่าการหย่าร้างมีอุปสรรคทางเลือกมีน้อยโอกาสที่จะหย่าร้างก็จะต่ำลง ในทางตรงกันข้ามหากความพึงพอใจต่ำ โอกาสในการหย่าร้างก็จะสูงขึ้น ริชาร์ด และ อูดรี (Richard and Udry, Cited in; Cox, F. D. 1981: 555) ได้ทำการวิจัยและชี้ให้เห็นว่าในสังคมยุคปัจจุบัน ทางเลือกของชีวิตสมรส (marital alternatives) เป็นตัวพยากรณ์เกี่ยวกับการหย่าร้างได้ดีกว่าความพึงพอใจในชีวิตสมรส แนวคิดนี้เสนอว่าแม้เราจะสมรสแล้ว แต่เรายังมีโอกาสที่จะเลือกสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ หากเขาประเมินแล้วว่า คุณค่า คุณภาพ ทักษะ และการสนับสนุนที่คู่สมรสปัจจุบันมีให้ มีคุณค่า

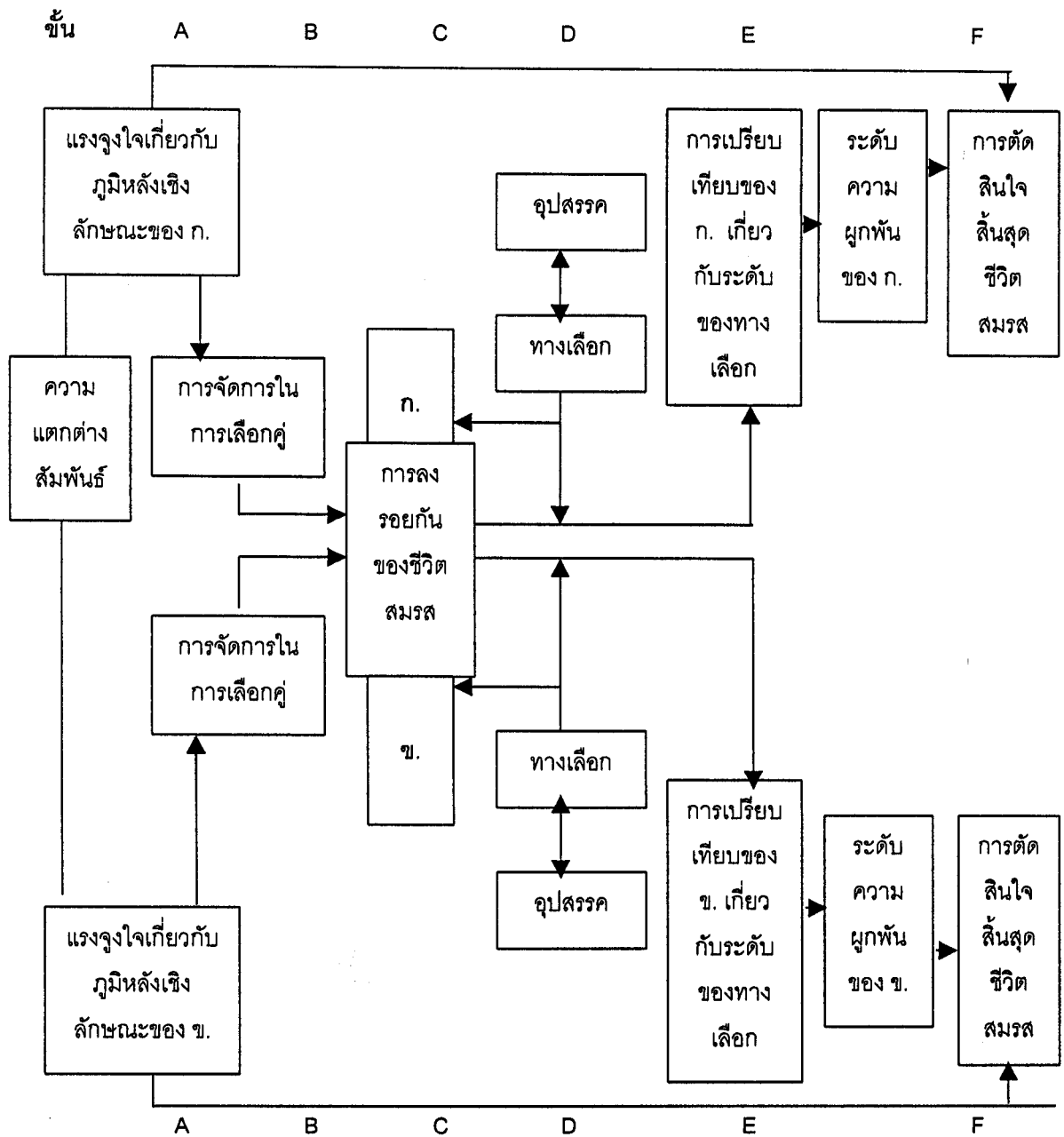
ด้อยกว่าทางเลือกใหม่ที่เขาสิ่งที่คุณสมรสมักจะนำมาประเมินทางเลือก เช่น ทรัพย์สิน การศึกษา ความสามารถของการสร้างรายได้ ความดึงดูดในทางเพศ อายุ และจำนวนบุตร

การรับรู้เกี่ยวกับทางเลือกที่สามารถให้ประโยชน์ได้มากกว่า จะทำให้มีน้ำหนักของอุปสรรคในการหย่าร้างหมดไป อุปสรรคของการหย่าร้าง ประกอบด้วย ข้อห้ามเชิงจริยธรรม ความกดดันของครอบครัว ความรู้สึกเกี่ยวกับความเป็นภาระ การดูแลบุตร ศาสนา กฎหมายหย่าร้าง และระดับการยอมรับของชุมชนเกี่ยวกับการหย่าร้าง

ขั้น E เป็นขั้นที่ว่าด้วยความผูกพันต่อการสมรส ระดับการผูกพันชี้ให้เห็นถึงความต้องการของคน ๆ หนึ่งและประโยชน์ที่เขาได้รับจากการผูกมัดตัวเองอยู่กับชีวิตสมรส ความผูกพันเป็นการพิจารณาถึงสัมพันธภาพที่คงจะดำเนินต่อไป โดยการดูจากทัศนคติที่ว่าเขาต้องการหรือไม่ต้องการที่จะมีส่วนแบ่งจากคู่สมรสของเขา ในสังคมอเมริกาที่มีอัตราการหย่าร้างสูง จะพบว่า คนอเมริกันมีการพูดถึงการขาดแคลนความผูกพันกันอย่างมาก การไม่มีความผูกพันกันของคนเป็นการอาการเจ็บป่วยที่ยิ่งใหญ่ของสังคม (Etzioni, 1983 Cited in; Cox, F.D.1981: 557)

ขั้น F เป็นขั้นการตัดสินใจสิ้นสุดตัวของชีวิตสมรส จากตัวแบบการสิ้นสุดชีวิตสมรสจะพบว่าความมั่นคงของชีวิตสมรสได้รับอิทธิพลมาจากหลาย ๆ ปัจจัย การมองการสิ้นสุดชีวิตสมรสโดยพิจารณาเพียงสาเหตุเดียวเหมือนที่เคยทำมาในอดีต เช่น กฎหมายการหย่าร้าง นับว่าเป็นการมองที่ง่ายเกินไป

จากทฤษฎีตัวแบบการตัดสินใจสิ้นสุดตัวของชีวิตสมรส จะพบว่า ความไม่คงในชีวิตสมรสอาจเกิดขึ้นเนื่องจากจากปัจจัยเกี่ยวกับภูมิหลังเชิงคุณลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ การจัดการในการเลือกคู่ ความคาดหวังในชีวิตสมรส อุปสรรคและทางเลือกของคู่สมรส ความผูกพันของคนกับชีวิตสมรส ตามที่แสดงไว้ในภาพที่ 2.2

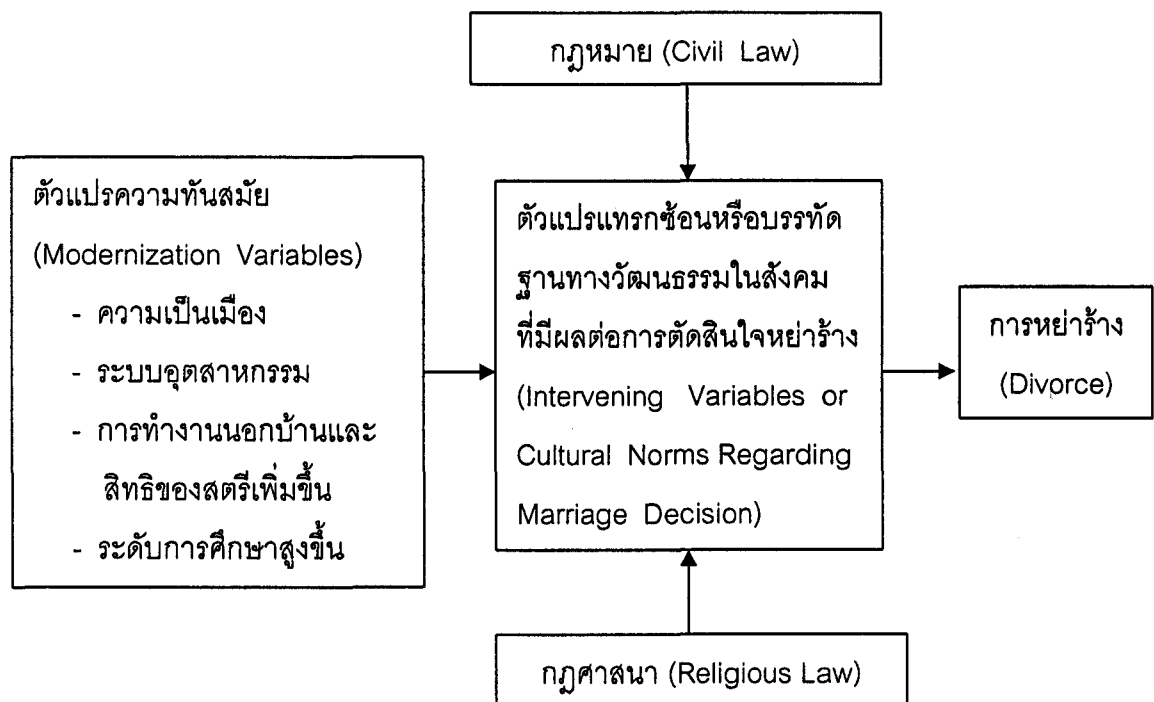
ภาพที่ 2.2 ตัวแบบการตัดสินใจสิ้นสุดชีวิตของชีวิตสมรส

ที่มา: Edward and Saunders. 1981 ; cited in Cox.1991: 557.

1.4.3 ทฤษฎีการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงสถานภาพสมรส ของแมคโดนอลด์

แมคโดนอลด์ (McDonald, 1978: 2 - 3) กล่าวว่า การตัดสินใจเปลี่ยนแปลงสถานภาพสมรสของบุคคลย่อมเป็นไปตามบรรทัดฐานและวัฒนธรรมในสังคม การจะเลือกปฏิบัติอย่างไรในเรื่องการสมรส บุคคลย่อมคำนึงถึงธรรมเนียมที่มีอยู่และตามที่ได้รับกรอบสั่งสอนมา

ซึ่งจะเป็นแหล่งอ้างอิงในการกระทำของบุคคลนั้น สิ่งเหล่านี้ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี กฎศีลธรรม ข้อบังคับทางศาสนาและกฎหมาย เป็นต้น แต่การที่ปัจจัยทางวัฒนธรรมเหล่านี้จะมีบทบาทมากน้อยเพียงใดในการกำหนดการตัดสินใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการสมรสย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยความทันสมัย ซึ่งได้แก่การศึกษา การมีประสบการณ์ในชุมชนแบบเมือง การใช้สื่อสารมวลชน การที่สตรีมีส่วนร่วมในตลาดแรงงาน ลักษณะความทันสมัยในแง่วัฒนธรรมของการสมรสจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสมาชิกในสังคมได้นำเอาวิธีปฏิบัติในเรื่องการสมรสของสังคมอื่นมาเป็นแบบแผนของตนเอง ซึ่งลักษณะของสังคมอื่นดังกล่าว ไม่จำเป็นต้องมาจากสังคมต่างประเทศ อาจมาจากสังคมในเมืองหรือคนที่มีเชื้อชาติต่างไปจากคนชาติเดียวกันในสังคมของตนเอง ซึ่งทฤษฎีการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงสถานภาพสมรสนี้ สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 แบบจำลองทฤษฎีการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงสถานภาพสมรส

ที่มา: McDonald, P.F. (1978). Divorce, Family Conflict, and Adolescent Well-Being. *Journal of Health and Social Behavior*. 30,1: 105-116.

1.4.4 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม ของลินน์ เค.ไวท์ และ อลัน บูธ

ลินน์ เค.ไวท์ และ อลัน บูธ (Lynn K. White and Alan Booth, 1991: 5 - 21)

ได้เสนอแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาสมรส ความสุขในชีวิตสมรสและการหย่าร้าง โดยเชื่อมโยงแนวคิด 2 แนวคิด ไว้ในทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาสมรสกับการหย่าร้าง (divorce and the life course)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในชีวิตสมรสกับการหย่าร้าง (marital happiness and the divorce)

1. ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาสมรสกับการหย่าร้าง (divorce and the life course) มีแนวคิด 2 ประการ คือ

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับทางเลือกและอุปสรรคในการหย่าร้าง (alternatives and barriers) เลวิงเกอร์ (Levinger, G. 1979: 36-70) ได้เสนอว่า คนที่มีอายุมากขึ้นจะมีการหย่าร้างต่ำลง เพราะคู่สมรสที่อยู่ด้วยกันมานาน ย่อมมีอุปสรรคในการหย่าร้างมากขึ้น ในขณะที่มีทางเลือกในการหย่าร้างน้อยลง เขาเสนอว่าสิ่งที่จะช่วยให้ชีวิตสมรสมั่นคงยิ่งขึ้น ได้แก่ การมีบ้านของตนเอง การมีบุตร การมีส่วนร่วมในสังคม และการลดความเป็นไปได้ที่จะสมรสใหม่

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับแรงดึงดูดและแรงผลักดันของระยะเวลาสมรสระยะสั้น และระยะยาวซึ่งมีอิทธิพลต่ออุปสรรคและทางเลือกในการหย่าร้าง (the additive and interaction role) ซึ่ง บูธ, จอห์นสัน, ไวท์ และ เอ็ดเวิร์ด (Booth, Johnson, White and Edward, 1986: 421-442) ได้เสนอว่า แรงดึงดูดที่เป็นอุปสรรคในการหย่าร้าง ได้แก่ การเข้าร่วมสังคม ค่านิยมในสังคม ทรัพย์สินและระยะเวลาสมรส โดยทรัพย์สินเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่เป็นตัวแปรแทรกซ้อนระหว่าง ระยะเวลาสมรสกับการหย่าร้าง ส่วนแรงผลักดันที่เป็นทางเลือกในการหย่าร้าง ได้แก่ การมีรายได้ในครอบครัวต่ำ และการเข้าร่วมสังคม จะมีผลกระทบสูงต่อการสมรสระยะสั้น

เซาท์ และ สปีทซ์ (South, S.J. and Spitze, G. 1986: 583) ได้เสนอตัวแปรที่มีผลต่อ "แรงผลักดัน" ที่ทำให้การหย่าร้างเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงระยะเวลาที่อยู่ด้วยกัน ซึ่งพิจารณาจากตัวแปร 9 ประการ ได้แก่ อายุสมรส การศึกษา จำนวนชั่วโมงที่ทำงาน เผ่าพันธุ์ การมีบ้านของตนเอง บุตรกำลังเรียนชั้นประถมศึกษา ภรรยาเพิ่งเริ่มทำงานนอกบ้าน การทำงานของสามีต่อสัปดาห์ และที่อยู่อาศัยในเขตเมือง นอกจากนี้ การที่ภรรยามีการศึกษาจะช่วยลดอัตราการหย่าร้างได้ ในรายชื่อสมรสในระยะสั้น ส่วนทางเลือก คือ การที่ภรรยาทำงานนอกบ้าน จะมี

ผลให้เกิดการหย่าร้างโดยไม่คำนึงถึงระยะเวลาสมรสว่าระยะสั้นหรือระยะยาว อุปสรรค ได้แก่ การมีบ้านของตนเอง และการที่ลูกยังเล็ก จะเป็นอุปสรรคไม่ให้เกิดการหย่าร้าง โดยไม่คำนึงถึงระยะเวลาสมรส เช่นเดียวกัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในชีวิตสมรสกับการหย่าร้าง (marital happiness and the divorce)

แนวคิดของเลวิงเกอร์ (Levinger, G. 1979: 36-70) ในทฤษฎีแลกเปลี่ยนทางสังคม เน้นปัจจัย 3 ประการที่มีอิทธิพลต่อชีวิตสมรส ได้แก่ อุปสรรค ทางเลือกและความสุขในชีวิตสมรส นักวิชาการด้านครอบครัวส่วนใหญ่ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ความสุขในชีวิตสมรสขึ้นอยู่กับระดับของอุปสรรคและระดับของทางเลือกในการหย่าร้าง เช่นเดียวกับ เลวิส และ สเปนเนียร์ (Lewis and Spanier, 1979: 268-289) เสนอว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส แต่ปัจจัยที่เป็นตัวแทรกและมีผลกระทบมากต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส คือ แรงผลักดันจากภายนอก และแรงดึงดูดจากทางเลือกถือเป็นปัจจัยที่ควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตสมรสกับความมั่นคงในชีวิตสมรส ฉะนั้น ถ้าคู่สมรสมีอุปสรรคการหย่าร้างสูงและมีทางเลือกในการหย่าร้างต่ำ ย่อมทำให้เกิดความสุขในชีวิตสมรส และมีผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิตสมรสด้วย

1.5 ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส

บูธ และ จอห์นสัน (Booth & Johnson 1983: 388) แบ่งสัญลักษณ์ความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสเป็น 2 ชั้นดังนี้

1. ชั้นของความรู้สึก (affective state) ได้แก่

1.1 การรู้สึกว่าชีวิตสมรสกำลังมีปัญหา

1.2 การคิดเรื่องหย่าร้าง

2. ชั้นพฤติกรรม เครื่องชี้วัด ได้แก่

2.1 การมีเรื่องขัดแย้งกันอยู่เสมอ ในเรื่องการเงิน การเลี้ยงดูบุตร และพฤติกรรม

ของญาติทั้งสองฝ่าย

2.2 การกระทำที่แสดงถึงความไม่พอใจในชีวิตสมรส

2.3 การมีปฏิริยาตอบโต้ โดยการวางเฉยไม่พูดกัน และใช้กำลังต่อสู้กัน

2.4 การปรึกษาคนใกล้ชิดเรื่องการหย่าร้าง เช่น พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ เพื่อน ลูก

2.5 การตัดสินใจหย่า โดยพูดกับคู่สมรส และทดลองแยกกันอยู่

สรุปได้ว่า ความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสคือ การแสดงออกในชั้นพฤติกรรม (certain action) ที่ทำให้เกิดความล้มเหลวและการแตกแยกในชีวิตสมรสอย่างชัดเจน แต่ถ้าเป็นชั้นของความรู้สึก (affective state) และชั้นของการรับรู้ในความสัมพันธ์ (cognition concerning the relationship) ก็เป็นเพียงเจตคติของคู่สมรสที่กำลังมีคุณภาพชีวิตสมรสต่ำเท่านั้น ถ้าไม่แสดงพฤติกรรมออกมา ก็ไม่จำเป็นจะต้องลงเอยด้วยการหย่าร้างหรือแยกทางกันเสมอไป

ต่อมาบุธ , จอห์นสัน และเอ็ดเวิร์ด (Booth, Johnson and Edwards 1983: 387 – 392) ได้ปรับปรุงตัวชี้วัดความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส ของ บุธ และจอห์นสัน (Booth & Johnson 1983:388) โดยมีตัวชี้วัด 17 ประการ ดังนี้

1. คิดเรื่องการแยกกันอยู่
2. คิดว่าชีวิตสมรสกำลังมีปัญหา
3. พุดกับคนอื่นเรื่องปัญหาในชีวิตสมรส
4. พุดกับคนในครอบครัวเรื่องปัญหาในชีวิตสมรส
5. พุดกับเพื่อน ๆ เรื่องปัญหาในชีวิตสมรส
6. พุดกับผู้รู้เรื่องชีวิตครอบครัว ถึงปัญหาในชีวิตสมรส
7. คิดเรื่องการหย่าร้าง
8. ปรึกษาทนายความ
9. ปรึกษากับคู่สมรสเรื่องการแบ่งสมบัติ
10. ปรึกษากับคู่สมรสเรื่องการแยกกันอยู่
11. ปรึกษากับคู่สมรสเรื่องการเขียนคำร้องของหย่า
12. ปรึกษาเรื่องการหย่ากับคนในครอบครัวที่เห็นด้วย
13. ปรึกษากับเพื่อนเรื่องการหย่าร้างกับเพื่อนที่เห็นด้วย
14. ทั้งคู่เคยแยกกันอยู่ มาก่อนแล้ว
15. เวลาที่เคยแยกกันอยู่ มีระยะนานเพียงใด
16. เวลาที่เคยแยกทางกันอยู่ครั้งสุดท้าย คือเมื่อใด
17. การมีชีวิตสมรสเร็วกว่า 3 ปีที่แล้ว

เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดทั้ง 17 ข้อจะเห็นได้ว่า ข้อ 1, 2 และ 7 เป็นลักษณะความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสในชั้นที่ 1 และ 2 คือ ความรู้สึกกับการรับรู้ในความสัมพันธ์ว่าชีวิตสมรสของตนกำลังมีปัญหา ส่วนตัวชี้วัดที่เหลือนั้นเป็นชั้นของพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความไม่มั่นคงใน

ชีวิตสมรส ถ้าผู้ให้สัมภาษณ์เลือกตอบตัวชี้วัดในขั้นที่ 3 หลายข้อแสดงว่า ขาดความมั่นคงในชีวิตสมรส และมีแนวโน้มว่าจะหย่าร้างหรือ แยกทางกับคู่สมรส

ซาบาเทลลี (Sabatelli 1984:651 – 662) ได้สร้างแบบสอบถามเรียกว่า “เครื่องวัดระดับชีวิตสมรส” (the marital comparison level index: MCLI) มีจำนวน 36 ข้อ ซึ่งได้แนวคิดส่วนใหญ่จาก เลวิสและสเปนเนียร์ (Lewis and Spanier, 1979: 268-289) เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส ซึ่งประเมินจากการแสดงออกของการรับรู้ โดยเปรียบเทียบระหว่าง สามี-ภรรยา แบบสอบถามนี้จะแสดงให้เห็นความคาดหวังที่คนส่วนมากต้องการใช้ชีวิตสมรส ซึ่งถามเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1. ความรักที่มีต่อคู่สมรส	2. ความเห็นพ้องกันในการใช้เวลาว่าง
3. การเข้ากันได้	4. การติชมซึ่งกันและกัน
5. การเคารพซึ่งกันและกัน	6. การถกเถียงเรื่องเพศ
7. ความพอใจต่อสิ่งที่ได้รับ	8. การเห็นพ้องกันในรูปแบบการใช้ชีวิต
9. การแสดงความรัก	10. การมีทัศนคติต่อเพื่อนของคู่สมรส
11. การมีข้อผูกมัดจากการสมรส	12. การมีอิสระในการคบเพื่อน
13. การยอมรับฟังความคิดเห็น	14. การสนับสนุนในการประกอบอาชีพ
15. มีประสิทธิผลในการติดต่อกัน	16. การแบ่งความรับผิดชอบงานบ้าน
17. มีความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต	18. การมีความขัดแย้งเรื่องการเมือง
19. มีความเสมอภาคกัน	20. การแสดงความหึงหวง
21. มีความไว้วางใจกัน	22. การมีความเป็นส่วนตัว
23. มีความซื่อสัตย์ต่อกัน	24. การตกลงใจเรื่องจำนวนบุตร
25. การใช้เงินอย่างยุติธรรม	26. การมีรายได้ของภรรยาจากการทำงานนอกบ้าน
27. การใช้เวลาว่างอยู่ร่วมกัน	28. การมีการเก็บออมเงิน
29. มีความสัมพันธ์ทางกาย	30. การยินยอมให้สมรสของ พ่อ แม่
31. ความขัดแย้งประจำวัน	32. การรู้จักกับเพื่อนของทั้งสองฝ่าย
33. การแสดงความสนใจทางเพศ	34. การมีความสัมพันธ์กับพ่อแม่ของคู่สมรส
35. การมีเพศสัมพันธ์	36. การโต้เถียงในเรื่องเบ็ดเตล็ด

เนื่องจากเครื่องวัดระดับชีวิตสมรส (MCLI) เกิดจากผลการวิจัยเกี่ยวกับการสมรสหลายเรื่อง จึงเน้นเรื่องการปรับตัวในชีวิตสมรสเพื่อรักษาความมั่นคงในชีวิตสมรสเมื่อนำเครื่องมือ

นี้ไปใช้ จึงไม่ควรยึดติดกับเนื้อหาแบบสอบถามทั้งหมด แต่ควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสังคม และสภาพแวดล้อมปัจจุบัน

นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ (2531: 83 – 84) ได้รวบรวมขั้นตอนของการหย่าร้าง ในสังคมไทย โดยแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 มีเรื่องระหองระแหงกัน และปรับตัวเข้าหากันไม่ได้
- ขั้นตอนที่ 2 คู่สมรสมีความทุกข์ทรมาน ที่ต้องเผชิญเหตุการณ์ในขั้นที่ 1 อยู่เสมอ
- ขั้นตอนที่ 3 เริ่มมีปฏิกิริยาโต้ตอบโดยการวางเฉยไม่พูดกัน และลงมือลงไม้กัน
- ขั้นตอนที่ 4 แสวงหามาตรการแก้ไข เช่น ปรับทุกข์กับญาติพี่น้อง พ่อ แม่ และเพื่อนสนิท
- ขั้นตอนที่ 5 ตัดสินใจหย่า เพราะไม่สามารถแสวงหามาตรการแก้ไขได้
- ขั้นตอนที่ 6 ลังเล ไม่แน่ใจ ใช้ความคิดไตร่ตรองและทบทวนก่อนหย่าร้าง
- ขั้นตอนที่ 7 หย่าขาดจากกันอย่างเด็ดขาด โดยตกลงกันเองหรือไปอำเภอ เพื่อหย่าร้างขาดจากกันเป็นทางการ

จะเห็นได้ว่า ขั้นตอนของการหย่าร้างทั้ง 7 ขั้นนี้มีลักษณะคล้ายตัวชี้วัดความไม่มั่นคง ในชีวิตสมรสซึ่งแสดงออกทางพฤติกรรมของ บุธและจอห์นสัน (Booth & Johnson 1983:388)

ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าวิจัยจึงใช้ "ตัวชี้วัดความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส" ของบุธและจอห์นสัน (1983: 388) เป็นหลักในการวัดความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานโรงอุตสาหกรรม สิ่งทอจังหวัดสมุทรปราการกรณีศึกษาบริษัทสหยูเนี่ยนสิ่งทอจำกัด (มหาชน) และนำแบบสอบถาม บางข้อจาก "เครื่องวัดระดับชีวิตสมรส" ของซาบาเทลลี (Sabatelli 1984: 651-662) เป็นองค์ประกอบย่อยในการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสและแบบสอบถาม ของ สุมิตรา รัฐประสาธ (2537) มาปรับปรุงและใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาตัวแปรที่เป็นปัจจัยก่อนสมรส คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ความแตกต่างด้านอายุของคู่สมรส และตัวแปรปัจจัยระหว่างสมรส คือ ปัจจัยลักษณะครอบครัว ได้แก่ รายได้ครอบครัว จำนวนบุตร โครงสร้างครอบครัว และความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยา และปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของคู่สมรส ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบเพื่อน คู่ชีวิต และความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

2.1.1 เพศ

ทุกสังคมมีทั้งเพศชายและเพศหญิงเป็นส่วนสำคัญในครอบครัว โดยชายและหญิงจะหาความสุขทางเพศทางหนึ่งได้ในรูปของการสมรส ทำให้กลายเป็น "พ่อ" และ "แม่" เป็นความแตกต่างทางเพศของผู้ชายและผู้หญิงในด้านความสัมพันธ์ การแบ่งงาน และพัฒนาการทางด้านวัฒนธรรมของผู้ชายและผู้หญิง (สุพัตรา สุภาพ, 2525: 69) ดังนั้นเมื่อสมรสแล้วทั้งสองฝ่ายต่างคาดหวังที่จะมีชีวิตสมรสที่ดี ซึ่งหมายถึงการที่สามี-ภรรยา ต่างมีความรักความอบอุ่น ความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความอดทน และความมานะพยายามในการทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน และเมื่อมีบุตรคู่สมรสจะมีการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน คือ ความรู้สึกที่เป็นการกระตุ้นและ ทำทนายให้เกิดความรับผิดชอบที่จะเตรียมตัวเป็นพ่อและแม่ที่ดีของลูก ซึ่งเพศหญิงหรือฝ่ายภรรยาจะมีความคาดหวังในชีวิตสมรสสูงกว่าเพศชายหรือสามี (สุมนชาติ เจริญนครบุรี, 2528: 2) ดังนั้น จึงพบว่าเมื่อไม่สมหวัง ภรรยาจะเป็นฝ่ายขอหย่าร้างมากกว่าฝ่ายสามี (สุดาภิรมย์แก้ว, 2522: 59)

2.1.2 ความแตกต่างด้านอายุของคู่สมรส

ริชาร์ด อูดรี (Richard Udry, 1971: 280-281) กล่าวว่า ชายหรือหญิงมักจะเลือกคู่ครองที่มีอายุเท่ากับตนหรือฝ่ายชายอายุมากกว่า ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า หากคู่สมรสมีอายุใกล้เคียงกัน หรือเท่ากัน จะทำให้ชีวิตสมรสมีลักษณะของความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตได้มากกว่า จากการศึกษาของเทอร์แมน (Terman 1938, cited in Ray E. Baber, 1953: 113) พบว่า ในกลุ่มที่สามีอายุมากกว่าภรรยา 3-5 ปี มีความสุขมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และจากการศึกษาของ คิง (King, cited in Richard Udry, 1971: 280-281) โดยศึกษาชาวผิวดำทางตอนใต้ของสหรัฐอเมริกา พบว่า คู่สมรสที่อายุเท่ากันมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสของตน นอกจากนั้น จัดสัน ที แลนดิส และ แมรี จี แลนดิส (Judson T. Landis and Mary G. Landis, 1977: 176) ได้ทำการสำรวจครอบครัวชาวอเมริกัน พบว่า คู่สมรสส่วนใหญ่เป็นคู่สมรสที่อยู่ในกลุ่มอายุเดียวกัน

จะเห็นว่าช่องว่างระหว่างวัย หรือความแตกต่างระหว่างอายุของพนักงาน/คู่สมรส จึงเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาในชีวิตสมรสได้ เพราะถ้าทั้งสองฝ่ายมีอายุแตกต่างกันมาก จะทำให้มีอุปนิสัย ความสนใจในการรับรู้และโลกทัศน์ไม่เหมือนกัน ในทางตรงข้ามถ้าคู่สมรสแต่งงานกับคนที่มีอายุใกล้เคียงกัน หรือวัยเดียวกันแล้ว จะทำให้ทั้งคู่มีความสนใจ และการรับรู้ต่างๆ ในระดับใกล้เคียงกันและสามารถปรับตัวเข้าหากันได้ง่าย

2.1.3 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาของพนักงานหรือคู่สมรส การที่คู่สมรสมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน คู่สมรสที่ผ่านการอบรมในการเรียนรู้ทางสังคมจากสถาบันการศึกษาที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะทำให้รสนิยมการดำเนินชีวิตแตกต่างกันไปด้วย หากมาจากสถาบันการศึกษาที่ไม่แตกต่างกันมากก็จะทำให้เข้าใจความรู้สึกการดำเนินชีวิตที่เหมือนกัน ซึ่งทำให้ต่างฝ่ายต่างไม่มีปมด้อยของกันและกัน ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดความเกรงใจ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ชีวิตการสมรสย่อมทำให้เกิดความพึงพอใจได้ง่ายกว่าคู่สมรสที่มีการศึกษาที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ Bunpass and Sweet (อ้างใน สุมิตรา รัฐประสาท 2537: 39) ได้ศึกษาในสหรัฐอเมริกา พบว่าคู่สมรสที่มีการศึกษาแตกต่างกันมากเท่าใดย่อมทำให้ความไม่มั่นคงในสมรสมีมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะ ในคู่สมรสที่ภรรยาในระดับการศึกษาสูงกว่าสามี มีอัตราการหย่าร้างสูงกว่าในกลุ่มของผู้สมรสที่สามีระดับการศึกษาสูงกว่าภรรยาและกลุ่มที่ภรรยาที่มีระดับการศึกษาเท่ากัน

นิตยา พิริยะธรรมวงศ์ (2533 อ้างใน พิมพิใจ ไมตรีเปรม 2543: 18) ศึกษาคู่สมรสในสังคมไทยพบว่ากลุ่มที่มีการศึกษาเท่าเทียมกันมีการหย่าร้างมากกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะหญิงและชายถือว่าคนมีวุฒิการศึกษาเท่าเทียมกันการโอนอ่อนผ่อนตามกัน อาจมีน้อยกว่าเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นอาจทำให้มีความรุนแรงมากกว่า เนื่องจากการไม่ปรับตัวของทั้งสองฝ่าย

2.1.4 อายุแรกสมรส

อายุแรกสมรสของพนักงานหรือคู่สมรส หมายถึงครั้งแรกที่พนักงานหรือคู่สมรส แต่งงานและจดทะเบียนสมรสหรืออยู่ด้วยกันด้วยความสมัครใจ ไชเอน (Schoen, 1975: 548-555) ได้ศึกษาเรื่องอายุแรกสมรส และระยะเวลาการสมรสของการสมรสครั้งแรกกับอัตราการหย่าร้างในแคลิฟอร์เนีย ใช้สถิติข้อมูลการหย่าร้างของรัฐแคลิฟอร์เนียที่สำรวจในปี 1969 วิเคราะห์เฉพาะสตรีที่อายุแรกสมรสระหว่าง 16-27 ปี และชายอายุ 18-29 ปี การวิเคราะห์จะสิ้นสุดที่ระยะเวลาสมรส 35 ปี การศึกษาพบว่า อัตราการหย่าร้างสูงสุดในเพศชายจะอยู่ที่ระยะเวลาสมรส 3 ปี และเพศหญิงอยู่ที่ 4 ปี เมื่อระยะเวลาสมรสเพิ่มขึ้นอัตราการหย่าร้างลดลงตามลำดับอัตราการหย่าร้างจะลดลงเมื่ออายุแรกสมรสเพิ่มขึ้น อายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์ในเชิงผกผันกับอัตราการหย่าร้างในทุกช่วงของระยะเวลาการสมรสแต่อายุแรกสมรสที่สูงกว่าจะมีความสัมพันธ์กับอัตราการหย่าร้างในช่วงที่ระยะสมรสสั้น อายุกลางที่เพศชายมีการหย่าร้างสูงได้แก่อายุ 21 - 22 ปี อายุแรกสมรส 18 ปี อัตราการหย่าร้างจะสูงถึง 3 เท่า ของผู้ที่มีอายุแรกสมรส 29 ปี ในสตรีที่มีอายุสมรส 18 - 19 ปี จะเป็นกลุ่มที่มีอัตราการหย่าร้างสูงสุด จากการ

วิเคราะห์ระยะเวลาการสมรสกับการหย่าร้าง ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีช่วงอายุใดที่มีความเสี่ยงกับการหย่าร้างอย่างแท้จริง กล่าวโดยสรุปได้ว่า ชายที่มีอายุสมรสระหว่าง 18-29 ปี และหญิงที่มีอายุแรกสมรสระหว่าง 16-24 ปี มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกเป็นอย่างมากกับอัตราการหย่าร้าง นอกจากนี้ ลี (Lee, 1977: 493-504) ได้ทำการวิเคราะห์ตัวแปรหลายด้าน เพื่อการนำเอาปัจจัยเกี่ยวกับอายุแรกสมรสและความพึงพอใจในชีวิตสมรสไปทำนายความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส การศึกษาใช้ตัวอย่างแบบไม่มีการสุ่มจำนวน 394 คู่ (788 คน) โดยคู่สมรสมีลักษณะดังนี้ คือ จะต้องเป็นการสมรสครั้งแรก มีอายุสมรสนับถึงวันที่สำรวจไม่เกิน 6 ปี และมีอายุแรกสมรสไม่เกิน 35 ปี เลือกคู่สมรสที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มินนีโซต้า ในช่วงฤดูร้อนของปี 1970 เป็นประชากรตัวอย่าง ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ พบว่าอายุแรกสมรส มีพลังในการอธิบายไม่เพียงพอ กับความสัมพันธ์เชิงบวกของความแตกต่างของอัตราการหย่าร้าง เป็นที่น่าสังเกตว่าความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสตามแนวการศึกษาของ ลี คือการหย่าร้างหรือไม่หย่าร้าง

2.2 ปัจจัยลักษณะครอบครัว

2.2.1 รายได้ของครอบครัว

การสมรสที่ราบรื่นนั้น จะต้องมีส่วนประกอบหลายอย่าง ซึ่งนอกเหนือจากคู่สมรสที่จะต้องมีความรัก ความเห็นอกเห็นใจ และความเข้าใจซึ่งกันและกันแล้ว คู่สมรสจะต้องมีรายได้พอสมควรที่ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันฉันท์สามี-ภรรยาได้ ชีวิตสมรสจึงจะมีความสุขและในภาวะทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ความรักอย่างเดียวไม่สามารถที่จะใช้ชีวิตคู่ได้ หากคู่สมรสมีรายได้ไม่เพียงพอในการใช้จ่ายในครอบครัว แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเงินจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในชีวิตคู่ที่จะทำให้ชีวิตมีความสุขได้ รายได้ของครอบครัว หมายถึงรายได้ทั้งหมดของครอบครัว ที่สมาชิกในครอบครัวมีการใช้จ่ายร่วมกัน แต่เงินเป็นส่วนประกอบประการหนึ่งที่มีส่วนการใช้ชีวิตคู่ เป็นที่สังเกตว่ารายได้น่าจะเป็นปัจจัยประการหนึ่งในการที่จะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีหรือไม่ดีในครอบครัวได้

Phillips Cutright (1971 อ้างถึงในอุบลรัตน์ พิชญ์ชยะนนท์, 2531: 24) พบว่ารายได้ของครอบครัวมีผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส และคู่สมรสที่มีรายได้สูงจะมีความมั่นคงในชีวิตสมรสมากกว่าคู่สมรสที่มีรายได้ต่ำ โดยเขาได้แสดงให้เห็นถึงสถิติของการหย่าร้าง โดยการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีรายได้สูงกับกลุ่มที่มีรายได้ต่ำ โดยเขาอธิบายว่ารายได้จะเป็นสิ่งที่เชื่อมโดยตรงในการทำให้เกิดแบบแผนพฤติกรรมบริโภคนิยมในครอบครัว การบริโภคนิยมจึงเป็นกิจกรรมประจำวันที่บอกเหตุให้ภรรยารู้สึกว่าสามีทำหน้าที่ในบทบาทผู้หาเลี้ยงครอบครัวได้อย่างไรและระดับความพึงพอใจของการบริโภคนิยมจะช่วยให้ภรรยารักษาความรู้สึกของการมีอำนาจในบทบาทภรรยาและบทบาทแม่บ้าน ซึ่งสิ่งนี้จะเป็นการเสริมแรงความรู้สึกที่ดีของ

ภรรยาที่มีต่อตัวสามี ในทำนองเดียวกันความรู้สึกของสามีที่มีต่อตนเองนั้นจะสนองความรู้สึกในทางบทบาทการเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวที่เพียงพอซึ่งจะเป็นการประเมินตนเองและการประเมินในแง่บวกจะเป็นการสร้างให้เกิดความพึงพอใจและนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีหรือไม่ดีได้

2.2.2 จำนวนบุตร

ครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ลูกเป็นส่วนที่ยึดเหนี่ยวความสุขของครอบครัว แต่สภาพเหตุการณ์ในปัจจุบันนี้ ปัจจัยในการดำรงชีวิตของแต่ละครอบครัวมีความแตกต่างกันไปจำนวนของบุตรก็มีผลต่อการดำรงชีวิตเช่นกัน เอ็น. เจ. สตินเน็ต และคณะ (N.J. Stinnet et al. 1984: 89) ศึกษาความมั่นคงในชีวิตสมรสจากบิดามารดาของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย พบว่า ความมั่นคงในชีวิตสมรสของบิดามารดาจะลดลงเมื่อมีบุตรจำนวนมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคู่สมรสมีภาระในการเลี้ยงดูบุตร ทำให้ความเอาใจใส่ซึ่งกันและกันน้อยลง มิลเลอร์ (Miller 1976: 643-657) ได้สร้างตัวแบบเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับตัวแปรที่มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส โดยทำการศึกษากลุ่มตัวอย่าง 212 คู่ ในเมืองมินนิอาโพลิส พบว่า จำนวนบุตรมีผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส และจันท์เพ็ญ คุปต์กาญจนกุล (2526: 98) ได้ศึกษาตัวแบบสมมติฐานความพึงพอใจในชีวิตสมรส พบว่า จำนวนบุตรมีผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส

ทัศนคติของคนไทยถือว่า บุตรคือโซ่ทองคล้องใจพ่อแม่ (อานนท์ อภาภิรม 2525: 80) และทัศนคติของคนส่วนใหญ่ ซึ่งคิดแต่งงานด้วยความหวังที่จะพบความสุขที่ยั่งยืนถาวร และมีบุตรเพื่อเชื่อมโยงความสุขในครอบครัว (สุพัตรา สุภาพ 2525: 59-60) นอกจากนี้ยังถือว่าคุณค่าของบุตร ยังเป็นหลักประกันเพื่อไม่ให้เกิดการหย่าร้างด้วย (วิพรรณ ประจวบเหมาะ รุฟโฟโร และเกื้อวงศ์บุญสิน 2535: 22) กล่าวว่าการมีบุตรหลายคน น่าจะช่วยส่งเสริมความผูกพันในชีวิตสมรสให้มั่นคงยิ่งขึ้น

2.2.3 ลักษณะโครงสร้างครอบครัว

ในทางสังคมวิทยา ถือว่าครอบครัวเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดในสังคม เป็นหน่วยของ เครือญาติ ซึ่งเริ่มต้นด้วยชายหญิงคู่นึงตกลงร่วมชีวิตกัน และครอบครัวอาจอยู่รวมกันเป็นกลุ่มได้หลายชั่วอายุคน บางครั้งสมาชิกในครอบครัวก็แยกตัวออกไปสร้างครอบครัวใหม่เป็นครอบครัวอิสระแต่ก็ยังนับถือครอบครัวเดิมว่าเป็นเครือญาติมีทุกข์สุขอย่างไรก็ช่วยเหลือกันตามความจำเป็น (เจลิยว บุญยงค์, 2526: 2) ดังนั้น การมีญาติพี่น้องให้การสนับสนุนทางสังคมในด้านต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งที่เสริมสร้างความอบอุ่นทางใจให้แก่คู่สมรสและสมาชิกในครอบครัว นอกจากนั้นญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายของคู่สมรสอาจช่วยไกล่เกลี่ยเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวได้ด้วย

ลักษณะโครงสร้างทางสังคมมีผลกระทบต่อคู่สมรสทั้งทางบวกและทางลบ กล่าวคือ ขณะที่คู่สมรสก่อร่างสร้างตัว ย่อมต้องการความช่วยเหลือจากครอบครัวเดิมบ้าง แต่ถ้าครอบครัวเข้ามาก้าวก่าย โดยการให้คำแนะนำต่างๆ แก่คู่สมรส จนกระทั่งขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ก็อาจจะมีผลทางลบ และมีผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิตสมรสได้ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาและหาข้อสรุป

2.2.4 ความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยา

การทำงานนอกบ้านของภรรยาในสังคมสมัยใหม่ ผู้หญิงมีบทบาทในเรื่องการทำงานนอกบ้านมากขึ้น อาจจะเป็นเพราะพลังผลักดันทางเศรษฐกิจ หรือ เพราะต้องการความเสมอภาคกับผู้ชาย หรือเป็นเพราะไม่อยากจะอยู่บ้าน ฯลฯ ซึ่งทำให้ผู้หญิงเกิดความรู้สึกทั้งในด้านดีและไม่ดี เช่น ภูมิใจที่ได้ช่วยสร้างความเป็นปึกแผ่นในครอบครัว หรือเกิดความรู้สึกมีปมด้อยว่าไม่ได้ทำหน้าที่ที่แม่โดยสมบูรณ์ เพราะต้องทอดทิ้งลูกไปทั้งวัน หรือเกิดความรู้สึกมีปมเด่นในตัวมากเกินไปว่ามีความสามารถในการหาเลี้ยงตัวเองได้ จึงให้ความเอาใจใส่ดูแลสามีน้อยลง ถ้าทุกคนต่างถือดีเข้าหากัน ครอบครัวก็จะไม่ปกติสุข ดังนั้นการพึ่งตนเองได้ของภรรยาจึงมีทั้งผลดีและผลเสีย (สุพัตรา สุภาพ 2520: 75-76) ผลดีได้แก่ 1) ช่วยเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ครอบครัว 2) ช่วยสร้างฐานะในครอบครัวให้มั่นคงยิ่งขึ้น 3) ภรรยาไม่กังวลในเรื่องสามีจะไม่เลี้ยงดูตน ส่วนผลเสีย ได้แก่ 1) ลูกขาดความอบอุ่นจากพ่อแม่ และขาดการอบรมดูแล จึงมีการเรียนรู้ที่น้อย 2) ภรรยาจะมีความรู้สึกเป็นอิสระในการใช้จ่าย เพราะถือว่าเป็นเงินที่ตนหามาได้ 3) ภรรยาอาจจะรักใคร่ชอบพอกับชายอื่นในที่ทำงาน เป็นเหตุให้มีการแตกแยก 4) ทำให้ขาดคนดูแลภารกิจในบ้าน 5) ทำให้อารมณ์เสื่อง่ายเพราะเหนื่อยจากการทำงาน ความอดกลั้นจึงน้อยลง นอกจากนี้ สุดา ภิรมย์แก้ว (2522: 57) กล่าวว่า สภาพเศรษฐกิจในสังคมเมืองเป็นไปในลักษณะการแลกเปลี่ยนด้วยเงินตราและค่าครองชีพสูง จึงทำให้คนในเมืองต้องแข่งขันทำมาหากิน เพื่อการอยู่ดีกินดีของครอบครัว ภรรยาจึงออกทำงานนอกบ้าน เพื่อช่วยสามีอีกทางหนึ่งจึงบกพร่องในหน้าที่ของแม่บ้านที่ดี และอาจทำให้มีการทะเลาะ เบาะแว้งกับสามีเพราะเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ภรรยาที่มีรายได้ของตนเองไม่สนใจภารกิจในบ้าน ไม่สนใจความรู้สึกและความต้องการของสามี อันเป็นสาเหตุให้เกิดการหย่าร้างตามมา

2.3 ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของคู่สมรส

2.3.1 ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิต

ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิต (Companionship) เป็นสิ่งที่มีคุณค่าสูงสุดในทฤษฎีการมองชีวิตการแต่งงานของคนในสังคมปัจจุบัน ครอบครัวดำเนินไปพร้อมกับภาวะการเปลี่ยนแปลงจากสถาบันไปสู่ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต การเปลี่ยนแปลงแบบแผนความสัมพันธ์

ภายในครอบครัว การแยกมาเป็นครอบครัวเดี่ยว เป็นอิสระจากเครือญาติและแยกตัวทางสังคมของครอบครัวในเมือง ทำให้คู่สมรสกลายเป็นเพื่อนที่มีความสำคัญต่อกันและบ่อเกิดของการค้าจุนทางด้านอารมณ์และสังคมของบุคคล ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตจึงเป็นกระบวนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของคู่สมรส (จันทรเพ็ญ คุปต์กาญจนากุล, 2526: 28)

เบอร์เกส และ ล็อก (Burgess and Locke, 1950 อ้างในจันทรเพ็ญ คุปต์กาญจนากุล, 2526: 27) กล่าวว่า มโนทัศน์เกี่ยวกับครอบครัวแบบอุดมคติในลักษณะของความเป็นสถาบันและความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต จากจุดยืนที่มองครอบครัวเป็นสถาบัน ซึ่งมีความเป็นเอกภาพของสถาบัน อาศัยแรงผลักดันของสังคม (social pressure) ซึ่งมีผลกระทบไปยังสมาชิกในครอบครัว โครงสร้างของครอบครัวแบบอุดมคติที่เป็นเพื่อนคู่ชีวิต เน้นความเป็นเอกภาพหรือความเป็นหนึ่งเดียวกัน เป็นผลมาจากความรักที่มีต่อกันและความเชื่อมโยงที่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของสามีภรรยา แบบแผนครอบครัวในอดีตที่มีการปกครองแบบพ่อกับลูกนั้น มีลักษณะใกล้เคียงกัน โครงสร้างของครอบครัวแบบอุดมคติที่เป็นสถาบันซึ่งประกอบไปด้วยอำนาจของจารีตประเพณี ศาสนา กฎหมายและการยินยอมของสมาชิกในครอบครัวต่ออำนาจของบิดามารดา แต่ครอบครัวสมัยใหม่มักจะมีลักษณะใกล้เคียงกับแบบแผนของครอบครัวในอุดมคติที่เป็นเพื่อนคู่ชีวิตมากขึ้น ซึ่งสมาชิกภายในครอบครัวมีความพอใจในการแสดงออกในระดับสูงก็จะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยอาศัยความเกี่ยวพันของความรัก ความพอใจกัน และมีสิ่งที่น่าสนใจร่วมกัน

Blood and Wolfe (1960 อ้างในจันทรเพ็ญ คุปต์กาญจนากุล 2526: 29) ได้จำแนกความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต (type of companionship) ออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตในเชิงองค์การ (organization companionship) หมายถึงการที่สามี ภรรยาต่างเข้าไปมีส่วนร่วมในองค์การประเภทใดประเภทหนึ่ง ซึ่งมีอยู่หลายประเภทด้วยกัน เป็นการใช้เวลาภายนอกครอบครัวเป็นส่วนใหญ่
2. ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตในการให้ข่าวสาร (informative companionship) เป็นการสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ที่ต่างฝ่ายต่างได้รู้มา ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีความรู้สึกที่ต่างก็มีส่วนร่วมในการเป็นเพื่อนคู่ชีวิต เช่น การเล่าเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับที่ทำงานให้อีกฝ่ายหนึ่งฟัง เป็นต้น ซึ่งทำให้ทั้งสองฝ่ายเหมือนอยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน
3. ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับเพื่อนร่วมงานของทั้งสองฝ่าย (colleague companionship) ซึ่งได้แก่ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตในแง่ที่เกี่ยวข้องกับเพื่อนร่วมงานอีกฝ่ายหนึ่งคือ สามีรู้จักเพื่อนร่วมงานของภรรยา และภรณาก็รู้จักเพื่อนร่วมงานของสามี รวมทั้งมีการไปเยี่ยมหรือพบปะเพื่อนร่วมงานของทั้งสองฝ่ายด้วยกัน

4. ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตในเชิงมิตรภาพ (friendship companionship) ความเป็นมาเพื่อนคู่ชีวิตประเภทนี้หมายถึงการมีส่วนร่วมในมิตรภาพ เป็นผลจากการไปเยี่ยมเยียนเพื่อนฝูงของทั้งสองฝ่าย ทำให้สามี ภรรยาที่มีความสนิทสนมเพื่อร่วมงานของทั้งสองฝ่ายเป็นอย่างดี การที่คู่สมรสมีเวลาให้แกกันมากในการทำกิจกรรมร่วม หรือมีสิ่งสนใจร่วมกันในเวลาว่าง รวมทั้งมีการติดต่อกันมากขึ้น ทำให้คู่สมรสมีความเข้าใจต่อกันเป็นอย่างดี และช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว

เออร์ เนส ดับบิล.เบอร์เกส และฮาร์วี ล็อค (Ernest W. Burgess and Harvey Locke 1950: 260) กล่าวถึงแบบแผนของคู่สมรสในสังคมที่ลักษณะเป็นเพื่อนคู่ชีวิตว่า เป็นการที่คู่สมรสมีการแสดงออกถึงความต้องการของตนเองอย่างเปิดเผยและในขณะเดียวกันก็มีความอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยอาศัยปัจจัยด้านความรัก ความพอใจ การมีสิ่งที่น่าสนใจร่วมกัน การพึ่งพาภาวะทางอารมณ์ต่อกันและมีหลักในการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกันอาศัยปัจจัยทั้งหมดนี้เชื่อมความสัมพันธ์ในครอบครัวให้อบอุ่นแน่นแฟ้น

มารีลิน ลิตเติล Marilyn Little (1982 อ้างใน สุมิตรา รัฐประสาธา, 2537:

43) กล่าวถึงความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับความมั่นคงในชีวิตสมรส 4 ประการ คือ

1. ความสนใจในการทำกิจกรรมในเวลาว่างร่วมกัน
2. ร่วมรับรู้ในความรู้สึก และความคิดของกันและกัน
3. พังความคิดเห็นและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน
4. มีความพอใจในความสัมพันธ์ทางเพศร่วมกัน

ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ และคณะ (2524: 191) กล่าวถึงชีวิตสมรสในรูปแบบของความรักแบบเพื่อน (companionate love) ว่าเป็นการแสดงออกด้วยการให้ความสนใจ ความนับถือ มิตรภาพ และความเป็นเพื่อนซึ่งกันและกัน โดยมีจุดมุ่งหมายในการครองชีวิตร่วมกัน

สรุปได้ว่าความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตเป็นปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ที่มีความสำคัญมาก เพราะการที่คู่สมรสจะอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขนั้น ไม่ใช่แค่สามีภรรยาเท่านั้น ซึ่งบางครั้งคู่สมรสต่างต้องการที่จะมีเวลาพักผ่อนด้วยกันมีเวลาทำกิจกรรมสนใจร่วมกัน เป็นเพื่อนหยอกล้อเล่นกัน มีความเข้าใจกัน และสามารถที่จะพูดทุกสิ่งทุกอย่างให้แกกันและกันได้ยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ปรึกษาหารือกันได้แก้ไขปัญหาร่วมกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำตัวแปรด้านเพื่อนคู่ชีวิตเข้ามาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของครอบครัว

2.3.2 ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์

ทฤษฎีคุณภาพชีวิตและความมั่นคงในชีวิตสมรส กล่าวว่า ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส อันส่งผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส (Lewis and Spanier, 1979: 268-289) ซึ่งสอดคล้องกับ เวสลีย์ อาร์.เบอร์ (Wesley R. Burr 1973: 41) เสนอแนวคิดว่าความพึงพอใจในชีวิตสมรส เป็นเป้าหมายสำคัญในชีวิตสมรส ดังนี้ถ้าความปรารถนาของบุคคล เช่น ความต้องการทางเพศได้รับความตอบสนองในระดับที่พึงพอใจ ก็อาจมีผลกระทบทางบวกต่อความมั่นคงทางชีวิตสมรสด้วย ความสัมพันธ์ทางเพศนับได้ว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่คู่สมรสต้องเกี่ยวข้องกับ เพราะถ้าหากคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการสื่อสารเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศหรือการตอบสนองทางเพศก็ตาม ล้วนมีผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิตสมรสทั้งสิ้น

จัดสัน ที. แลนด์ลิส (Judson T. Landis 1977, อ้างในชัยวัฒน์ ปัญญา และคณะ 2524: 194) สรุปสาเหตุการหย่าร้างที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การปรับตัวให้เข้ากันไม่ได้ในเรื่องเพศ

เทอร์แมน และอลสัน (Terman and Olson 1938, อ้างในทวิรัสมิธนาคม 2524: 166-167) ศึกษาพบว่าหากคู่สมรสปรับตัวเข้ากันได้ ใน 9 เรื่องนี้ จะเป็นคู่ที่พบกับความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์และมีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส ได้แก่

1. ตกลงกันได้ในเรื่องความถี่ของการมีเพศสัมพันธ์
2. มีความปรารถนาเสมอกันในเรื่องเพศ
3. ภรรยาบรรลุจุดสุดยอดในเรื่องเพศ
4. ทั้งคู่มีความพอใจในการมีเพศสัมพันธ์
5. คู่สมรสไม่มีเพศสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ไม่ใช่คู่สมรสของตนเอง
6. ฝ่ายหนึ่ง เห็นอกเห็นใจอีกฝ่ายหนึ่งหรือไม่รู้สึกไม่พอใจ เมื่ออีกฝ่ายหนึ่ง

ปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์

7. ฝ่ายหนึ่งไม่เคยหรือน้อยครั้งที่จะชัดเจนเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งต้องการมีเพศสัมพันธ์
8. ต่างฝ่ายไม่ปันหรือไม่เคยไม่พอใจเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับคู่สมรสของตนเอง
9. คู่สมรสไม่เคยมีเพศสัมพันธ์กับผู้อื่นหลังการสมรส

จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า ความพึงพอใจในด้านเพศสัมพันธ์ น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ กรณีศึกษา บริษัท สหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน) ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษา โดยแบ่งเป็นงานวิจัยต่างประเทศ ประกอบด้วยงานวิจัยของ ลินน์ ไวท์ และอลัน บูธ โรนัลด์ เอ็ม. ซาบาเทลลิ อลัน บูธ , เดวิด จอห์นสัน และจอห์น เอ็ดเวิร์ดส์ และงานวิจัยในประเทศ ประกอบด้วยงานวิจัยของ บรรพต เวียงนนท์, กนิษฐา บุญยัง, อุบลรัตน์ พิชญชยะนนท์, นิตยา พิริยะธรรมวงศ์, จันทรเพ็ญ คุปต์กาญจนกุล และสุมิตรา รัฐประสาท มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงในชีวิตสมรสส่วนใหญ่จะพูดถึงเรื่องของการหย่าร้าง ความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน มีผู้ทำการวิจัยไว้ดังนี้

ลินน์ ไวท์ และอลัน บูธ (Lynn White and Alan Booth 1991 : 5-21) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการสมรส ความสุขในชีวิตสมรสและการหย่าร้าง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นชาวอเมริกันที่อาศัยอยู่ในสังคมเมือง ใช้วิธีสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ 3 ระยะ คือ ในช่วง ค.ศ. 1980 ค.ศ. 1983 และ ค.ศ. 1988 กล่าวคือ ในปี 1980 ได้สัมภาษณ์ผู้สมรสแล้ว ที่มีอายุต่ำกว่า 55 ปี จำนวน 2,033 คน ในปี 1983 ได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเดิม จำนวน 1,592 คน และในปี 1988 ได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเดิม จำนวน 1,341 คน โดยตั้งสมมติฐานตามแนวคิดของโทมัสและเคลือบเบอร์ (Thomas & Kleber 1981: 780) ที่ว่า ความสุขในชีวิตสมรสจะทำให้การหย่าร้างลดลง สำหรับการแต่งงานระยะยาว คู่สมรสที่แต่งงานกันนานแล้ว จะมีอุปสรรคในการหย่าร้างสูงขึ้นในขณะที่มีทางเลือกในการหย่าร้างน้อยลง ความสุขในชีวิตสมรสทำให้การหย่าร้างลดลงเพราะมีอุปสรรคสูงและทางเลือกต่ำ

โรนัลด์ เอ็ม. ซาบาเทลลิ (Ronald M. Sabatelli 1984: 651 – 662) ได้วิจัยเรื่อง เครื่องวัดระดับชีวิตสมรส (the marital comparison level index : MCLI) โดยประเมินผลจากความเป็นจริงที่สัมพันธ์กับความคาดหวังกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ คู่สมรส 300 คู่ ในเมืองเดนเคาท์ตี้ สหรัฐอเมริกา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย คนชั้นกลาง ผู้ประกอบวิชาชีพ และครอบครัวที่มีการศึกษา ดำเนินการสัมภาษณ์โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยแยกของคำตอบระหว่าง สามี - ภรรยา และผลการวิจัยจากการใช้ MCLI เพื่อวัดความสัมพันธ์ระหว่างสามี - ภรรยา ได้คำตอบจากสามี 142 คน และภรรยา 159 คนพบว่า คำตอบของทั้ง 2 ฝ่ายมีความสอดคล้องกันมาก กล่าวคือ คำตอบไม่แตกต่างกันมากนัก แสดงว่ามีความคิดรวบ

ยอดเรื่องชีวิตสมรสคล้ายกัน ได้แก่การที่สามี - ภรรยามีความคาดหวังในชีวิตสมรสค่อนข้างคล้ายคลึงกัน เนื่องจากทั้ง 2 ฝ่าย มีความต้องการขั้นพื้นฐานและค่านิยมในชีวิตสมรสไม่แตกต่างกัน ในประเด็นการแสวงหาแนวทางในการสร้างความพึงพอใจในชีวิตสมรส และความตั้งใจในการสร้างสรรคคุณภาพชีวิตสมรส

อลัน บูธ และลินน์ไวท์ (Alan Booth and Lynn White 1980 : 358) พบว่าการหย่าร้างอาจจะเป็นผลมาจากการที่คู่สมรสเคยแยกกันอยู่มาก่อนหรือคู่สมรสมีความคิดเกี่ยวข้องกับกรหย่าร้างมาก่อน

อลัน บูธ, เดวิด จอห์นสัน และจอห์น เอ็ดเวิร์ดส์ (Alan Booth, David ohnson and John Edwards 1983 : 387 - 392) ได้วิจัยเรื่อง "การวัดความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส" โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ชาย - หญิง ที่สมรสแล้ว 2,034 คน มีอายุต่ำกว่า 55 ปี ซึ่งสำรวจโดยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ในปี ค.ศ. 1980 ในสหรัฐอเมริกา ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ อายุ ชาติพันธุ์ ขนาดของครอบครัว จำนวนบุตรในปัจจุบัน ถิ่นที่อยู่และการมีส่วนร่วมในแรงงานของสตรี ผลการวิจัยพบว่า คะแนนของผู้ตอบจะแตกต่างกันตามตัวแปร คือชาติพันธุ์ การเคร่งศาสนา ที่อยู่อาศัย สถานภาพของผู้หญิงที่ทำงาน และปัญหาการสมรสของพ่อแม่ ในครอบครัวเดิม จึงสรุปได้ว่า ความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส ได้แก่ปัญหาเกี่ยวกับการหย่าร้าง การแยกทางกัน การมีคุณภาพชีวิตสมรสต่ำ แต่การสมรสที่ไม่มั่นคง ไม่จำเป็นต้องจบลงด้วยการหย่าร้าง แยกทางกัน หรือละทิ้งกันเสมอไป เพราะเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล

ผลของการวิจัยพบว่าคนที่แต่งงานนานกว่ามีแนวโน้มที่จะหย่าร้างและไม่ประสบผลสำเร็จในชีวิตสมรสมากกว่าคนที่มีระยะเวลาการแต่งงานน้อย

3.2 งานวิจัยในประเทศ

การศึกษาวิจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาในประเทศ มีดังนี้คือ

บรรพต เวียงนนท์ (2542: บทคัดย่อ) ศึกษาความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจ พบว่า ก่อนการสมรสปัจจัย ความคล้ายคลึงกันทางศาสนา ความพร้อมทางด้านจิตใจข้าราชการตำรวจ การสนับสนุนจากเพื่อน การเห็นแบบอย่างคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา และความคล้ายคลึงกันทางการศึกษา มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส และในระหว่างสมรส พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ ความพอเพียงของรายได้ ความพึงพอใจในการทำงานนอกบ้านของภรรยา และญาติผู้ใหญ่ในครอบครัว มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส

กนิษฐา บุญยัง (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสศึกษากรณีประชาชนจังหวัดสมุทรปราการพบว่า ความสมานฉันท์ทางบทบาท ความ เป็นเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส มีความเพียงพอของรายได้ มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพ ในครอบครัว

อุบลรัตน์ พิชญชยะนนท์ (2531: 80) ได้ศึกษาเรื่อง "คุณภาพชีวิตสมรส : ศึกษากรณีข้าราชการสังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างข้าราชการที่สมรสแล้ว สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 291 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสมากที่สุด คือ ความเสียเปรียบสัมพัทธ์ รองลงมา ตามลำดับ คือ ความสมานฉันท์ทางบทบาท ประสิทธิภาพของการสื่อสาร ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต การมีบุตร การสนับสนุนจากบุคคลนัยสำคัญ (พ่อ แม่) และอายุแรกสมรส ส่วนตัวแปรที่ไม่พบว่า มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส คือ ความคล้ายคลึงกันทางอายุ ความคล้ายคลึง กันทางการศึกษา ระยะเวลาความคุ้นเคยก่อนสมรส รายได้ของครอบครัว และองค์ประกอบของ ครัวเรือน

นิตยา พิริยะธรรมวงศ์ (2533: 68) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะ ด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม ระหว่างผู้หย่าร้าง และผู้ไม่หย่าร้างในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยปัจจัยที่นำมาศึกษาได้แก่ อายุเมื่อสมรส ความแตกต่างของอายุ ระหว่างชายและหญิง จำนวนปีสมรส จำนวนบุตร ความแตกต่างด้านการศึกษา ความแตกต่างของสถานภาพทางอาชีพ ของหญิงและชาย ผลการศึกษาด้านอายุ พบว่า ผู้หย่าร้างมีอายุสมรสเฉลี่ยสูงกว่าผู้ไม่หย่าร้าง ในด้านความแตกต่างของอายุระหว่างฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย ผู้หย่าร้างและผู้ไม่หย่าร้างมีแบบแผน การสมรสเหมือนกัน คือ ส่วนใหญ่ชายมักมีอายุ มากกว่าหญิง สำหรับจำนวนปีสมรส และ จำนวนบุตร พบว่า ผู้หย่าร้างมีจำนวนปีสมรส มัธยม และจำนวนบุตรเฉลี่ยต่ำกว่าผู้ไม่หย่าร้าง ในด้านการศึกษา พบว่า การหย่าร้างมีสูงที่สุดในกลุ่มบุคคลที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ส่วนในด้านอาชีพ เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนของผู้หย่าร้างในแต่ละอาชีพ พบว่า การหย่าร้าง มักเกิดขึ้นในกลุ่มบุคคลที่มีสถานภาพทางอาชีพสูง ผลการวิจัยชี้ชัดว่าการหย่าร้างมักเกิดขึ้น ในกลุ่มบุคคลที่มีสถานภาพทางอาชีพสูงหรือมีระดับการศึกษาเท่าเทียมกัน แสดงว่าตัวแปรอื่น ๆ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่ำกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส

จันทร์เพ็ญ คุปต์กาญจนกุล (2526: 98) ศึกษาตัวแบบสมมติฐานความพึงพอใจ ในชีวิตสมรส โดยศึกษาจากข้าราชการที่มีบุตรในกระทรวงอุตสาหกรรม 310 คน พบว่าปัจจัย เกี่ยวกับภูมิหลังทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่การทำงานของ

กลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส แต่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส โดยใช้ระดับความมีนัยสำคัญที่ .05

ในการทดสอบสมมติฐานความพึงพอใจในชีวิตสมรส ซึ่งสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสโดยใช้ เทคนิคการวิเคราะห์เชิงวิถี (path analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของเหตุผลและผลระหว่างกลุ่มตัวแปร พบว่า ระยะเวลาการแต่งงาน และความคล้ายคลึงของภูมิหลังทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์ทางตรงต่อความสมานฉันท์ทางบทบาท จำนวนบุตร ความห่างของการมีบุตร ความคล้ายคลึงของภูมิหลังทางสังคมและความสมานฉันท์ทางบทบาท มีผลกระทบโดยตรงต่อความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ความสมานฉันท์ทางบทบาท และความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต มีผลกระทบโดยตรงต่อความรู้สึกเมื่อนำชีวิตสมรสไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น และความสมานฉันท์ทางบทบาท ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต และความรู้สึกเมื่อนำชีวิตสมรสไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น มีผลกระทบโดยตรง กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส

สุมิตรา รัฐประสาท (2537: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของครูสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูส่วนใหญ่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ในทางเศรษฐกิจ มีภูมิหลังทางสังคมที่คล้ายคลึงกัน ได้รับการสนับสนุนทางสังคมและครอบครัวเดิมอยู่ในระดับกลาง มีความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตและพึงพอใจในเพศสัมพันธ์สูง มีความมั่นคงในชีวิตสมรสสูง

จากการศึกษาข้อมูลขั้นต้นที่เกี่ยวกับความมั่นคงในชีวิตสมรส พอสรุปได้ดังนี้ คือ ปัจจัยหลัก ๆ ก็คือ ปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยระหว่างสมรส ปัจจัยก่อนสมรสได้แก่ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ ความแตกต่างด้านอายุของคู่สมรส ระดับการศึกษาของสามีและภรรยา อายุแรกสมรสของสามีและภรรยา ปัจจัยระหว่างสมรสได้แก่ปัจจัยลักษณะครอบครัวเช่นรายได้ของครอบครัว จำนวนบุตร โครงสร้างครอบครัว การทำงานนอกบ้านของภรรยา และปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของคู่สมรสได้แก่ ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิต และความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ กรณีศึกษา บริษัท สหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน) เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และมีวิธีดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นกลุ่มพนักงานชายหญิงที่สมรสแล้ว ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการในโรงงานอุตสาหกรรม สิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ: บริษัทสหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน) จำนวน 5,247 คน ที่ทำงานอยู่ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2548

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นกลุ่มพนักงานชายหญิงในโรงงานที่สมรสแล้ว ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ บริษัทสหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน) จำนวน 400 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยมีขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.2.1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตามวิธีการของทาโร่ยามาเน่ (Yamane, 1973: 737) โดยใช้สูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N แทน ขนาดของประชากร
 e แทน ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรจำนวน 5,247 คน ($N = 5,247$)

กำหนดให้ความคลาดเคลื่อนเท่ากับร้อยละ 5 หรือ 0.05 ($e = 0.05$)

ในการทำวิจัยเราไม่สามารถจะใช้ประชากรทั้งหมดได้ เราใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดที่ต้องการสำรวจ และข้อมูลที่ได้ต้องมีความครอบคลุมประชากรทั้งหมดโดยใช้สูตรในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

แทนค่าในสูตร จะได้

$$n = \frac{5247}{1 + 5247(0.0025)}$$

$$= 371.666 \text{ คน}$$

ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างประมาณ 372 คน จากประชากรจำนวน 5,247 คน

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

โดยเลือกจับสลากจากหมายเลขรหัสพนักงานให้ได้จำนวนตามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 372 คน แต่ผู้วิจัยขอเก็บเพิ่มเป็น 400 คน เพื่อป้องกันความไม่สมบูรณ์ของแบบสอบถามดังนี้

ขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอกรณีศึกษาบริษัทสหยูเนี่ยนอุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน) แสดงได้ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นกลุ่มพนักงานบริษัทสหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน) จำแนกตามรูปแบบของสังคม(สมรสแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ)

กลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	แบบเป็นทางการ	แบบไม่เป็นทางการ
กลุ่มประชากร 5,247	3,673	1,574
กลุ่มตัวอย่าง 400	280	120

ข้อมูลกลุ่มประชากรจากแผนภูมิบุคคล บริษัท สหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม (questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามในลักษณะที่มีคำตอบให้และบางคำถามเป็นลักษณะปลายเปิด ให้กลุ่มตัวอย่างตอบตามความเป็นจริง

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการทำงานนอกร้านของภรรยา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงปานกลาง จริงน้อย ไม่เป็นจริง จำนวน 15 ข้อ โดยแบ่งการวัดออกเป็น 2 ด้าน คือ ความพึงพอใจของภรรยาต่อการทำงานนอกร้าน (ข้อ 1 – 9) และความเห็นพ้องของสามีต่อการทำงานนอกร้านของภรรยา (ข้อ 10 – 15)

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของคู่สมรส แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง ไม่เคยปฏิบัติเลย จำนวน 16 ข้อ โดยแบ่งการวัดออกเป็น 4 ด้าน คือ ความเข้าใจและการรับรู้ความรู้สึกของกันและกัน (ข้อ 1 – 3) การรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน (ข้อ 4 – 7) การมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน (ข้อ 8 – 11) และการปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหา (ข้อ 12 – 16)

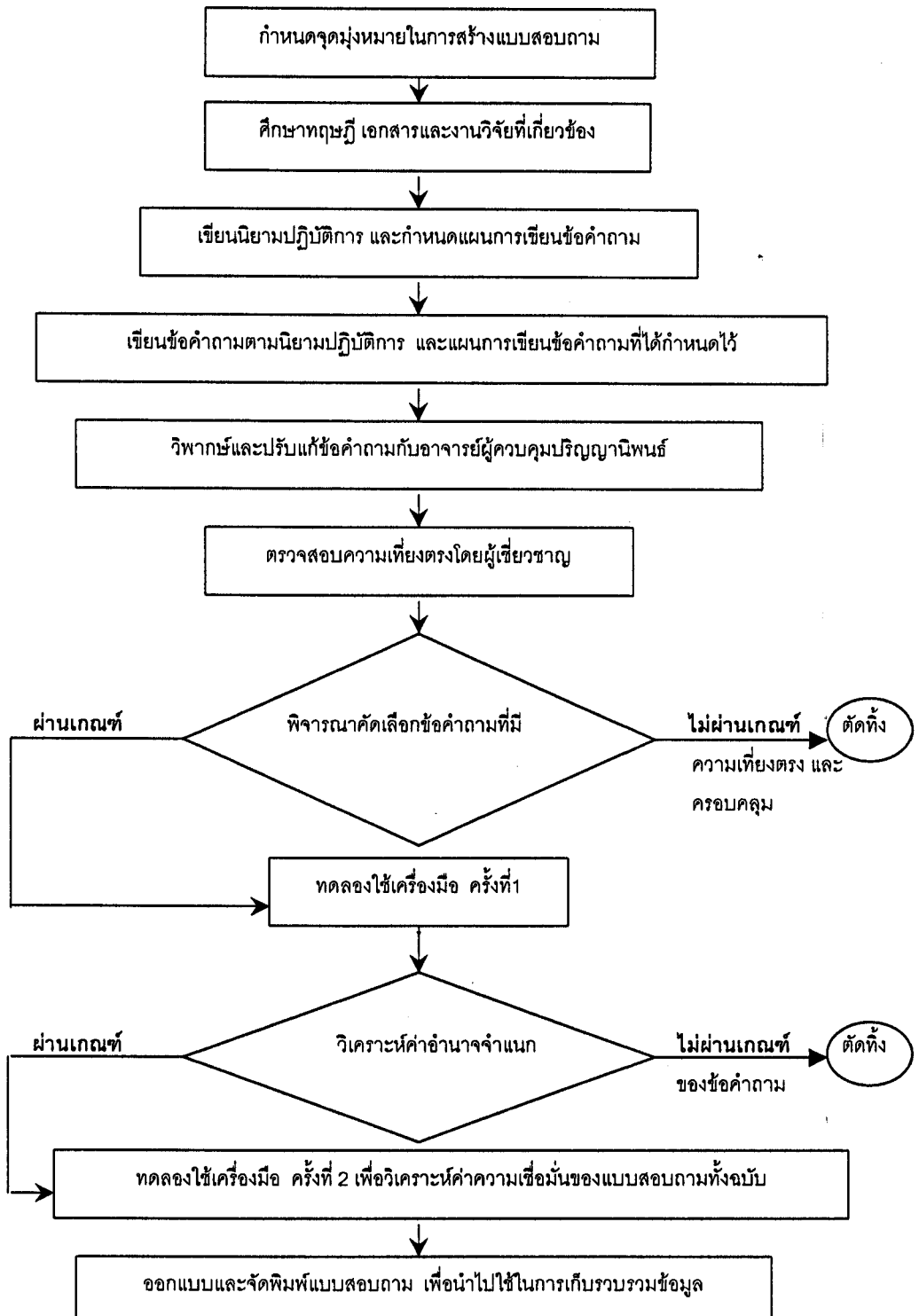
ตอนที่ 2 ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 11 ข้อ โดยแบ่งการวัดออกเป็น 3 ด้าน คือ ความต้องการทางเพศสอดคล้องกัน (ข้อ 1 – 4) ความสุขในการมีเพศสัมพันธ์กับคู่สมรส (ข้อ 5 – 7) และการมีรสนิยมที่คล้ายคลึงกัน (ข้อ 8 – 11)

ส่วนที่ 4 ความมั่นคงในชีวิตสมรส มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง ไม่เคยปฏิบัติเลย จำนวน 25 ข้อ โดยแบ่งการวัดออกเป็น 2 ชั้น ได้แก่ ชั้นความรู้สึก ข้อ 1 – 10 แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ความรู้สึกที่ชีวิตสมรสกำลังมีปัญหา (ข้อ 1 – 5) การคิดเรื่องการหย่าร้าง (ข้อ 6 – 10) ชั้นพฤติกรรม ข้อ 11 – 25 แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ การมีเรื่องขัดแย้งกันอยู่เสมอ (ข้อ 11 – 13) การกระทำที่แสดงถึงความไม่พอใจในชีวิตสมรส (ข้อ 14 – 15) การมี

ปฏิกิริยาตอบโต้ (ข้อ 16 – 19) การปรึกษาคนใกล้ชิดเรื่องการหย่าร้าง (ข้อ 20 – 23) และ การตัดสินใจหย่าร้าง (ข้อ 24 – 25)

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบสอบถาม (questionnaire) เป็นแบบสอบถามแบบ มาตรฐานส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับ โดยผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการสร้างและการหา คุณภาพเครื่องมือ ดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 ลำดับขั้นตอนของการสร้างแบบสอบถาม

จากภาพประกอบที่ 3.1 ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษา นิยาม ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความมั่นคงในชีวิต สมรส และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่ต้องการจะสร้างแบบสอบถาม และศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดของการวิจัย
3. เขียนนิยามปฏิบัติการของความมั่นคงในชีวิตสมรสและตัวแปรที่เกี่ยวข้อง โดยเขียนนิยามตามคุณลักษณะที่ต้องการวัด พร้อมทั้งกำหนดแผนการเขียนข้อคำถาม
4. เขียนข้อคำถามตามนิยามปฏิบัติการ และแผนการเขียนข้อคำถามที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ ความแตกต่างระหว่างอายุของคู่สมรส ระดับการศึกษาของพนักงาน/คู่สมรส อายุแรกสมรสของพนักงาน/คู่สมรส

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ โดยผู้วิจัยเขียนข้อคำถามเป็นข้อความสั้นๆ โดยแบ่งการวัดออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ความพึงพอใจของภรรยาต่อการทำงานนอกบ้าน จำนวน 9 ข้อ และความเห็นพ้องของสามีต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยา จำนวน 6 ข้อ รวมทั้งฉบับจำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของคู่สมรส แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ ผู้วิจัยแบ่งการวัดออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความเข้าใจและการรับรู้ความรู้สึกของกันและกัน จำนวน 3 ข้อ การรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน จำนวน 4 ข้อ การมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน จำนวน 4 ข้อ และการปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหา จำนวน 5 ข้อ รวมทั้งฉบับจำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ ผู้วิจัยแบ่งการวัดออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความต้องการทางเพศสอดคล้องกัน จำนวน 4 ข้อ ความสุขในการมีเพศสัมพันธ์กับคู่สมรส จำนวน 3 ข้อ การมีรสนิยมที่คล้ายคลึงกัน จำนวน 4 ข้อ รวมทั้งฉบับจำนวน 11 ข้อ

ส่วนที่ 4 ความมั่นคงในชีวิตสมรส มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ โดยแบ่งออกการวัดออกเป็น 2 ชั้น ได้แก่ *ชั้นความรู้สึก*

จำนวน 10 ข้อ แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ความรู้สึกที่ชีวิตสมรสกำลังมีปัญหา จำนวน 5 ข้อ และการคิดเรื่องการหย่าร้างจำนวน 5 ข้อ **ชั้นพฤติกรรม** จำนวน 15 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ การมีเรื่องขัดแย้งกันอยู่เสมอ จำนวน 3 ข้อ การกระทำที่แสดงถึงความไม่พอใจในชีวิตสมรส จำนวน 2 ข้อ การมีปฏิภิกิริยาตอบโต้ จำนวน 4 ข้อ การปรึกษาคนใกล้ชิดเรื่องการหย่าร้าง จำนวน 4 ข้อ และการตัดสินใจหย่าร้าง จำนวน 2 ข้อ

5. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (face validity) ของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมของแบบสอบถามกับนิยามปฏิบัติการ ผลการคัดเลือกข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป พบว่า ได้ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตามเกณฑ์

6. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ 5 ไปทดลองใช้ (try out) ครั้งที่ 1 กับพนักงานที่ทำงานในบริษัทสหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน) จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของข้อที่เหลือทั้งหมด โดยใช้สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (pearson product moment correlation) และคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งพบว่าแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้

7. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ 6 ไปทดลองใช้ (try out) ครั้งที่ 2 กับพนักงานที่ทำงานในบริษัทสหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน) จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) พบว่า แบบสอบถามวัดความพึงพอใจในการทำงานนอกบ้านของภรรยา มีค่าความเชื่อมั่น 0.785 แบบสอบถามวัดความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต มีค่าความเชื่อมั่น 0.803 แบบสอบถามวัดความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์ มีค่าความเชื่อมั่น 0.922 แบบสอบถามวัดความมั่นคงในชีวิตสมรส มีค่าความเชื่อมั่น 0.884

8. ออกแบบ และจัดเตรียมแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

1. เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามวัดความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยา มีดังนี้

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริงมากที่สุด	ได้	5 คะแนน	1 คะแนน
จริงมาก	ได้	4 คะแนน	2 คะแนน
จริงปานกลาง	ได้	3 คะแนน	3 คะแนน
จริงน้อย	ได้	2 คะแนน	4 คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ได้	1 คะแนน	5 คะแนน

2. เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามวัดความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต มีดังนี้

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
เป็นประจำ	ได้	5 คะแนน	1 คะแนน
ค่อนข้างบ่อย	ได้	4 คะแนน	2 คะแนน
เป็นบางครั้ง	ได้	3 คะแนน	3 คะแนน
นานๆ ครั้ง	ได้	2 คะแนน	4 คะแนน
ไม่เคยเลย	ได้	1 คะแนน	5 คะแนน

3. เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามวัดความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์

มีดังนี้

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้	5 คะแนน	1 คะแนน
เห็นด้วย	ได้	4 คะแนน	2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ได้	3 คะแนน	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ได้	2 คะแนน	4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้	1 คะแนน	5 คะแนน

4. เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามวัดความมั่นคงในชีวิตสมรส มีดังนี้

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
เป็นประจำ	ได้	5 คะแนน	1 คะแนน
ค่อนข้างบ่อย	ได้	4 คะแนน	2 คะแนน
เป็นบางครั้ง	ได้	3 คะแนน	3 คะแนน

นาน ๆ ครั้ง	ได้	2 คะแนน	4 คะแนน
ไม่เคยเลย	ได้	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

การแปลความหมายของคะแนน ให้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยรวมของข้อคำถามในแต่ละประเด็น แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนน 1.00 – 2.50 = ระดับความพึงพอใจต่ำ

คะแนน 2.51 – 3.50 = ระดับความพึงพอใจปานกลาง

คะแนน 3.51 – 5.00 = ระดับความพึงพอใจสูง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถึงผู้บริหารของบริษัทสหยูเนียนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปติดต่อประสานงานกับ คุณวุฒิ วุฒิพงษ์ ผู้จัดการฝ่ายบุคคลและ คุณประมวธ ไตรภูวนารถ พนักงานฝ่ายบุคคล เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล นัดหมายวัน เวลา ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มอย่างง่ายไว้แล้วเป็นผู้ตอบ

4.3 ผู้วิจัยจัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอให้กับกลุ่มตัวอย่าง มอบให้ผู้ช่วยคือคุณประมวธ ไตรภูวนารถ พร้อมทั้งได้ให้การอบรมผู้ช่วยให้เข้าใจถึงวิธีแนะนำการกรอกแบบสอบถามเพื่อกลุ่มตัวอย่างเข้าใจตรงกันและให้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริงมากที่สุด

4.4 นัดวันมารับแบบสอบถาม ในเดือนพฤษภาคม 2548

4.5 ตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามที่ได้รับการตอบไม่สมบูรณ์ หรือมีร่องรอยระบุงการไม่ตั้งใจทำแบบสอบถาม โดยพิจารณาตามขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ได้แบบสอบถามที่จะนำไปวิเคราะห์จำนวน 400 ฉบับ

4.6 ทำการลงรหัสและจัดระบบข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการวิจัย

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนการให้คะแนนและลงรหัสทั้ง 400 ฉบับแล้ว จึงนำไปประมวลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS/Pc⁺ V. 11 (statistic package for the social sciences version 11.0) แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้การแจกแจงความถี่ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยลักษณะครอบครัว และปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของคู่สมรส โดยการใช้การทดสอบค่าไค-สแควร์ (χ^2) และใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation: r_{xy})

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

6.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

6.1.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (*face validity*) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตรของโรบินเนลลีและแฮมเบิลตัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 248 ; อ้างอิงจาก Rovinelli and Hambleton, 1977) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

6.1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ ครอนบัค (ลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 312 ; อ้างอิงจาก Cronbach, 1951.)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	K	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

6.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

6.2.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2.2 หาค่าไค-สแควร์ (Chi-Square : χ^2)

6.2.3 หาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย

6.2.4 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS/Pc⁺ V. 11 (statistic package for the social sciences version 11.0)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอจังหวัดสมุทรปราการ : กรณีศึกษาบริษัททอเยเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน) โดยศึกษาปัจจัยก่อนการสมรส คือ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยระหว่างสมรส ได้แก่ ปัจจัยลักษณะครอบครัว และปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของคู่สมรส การนำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งเป็น 5 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อพรรณนาให้เห็นลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำเสนอให้เห็นข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ช่วงอายุของคู่สมรส ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาของคู่สมรส ลักษณะการทำงานของคู่สมรส

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ลักษณะครอบครัวพนักงาน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยของครอบครัว จำนวนบุตร ลักษณะโครงสร้างครอบครัว ความเพียงพอของรายได้ครอบครัว

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความแตกต่างอายุคู่สมรส อายุแรกสมรสของพนักงานหรือคู่สมรส ระดับความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยา ระดับความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ระดับความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงาน เป็นการประเมินสถานภาพการสมรส จำแนกเป็นรายด้านและจำแนกตามกลุ่มระดับความมั่นคง

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบค่า Chi-square (χ^2) และ การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation: r_{xy})

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและคู่สมรส

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรม SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของพนักงานกลุ่มตัวอย่างและคู่สมรส จำแนกตาม เพศ ช่วงอายุ (ปี) ช่วงอายุคู่สมรส ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาของคู่สมรส ลักษณะการทำงานของคู่สมรส

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	233	58.25
หญิง	167	41.75
ช่วงอายุ (ปี)		
18 – 30	121	30.25
31 – 45	140	35.00
46 ขึ้นไป	139	34.75
ช่วงอายุของคู่สมรส (ปี)		
18 - 30	150	37.50
31 – 45	119	29.75
46 ขึ้นไป	131	32.75

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	6	1.50
ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6	85	21.25
มัธยมศึกษาตอนต้น	152	38.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	87	21.75
ปวส./อนุปริญญา	50	12.50
ปริญญาตรี/อื่นๆ	20	5.00
ระดับการศึกษาของกลุ่ม		
ไม่ได้เรียน	1	0.25
ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6	74	18.50
มัธยมศึกษาตอนต้น	137	34.25
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	96	24.00
ปวส./อนุปริญญา	75	18.75
ปริญญาตรี/อื่นๆ	17	4.25
ลักษณะการทำงานของกลุ่ม		
ทำงาน	399	99.75
ไม่ได้ทำงาน	1	0.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะทั่วไปที่สำคัญ ๆ ดังนี้

เพศ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เป็นพนักงานเพศชาย จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 58.25 และเพศหญิง จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 41.75

อายุ กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ช่วงอายุ 31-45 ปี จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 รองลงมาอยู่ในช่วง 46 ปีขึ้นไป จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.75 และช่วงอายุ 18 -30 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.25 ตามลำดับ

ช่วงอายุของคู่สมรส คู่สมรสของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วงอายุ 18 -30 ปี จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 ช่วงอายุ 31 – 45 ปี จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 29.75 ช่วงอายุ 46 ปี ขึ้นไป จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.75

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาได้เป็น พนักงานมีการศึกษาหลายระดับแตกต่างกันออกไปโดยมีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 38.00 รองลงมา ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.25 ปวส./อนุปริญญา จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ระดับปริญญาตรี หรืออื่นๆ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 และพนักงานที่ไม่ได้เรียน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

ระดับการศึกษาของคู่สมรส คู่สมรสของกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุดคือ จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.25 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 ระดับ ปวส./อนุปริญญา จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 ปริญญาตรี/อื่น ๆ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.25 ไม่ได้เรียนหนังสือจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.25

ลักษณะการทำงานของคู่สมรส คู่สมรสของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้าน จำนวน 399 คน คิดเป็นร้อยละ 99.75 และไม่ได้ทำงาน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.25

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยลักษณะครอบครัว

ปัจจัยลักษณะครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ในที่นี้ประกอบด้วยตัวแปร รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน (บาท) จำนวนบุตร ลักษณะโครงสร้างครอบครัว ความเพียงพอของรายได้ครอบครัว มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม รายได้เฉลี่ย (บาท) จำนวนบุตร ลักษณะโครงสร้างครอบครัว ความเพียงพอของรายได้ครอบครัว

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ย (บาท/เดือน) ของครอบครัว		
4,500 – 10,000	117	29.25
10,001 – 20,000	181	45.25
20,001 ขึ้นไป	102	25.50
จำนวนบุตร		
ไม่มี	48	12.00
1 – 2 คน	283	70.75
3 คน ขึ้นไป	69	17.25
ลักษณะโครงสร้างครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว	308	77.00
ครอบครัวขยาย	92	23.00
ความเพียงพอของรายได้ครอบครัว		
เพียงพอและมีเหลือเก็บออม	147	36.75
เพียงพอแต่ไม่มีเหลือเก็บออม	159	39.75
ไม่เพียงพอมีภาระหนี้สิน	94	23.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะของครอบครัวที่สำคัญ ดังนี้

รายได้เฉลี่ยของครอบครัว กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว พบว่า พนักงานเกือบครึ่งหนึ่งมีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 45.25 รองลงมารายได้ 4,500 – 10,000 บาท จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.25 และรายได้ 20,001 ขึ้นไป จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50

จำนวนบุตร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบุตร 1 – 2 คน จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 70.75 มีบุตร 3 คน ขึ้นไป จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.25 ไม่มีบุตร จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00

ลักษณะโครงสร้างครอบครัว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวที่มีลักษณะโครงสร้างของครอบครัวเดี่ยว จำนวน 308 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 77.00 และครอบครัวขยาย จำนวน 92 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 23.00

ความเพียงพอของรายได้ครอบครัว พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เพียงพอแต่ไม่มีเหลือเก็บ จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 39.75 มีรายได้เพียงพอและมีเหลือเก็บออม จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 36.75 มีรายได้ไม่เพียงพอมีภาระหนี้สิน จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ

การนำเสนอข้อมูลในตอนนี้นอกจากจะเสนอตัวแปรอิสระ ลักษณะทั่วไปของพนักงาน ในโรงงานอุตสาหกรรม และลักษณะครอบครัวแล้วก็ยังมีตัวแปรอื่น ๆ อีก คือ ตัวแปรด้านความแตกต่างด้านอายุของกลุ่มมารดา อายุแรกสมรสของพนักงานหรือกลุ่มมารดา ระดับความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยา และปัจจัยปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มมารดา ได้แก่ ระดับความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต และระดับความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้น ได้ผลข้อมูลจากตัวแปรแต่ละตัวดังต่อไปนี้

3.1 ความแตกต่างด้านอายุของกลุ่มมารดา

ความแตกต่างด้านอายุของกลุ่มมารดา หมายถึงจำนวนปีที่ห่างกันทางอายุเต็มปีของพนักงานและกลุ่มมารดา ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน มาจัดกลุ่มเพื่อง่ายต่อการพรรณนาข้อมูล โดยนำผลคะแนนของกลุ่มตัวอย่างมาจำแนกความแตกต่างด้านอายุ

ตารางที่ 4.3 จำนวน ร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความแตกต่างด้านอายุของคู่สมรส

ความแตกต่างด้านอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อย	146	36.50
ปานกลาง	53	13.25
มาก	201	50.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างประมาณครึ่งที่คู่สมรสมีอายุแตกต่างกันมาก จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.25 รองลงมา คู่สมรสมีอายุแตกต่างกันน้อย จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 และคู่สมรสมีอายุแตกต่างปานกลาง จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.25

3.2 อายุแรกสมรสของพนักงานและคู่สมรส

อายุแรกสมรสของพนักงานและคู่สมรสเป็นจำนวนอายุเต็มปีของพนักงานและคู่สมรสในปีที่จดทะเบียนสมรส หรือตกลงอยู่ร่วมกันอันที่สามีภรรยาทั้งคู่สมรสคนปัจจุบัน ผลการศึกษา จำแนกเป็นอายุแรกสมรสของพนักงาน และอายุแรกสมรสของคู่สมรส ดังนี้

3.2.1 อายุแรกสมรสของพนักงาน

อายุแรกสมรสของพนักงาน หมายถึง อายุแรกสมรสของพนักงานชาย และอายุแรกสมรสของพนักงานหญิงทุกคน มาจัดกลุ่ม ซึ่งแสดงได้ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 จำนวน ร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุแรกสมรสของพนักงาน

อายุแรกสมรสของพนักงาน (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.
15 – 24	173	43.25		
25 – 34	212	53.00		
35 ปี ขึ้นไป	15	3.75		
รวม	400	100.00	25.32	4.38

จากตารางที่ 4.4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีอายุแรกสมรสเฉลี่ย 25.32 ปี ($\bar{X} = 25.32$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.38 ปี เมื่อจำแนกเป็นรายช่วงอายุ

พบว่า อายุแรกสมรสของพนักงานส่วนใหญ่ต่ำกว่า 35 ปี โดย อยู่ระหว่าง 25 – 34 ปี จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53.00 รองลงมาอายุ 15 – 24 ปี จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.25 และ อายุ 35 ปีขึ้นไป จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75

3.2.2 อายุแรกสมรสของคู่สมรส

อายุแรกสมรสของคู่สมรส หมายถึง อายุแรกสมรสของคู่สมรสพนักงานชายและพนักงานหญิงทุกคน มาจัดกลุ่ม ซึ่งแสดงได้ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 จำนวน ร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุแรกสมรสของคู่สมรส

อายุแรกสมรสของคู่สมรส (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.
15 – 24	203	50.75		
25 – 34	174	43.50		
35 ปี ขึ้นไป	23	5.75		
รวม	400	100.00	24.79	5.45

จากตารางที่ 4.5 พบว่าอายุแรกสมรสของคู่สมรส โดยรวมมีอายุเฉลี่ย 24.79 ปี ($\bar{X}=24.79$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.45 ปี เมื่อจำแนกเป็นช่วงอายุ พบว่าอายุแรกสมรสของคู่สมรสเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 94.25) ต่ำกว่า 35 ปี แยกเป็นอายุแรกสมรสของคู่สมรสอยู่ระหว่าง 15 – 24 ปี จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75 รองลงมาอายุ 25 – 34 ปี จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 และ อายุ 35 ปีขึ้นไป จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.70

3.3 ระดับความพึงพอใจต่อการทำงานนอกร้านของภรรยา

ความพึงพอใจต่อการทำงานนอกร้านของภรรยา เป็นการประเมินพนักงาน 2 ด้านคือ หนึ่งระดับความพึงพอใจของภรรยา (ซึ่งอาจจะเป็นตนเองหรือคู่สมรส) ต่อการทำงานนอกร้านของภรรยา และสองระดับความพึงพอใจของสามี (อาจเป็นพนักงานเองหรือคู่สมรส) ต่อการทำงานนอกร้านของภรรยา เมื่อนำผล 2 ด้านมารวมกันกลายเป็นระดับความพึงพอใจต่อการทำงานนอกร้านของภรรยาของพนักงานกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีค่าคะแนนระหว่าง 1 – 5 (ความพึงพอใจน้อยที่สุด - พึงพอใจมากที่สุด) สามารถหาค่า $\bar{X}$ และ S.D. ดังข้อมูลในตารางที่ 4.6 และ

เมื่อนำข้อมูลระดับความพึงพอใจของพนักงานทั้ง 400 คน มาจำแนกกลุ่มตามระดับความพึงพอใจโดยใช้เกณฑ์

คะแนน 1.00 – 2.50 = ระดับความพึงพอใจต่ำ

คะแนน 2.51 – 3.50 = ระดับความพึงพอใจปานกลาง

คะแนน 3.51 – 5.00 = ระดับความพึงพอใจสูง

จะได้ผลลัพธ์ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของระดับความพึงพอใจต่อการทำงานนอกร้านของภรรยา จำแนกเป็นรายด้าน

ระดับความพึงพอใจต่อการทำงานนอกร้านของภรรยา	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1. ความพึงพอใจของภรรยาต่อการทำงานนอกร้าน	400	3.22	0.44	ปานกลาง
2. ความเห็นพ้องของสามีต่อการทำงานนอกร้านของภรรยา	400	2.96	0.51	ปานกลาง
ภาพรวม	400	3.10	0.41	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีความพึงพอใจต่อการทำงานนอกร้านของภรรยาในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.10 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.41 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพึงพอใจของภรรยาต่อการทำงานนอกร้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.22 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.44 และด้านความเห็นพ้องของสามีต่อการทำงานนอกร้านของภรรยาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.96 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.51

เมื่อนำคะแนนความพึงพอใจต่อการทำงานนอกร้านของภรรยาของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 400 ตัวอย่าง มาจำแนกกลุ่มตามระดับความพึงพอใจ เป็น ระดับต่ำ ปานกลาง สูง โดยใช้เกณฑ์ จำแนกที่กำหนด จะทำให้ได้ผลวิเคราะห์ ดังข้อมูลในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 จำนวน ร้อยละ ของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความพึงพอใจต่อการทำงานนอกร้านของภรรยา

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ	67	16.75
ปานกลาง	271	67.75
สูง	62	15.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.7 พบว่า คนงานส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจต่อการทำงานนอกร้านของภรรยาอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 67.75 ความพึงพอใจในระดับต่ำจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.75 และความพึงพอใจในระดับสูง จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50

3.4 ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต

ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต เป็นความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานและคู่สมรสในรูปแบบของเพื่อนคู่ชีวิต เป็นการประเมินพนักงาน 4 ด้าน คือ ประเมินการเข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของกันและกัน การยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน การมีเวลาในการทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน และการปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อนำผลทั้ง 4 ด้านมารวมกัน กลายเป็นระดับความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ของพนักงานกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีคะแนนระหว่าง 1 – 5 (ระดับความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตต่ำที่สุด – ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตสูง) สามารถหาค่า $\bar{X}$ และ S.D. ดังข้อมูลในตารางที่ 4.8 และนำข้อมูลความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตของพนักงานทั้ง 400 คน มาจำแนกกลุ่มตามระดับความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตโดยใช้เกณฑ์

คะแนน 1.00 – 2.50 = ระดับความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตต่ำ

คะแนน 2.51 – 3.50 = ระดับความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตปานกลาง

คะแนน 3.51 – 5.00 = ระดับความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตสูง

จะได้ผลลัพธ์ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของระดับความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต จำแนกเป็นรายด้าน

ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1. ความเข้าใจและการรับรู้ความรู้สึกของกันและกัน	400	3.45	0.72	ปานกลาง
2. การรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน	400	3.36	0.67	ปานกลาง
3. การมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน	400	2.95	0.57	ปานกลาง
4. การปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหา	400	3.04	0.64	ปานกลาง
ภาพรวม	400	3.35	0.43	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.35 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.43 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเข้าใจและการรับรู้ความรู้สึกของกันและกันอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.45 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.72 ด้านการรับฟังความคิดเห็นของกันและกันอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.36 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.67 ด้านการมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.95 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.57 และด้านการปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.04 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.64

เมื่อนำคะแนนความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 400 ตัวอย่าง มาจำแนกกลุ่มตามระดับความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต เป็น ระดับต่ำ ปานกลาง สูง โดยใช้เกณฑ์จำแนกที่กำหนด จะทำให้ได้ผลวิเคราะห์ ดังข้อมูลในตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 จำนวน ร้อยละ ของพนักงานกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต

ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ	47	11.75
ปานกลาง	278	69.50
สูง	75	18.75
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ระดับความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิตของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 278 คน คิดเป็นร้อยละ 69.50 ระดับสูงจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 และระดับต่ำ จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.75

3.5 ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์

ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์ เป็นการประเมินพนักงานที่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการทางเพศในระดับที่พึงพอใจ ซึ่งวัดได้จากการปรับตัวเข้าหากันทางเพศสัมพันธ์ 3 ประการ ได้แก่ ความต้องการทางเพศที่สอดคล้องกัน ความสุขในการมีเพศสัมพันธ์กับคู่สมรส และการมีรสนิยมทางเพศที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งมีคะแนนระหว่าง 1 – 5 (ความพึงพอใจน้อยที่สุด - พึงพอใจมากที่สุด) สามารถหาค่า $\bar{X}$ และ S.D. ดังข้อมูลในตารางที่ 4.10 และนำข้อมูลความพึงพอใจทางด้านเพศสัมพันธ์ของคนงานทั้ง 400 คน มาจำแนกกลุ่มตามระดับความพึงพอใจทางด้านเพศสัมพันธ์โดยใช้เกณฑ์

คะแนน 1.00 – 2.50 = ระดับความพึงพอใจต่ำ

คะแนน 2.51 – 3.50 = ระดับความพึงพอใจปานกลาง

คะแนน 3.51 – 5.00 = ระดับความพึงพอใจสูง

จะได้ผลลัพธ์ดังตารางที่ 4.10 และตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของระดับความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์ จำแนกเป็นรายด้าน

ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย
1. ความต้องการทางเพศที่ สอดคล้องกัน	400	3.01	0.56	ปานกลาง
2. ความสุขในการมีเพศสัมพันธ์ กับคู่สมรส	400	3.72	0.58	สูง
3. การมีรสนิยมที่คล้ายคลึงกัน	400	3.23	0.59	ปานกลาง
ภาพรวม	400	3.29	0.40	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.29 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.40 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความต้องการทางเพศที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.01 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.56 ด้านความสุขในการมีเพศสัมพันธ์กับคู่สมรสอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.72 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.58 และด้านการมีรสนิยมที่คล้ายคลึงกันอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.23 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.59

เมื่อนำคะแนนความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 400 ตัวอย่าง มาจำแนกกลุ่มตามระดับความพึงพอใจ เป็น ระดับต่ำ ปานกลาง สูง โดยใช้เกณฑ์จำแนกที่กำหนด จะทำให้ได้ผลวิเคราะห์ ดังข้อมูลในตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 จำนวน ร้อยละ ของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความพึงพอใจด้าน เพศสัมพันธ์

ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ	73	18.25
ปานกลาง	248	62.00
สูง	79	19.75
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ระดับความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 62.00 ระดับสูงจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.75 และระดับต่ำ จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 18.25

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง

ความมั่นคงในชีวิตสมรส เป็นการประเมินสถานภาพสมรสที่ยังคงอยู่และชีวิตสมรส ดำเนินต่อไปได้ หรือประสบความล้มเหลว วัดระดับความมั่นคงในชีวิตสมรสเป็น 2 ชั้น ได้แก่ ชั้น ความรู้สึก และชั้นการแสดงออกทางพฤติกรรม เมื่อนำผล 2 ด้าน มารวมกันกลายเป็นระดับ ความมั่นคงในชีวิตสมรสของคณงานกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีคะแนนระหว่าง 1 – 5 (ความมั่นคงต่ำ – ความมั่นคงสูง) สามารถหาค่า $\bar{X}$ และ S.D. ดังข้อมูลในตารางที่ 4.12 และตารางที่ 4.13 นำข้อมูลความมั่นคงของคณงานทั้ง 400 คน มาจำแนกกลุ่มตามระดับความมั่นคงโดยใช้เกณฑ์

คะแนน 1.00 – 2.50 = ระดับความมั่นคงต่ำ

คะแนน 2.51 – 3.50 = ระดับความมั่นคงปานกลาง

คะแนน 3.51 – 5.00 = ระดับความมั่นคงสูง

จะได้ผลลัพธ์ดังตารางที่ 4.12 และตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของความมั่นคง
ในชีวิตสมรส จำแนกเป็นรายด้าน

N = 400

ความมั่นคงในชีวิตสมรส	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
ชั้นความรู้สึก			
1. ความรู้สึกกว่าชีวิตสมรสกำลังมีปัญหา	2.73	0.66	ปานกลาง
2. การคิดเรื่องการหย่าร้าง	2.92	0.55	ปานกลาง
ชั้นพฤติกรรม			
1. การมีเรื่องขัดแย้งกันอยู่เสมอ	3.35	0.60	ปานกลาง
2. การกระทำที่แสดงถึงความไม่พอใจในชีวิตสมรส	2.67	0.33	ปานกลาง
ไม่พอใจในชีวิตสมรส			
3. การมีปฏิกิริยาตอบโต้	3.01	0.39	ปานกลาง
4. การปรึกษาคนใกล้ชิดเรื่อง	3.17	0.39	ปานกลาง
การหย่าร้าง			
5. การตัดสินใจหย่าร้าง	2.63	0.57	ปานกลาง
ภาพรวม	2.65	0.46	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีความมั่นคงในชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.65 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.46 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้สึกกว่าชีวิตสมรสกำลังมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.73 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.66 ด้านการคิดเรื่องการหย่าร้างอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.92 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.55 ด้านการมีเรื่องขัดแย้งกันอยู่เสมออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.35 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.60 ด้านการกระทำที่แสดงถึงความไม่พอใจในชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.67 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.33 ด้านการมีปฏิกิริยาตอบโต้อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.01 และค่าความเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.39 ด้านการปรึกษาคนใกล้ชิดเรื่องการหย่าร้างอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.17 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.39 และด้านการตัดสินใจหย่าร้างอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.63 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.57

เมื่อนำคะแนนความมั่นคงในชีวิตสมรสของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 400 ตัวอย่าง มาจำแนกกลุ่มตามระดับความมั่นคงเป็น ระดับต่ำ ปานกลาง สูง โดยใช้เกณฑ์จำแนกที่กำหนด จะทำให้ได้ผลวิเคราะห์ ดังข้อมูลในตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 จำนวน ร้อยละ ของพนักงานกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความมั่นคงในชีวิตสมรส

ความมั่นคงในชีวิตสมรส	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ	43	10.75
ปานกลาง	317	79.25
สูง	40	10.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ระดับความสัมพันธ์ความมั่นคงในชีวิตสมรสของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 317 คน คิดเป็นร้อยละ 79.25 ระดับต่ำ จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.75 และระดับสูง จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

5.1 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย 4.1

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐาน 4.1 ไว้ดังนี้ "เพศของพนักงานมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส " ตัวแปรเพศเป็นตัวแปรนามบัญญัติ ส่วนตัวแปรตามความมั่นคงในชีวิตสมรสเป็นตัวแปรช่วง ซึ่งสามารถแปลงเป็นตัวแปรนามบัญญัติได้ ดังนั้นจึงทำการทดสอบสมมติฐานนี้โดยใช้สถิติการทดสอบค่าไค-สแควร์ (Chi-Square : χ^2) ซึ่งได้ผลลัพธ์ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 จำนวน ร้อยละของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความมั่นคงในชีวิต
สมรสและเพศ และแสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความมั่นคง
ในชีวิตสมรส

เพศ	ระดับความมั่นคงในชีวิตสมรส						รวม
	ต่ำ		ปานกลาง		สูง		
ชาย	22	(51.16)	189	(59.62)	22	(55.00)	233
หญิง	21	(48.84)	128	(40.38)	18	(45.00)	167
รวม	43	(100)	317	(100)	40	(100)	400

Chi-Square = 1.307 sig = .520

จากตารางที่ 4.14 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศของพนักงานไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส กล่าวคือ ไม่ว่าพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชายก็ไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส

5.2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย 4.2

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานที่ 4.2 ไว้ดังนี้ "ระดับการศึกษาของพนักงานและคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส"

สมมติฐานข้อนี้สามารถจำแนกเป็น 2 สมมติฐานย่อย คือ

1. ระดับการศึกษาของพนักงาน มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส
2. ระดับการศึกษาของคู่สมรสพนักงาน มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิต

สมรส

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในสมมติฐานทั้ง 2 ใช้การวิเคราะห์ไคสแควร์ เนื่องจากตัวแปรระดับการศึกษาของพนักงานและคู่สมรส เป็นตัวแปรเชิงอันดับ แสดงผลการวิเคราะห์ได้ดังตารางที่ 4.15 และ 4.16 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 จำนวน ร้อยละของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความมั่นคงในชีวิต
สมรสและระดับการศึกษา และแสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับ
การศึกษาของพนักงานกับความมั่นคงในชีวิตสมรส

ระดับการศึกษา	ระดับความมั่นคงในชีวิตสมรส						รวม
	ต่ำ	ปานกลาง		สูง			
ประถมศึกษา	19	(44.18)	66	(20.82)	6	(15.00)	91
ม.ต้น	16	(37.21)	124	(39.12)	12	(30.00)	152
ม.ปลาย/ปวช.	6	(13.95)	72	(22.71)	9	(22.50)	87
ปวส./อนุปริญญา	1	(2.33)	44	(13.88)	5	(12.50)	50
ปริญญาตรี/อื่นๆ	1	(2.33)	11	(3.47)	8	(20.00)	20
รวม	43	(100)	317	(100)	40	(100)	400

Chi-Square = 40.031 sig = .000

จากตารางที่ 4.15 ผลการทดสอบสมมติฐาน 4.2 โดยใช้การทดสอบ Chi-Square พบว่าการศึกษาของพนักงานมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จะเห็นว่า กลุ่มพนักงานที่มีระดับความมั่นคงในชีวิตสมรสต่ำมากที่สุด เป็นกลุ่มพนักงานที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 44.18 และระดับต่ำน้อยที่สุดเป็นกลุ่มพนักงานที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับปวส./อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 2.33

ส่วนกลุ่มที่มีระดับความมั่นคงในชีวิตสมรส ระดับสูงมากที่สุดเป็นกลุ่มพนักงานที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 30.00 และระดับสูงน้อยที่สุด เป็นกลุ่มพนักงานที่จบการศึกษาระดับ ปวส./อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 12.50

ตารางที่ 4.16 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของกลุ่มครูกับความมั่นคงในชีวิตสมรส

ระดับการศึกษา	ระดับความมั่นคงในชีวิตสมรส						รวม
	ต่ำ		ปานกลาง		สูง		
ประถมศึกษา	18	(41.86)	48	(15.14)	9	(22.50)	75
ม.ต้น	8	(18.60)	124	(39.12)	5	(12.50)	137
ม.ปลาย/ปวช.	13	(30.22)	72	(22.71)	11	(27.50)	96
ปวส./อนุปริญญา	2	(4.66)	64	(20.19)	8	(20.00)	75
ปริญญาตรี/อื่นๆ	2	(4.66)	9	(2.84)	7	(17.50)	17
รวม	43	(100)	317	(100)	40	(100)	400

Chi-Square = 49.459 sig = .000

จากตารางที่ 4.16 ผลการทดสอบสมมติฐาน 4.2 โดยใช้การทดสอบ Chi-Square พบว่าการศึกษาของกลุ่มครูมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จะเห็นว่า ระดับต่ำมากที่สุด เป็นกลุ่มครูของพนักงานที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 41.86 และระดับต่ำน้อยที่สุด เป็นกลุ่มครูของพนักงานที่จบการศึกษาระดับ ปวช./อนุปริญญาและปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 4.66

ส่วนกลุ่มครูของพนักงานที่มีระดับความมั่นคงในชีวิตสมรสระดับสูงมากที่สุดเป็น กลุ่มครูของพนักงานที่จบการศึกษาในระดับมัธยมปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 27.50 และ ระดับสูงน้อยที่สุดเป็นกลุ่มครูของพนักงานที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็น ร้อยละ 12.50

5.3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย 4.3

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานที่ 4.3 ไว้ดังนี้ “โครงสร้างครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส” ตัวแปรโครงสร้างครอบครัวเป็นตัวแปรนามบัญญัติ ส่วนตัวแปรตามความมั่นคงในชีวิตสมรสเป็นตัวแปรช่วง ซึ่งสามารถแปลงเป็นตัวแปรนามบัญญัติได้ ดังนั้น จึงทำการทดสอบสมมติฐานนี้โดยใช้สถิติการทดสอบค่าไค-สแควร์ (Chi-Square : χ^2) ซึ่งได้ผลลัพธ์ดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างครอบครัวกับความมั่นคงในชีวิตสมรส

ลักษณะครอบครัว	ระดับความมั่นคงในชีวิตสมรส						รวม
	ต่ำ		ปานกลาง		สูง		
เดี่ยว	26	(8.44)	255	(82.79)	27	(8.77)	308
ขยาย	17	(18.48)	62	(67.39)	13	(14.13)	92
รวม	43	(100)	317	(100)	40	(100)	400

Chi-Square = 10.797 sig = .005

จากตารางที่ 4.17 ผลการทดสอบสมมติฐาน 4.3 โดยใช้การทดสอบ Chi-Square พบว่า โครงสร้างของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส นั่นคือ โครงสร้างของครอบครัวมีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส

5.4 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย 4.4 – 4.10

เนื่องจากตัวแปรอิสระที่ใช้ในสมมติฐานข้อ 4.4 – 4.10 เป็นตัวแปรที่อยู่ในระดับช่วง (Interval scale) และตัวแปรตามเป็นข้อมูลที่อยู่ในระดับช่วงเช่นกัน ดังนั้นการทดสอบสมมติฐานที่เหลือนี้จึงใช้การทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation : r_{xy}) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐาน 4.4 – 4.10 ดังนี้

สมมติฐาน 4.4 “ความแตกต่างด้านอายุของกลุ่มสมรสมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส”

แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation : r_{xy}) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐาน 4.4 – 4.10 ดังนี้

สมมติฐาน 4.4 "ความแตกต่างด้านอายุของกลุ่มสมรสมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส"

สมมติฐาน 4.5 "อายุแรกสมรสของพนักงานและคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส"

สมมติฐาน 4.6 "รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส"

สมมติฐาน 4.7 "จำนวนบุตรมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส"

สมมติฐาน 4.8 "ความพึงพอใจในการทำงานนอกบ้านของภรรยามีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส"

สมมติฐาน 4.9 "ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิตมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส"

สมมติฐาน 4.10 "ความพึงพอใจในด้านเพศสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส"

ซึ่งได้ผลลัพธ์ดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (r_{xy}) ระหว่างตัวแปรอิสระต่าง ๆ กับความมั่นคงในชีวิตสมรส

ตัวแปร	r_{xy}	sig
4.4 ความแตกต่างด้านอายุของกลุ่มสมรส	0.68	0.713
4.5 - อายุแรกสมรสของพนักงาน	-0.160**	0.001
- อายุแรกสมรสของกลุ่มสมรส	0.102*	0.041
4.6 รายได้ของครอบครัว	0.049	0.330
4.7 จำนวนบุตร	-0.055	0.273
4.8 ความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยา	0.301**	0.000
4.9 ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิต	0.477**	0.000
4.10 ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์	0.361**	0.000

ความแตกต่างด้านอายุของคู่สมรส

ปัจจัยความแตกต่างด้านอายุของคู่สมรสไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ

อายุแรกสมรสของคู่สมรส

อายุแรกสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเป็นความสัมพันธ์ระดับน้อยมาก และเป็นความสัมพันธ์เชิงลบ (โดยมีค่า $r = -0.160$) หมายถึงว่า หากอายุแรกสมรสมากขึ้นระดับความมั่นคงในชีวิตสมรสน้อยลง

อายุแรกสมรสของคู่สมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความมั่นคงในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (โดยมีค่า $r = 0.102$) เป็นความสัมพันธ์ระดับน้อยมาก

รายได้ของครอบครัว

รายได้ของครอบครัวพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส ของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ

จำนวนบุตร

จำนวนบุตรของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ

ความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยา

ความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยาของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (โดยมีค่า $r = 0.301$) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในระดับน้อย

ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิต

ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิตของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (โดยมีค่า $r = 0.477$) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์

ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์ของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (โดยมีค่า $r = 0.361$) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระดับน้อย

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นกลุ่มพนักงานชายหญิงที่สมรสแล้วทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ บริษัทสหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน) จำนวน 5,247 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นกลุ่มพนักงานชายหญิงที่สมรสแล้วทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ บริษัทสหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอจำกัด (มหาชน) โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973:737) ได้กลุ่มตัวอย่าง 372 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) แต่ผู้วิจัยขอเก็บเพิ่มเป็น 400 คน เพื่อป้องกันความไม่สมบูรณ์ของแบบสอบถาม

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยก่อนสมรส คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ความแตกต่างด้านอายุของคู่สมรส ระดับการศึกษาของพนักงานและคู่สมรส อายุแรกสมรสของพนักงานและคู่สมรส 2) ปัจจัยระหว่างสมรส ประกอบด้วย ปัจจัยลักษณะครอบครัว ได้แก่ รายได้ครอบครัว จำนวนบุตร โครงสร้างครอบครัว ความพึงพอใจในการทำงานนอกบ้านของภรรยาและปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของคู่สมรส ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิต และความพึงพอใจในด้านเพศสัมพันธ์

ตัวแปรตาม คือ ระดับความมั่นคงในชีวิตสมรส แบ่งเป็น 2 ชั้น คือ ชั้นความรู้สึกและชั้นพฤติกรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างเองและได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ ความแตกต่างระหว่างอายุของคู่สมรส ระดับการศึกษาของพนักงานและคู่สมรส อายุแรกสมรสของพนักงานและคู่สมรส จำนวน 11 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยา จำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.785

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของคู่สมรส แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต จำนวน 16 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.803

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์ จำนวน 11 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.922

ส่วนที่ 4 ความมั่นคงในชีวิตสมรส จำนวน 25 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.884

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองระหว่างวันที่ 9 - 27 พฤษภาคม 2548 รวมเป็นระยะเวลา 19 วัน จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้ง 400 ฉบับ มาตรวจให้คะแนน และทำการวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS/PC⁺ V. 11 (statistic package for the social sciences version 11.0) ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าสถิติร้อยละ และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการศึกษาข้อมูลทั่วไปของคณงาน ส่วนปัจจัยต่างๆ ที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยลักษณะครอบครัว และปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของคู่สมรส ทดสอบโดยใช้ค่าไคสแควร์ (Chi-Square : χ^2) และใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation: r_{xy})

1. สรุปการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปทางประชากร พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุมากกว่า 30 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป

คู่สมรสของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุน้อยกว่า 43 ปี ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป อายุแรกสมรสของพนักงานส่วนใหญ่ต่ำกว่า 35 ปี อายุแรกสมรสของคู่สมรสส่วนใหญ่ต่ำกว่า 35 ปี เช่นเดียวกัน

1.2 ปัจจัยลักษณะครอบครัว พบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีรายได้ของครอบครัว มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเพียงพอต่อการใช้จ่ายแต่ไม่มีเหลือเก็บ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีบุตร 1 - 2 คน อยู่ในครอบครัวที่มีลักษณะโครงสร้างของครอบครัวเดี่ยว คู่สมรสของคณงาน

ส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้าน และส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพึงพอใจของภรรยาต่อการทำงานนอกบ้าน และด้านความเห็นพ้องของสามีต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยาอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์กับคู่สมรส ประกอบด้วย ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิต และความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์ พบว่า ในภาพรวมพนักงานมีความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของกันและกัน ด้านการยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ด้านการมีเวลาในการทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน และการปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสุขในการมีเพศสัมพันธ์กับคู่สมรสอยู่ในระดับสูง ด้านความต้องการทางเพศที่สอดคล้องกัน และการมีรสนิยมที่คล้ายคลึงกันอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 สภาพความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงาน แบ่งเป็น 2 ชั้น คือ ชั้นความรู้สึกและชั้นพฤติกรรม จากการวิจัยพบว่า พนักงานมีความมั่นคงในชีวิตสมรสในภาพรวม ทั้งชั้นความรู้สึกและชั้นพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

1.5 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส จากการวิจัยพบว่า

1.5.1 เพศไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกับความมั่นคงในชีวิตสมรส นั่นคือ เพศไม่มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส

1.5.2 ความแตกต่างด้านอายุของคู่สมรสไม่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส นั่นคือ ความแตกต่างด้านอายุของคู่สมรสไม่มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส

1.5.3 ระดับการศึกษาของพนักงานและคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส นั่นคือ การศึกษาของพนักงานและคู่สมรส มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.5.4 อายุแรกสมรสของพนักงานมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส ส่วนอายุแรกสมรสของคู่สมรสของพนักงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความมั่นคงในชีวิตสมรส

1.5.5 รายได้ของครอบครัวไม่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส นั่นคือ รายได้ของครอบครัว ไม่มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส

1.5.6 จำนวนบุตรไม่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส นั่นคือ จำนวนบุตร ไม่มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส

1.5.7 โครงสร้างของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส นั่นคือ โครงสร้างของครอบครัวมีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.5.8 ความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยามีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส นั่นคือ ความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยา มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.5.9 ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิตมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส นั่นคือ ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิตมีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.5.10 ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส นั่นคือ ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ : กรณีศึกษา บริษัท สหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน) พบว่ามีตัวแปรหลายตัวที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส ดังนั้น การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จำแนกออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

2.1.1 *เพศ* ผลการศึกษาพบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกับความมั่นคงในชีวิตสมรส นั่นคือ เพศไม่มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส จากกลุ่มพนักงานจะเห็นว่าทำงานและมีรายได้ในการเลี้ยงชีพด้วยตนเอง เพศหญิงก็สามารถพึ่งตนเองได้ ย่อมไม่แต่งงานเพียงเพื่อยึดสามีเป็นที่พึ่งเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมิตรา รัฐประสาท (2537: 99) พบว่า เพศหญิงไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส

2.1.2 *ความแตกต่างด้านอายุของคู่สมรส* ผลการศึกษาพบว่า ความแตกต่างด้านอายุของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม ไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส จากแนวคิดทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ เลวิส และ สเปนเนียร์ (Lewis and Spanier, 1979: 268 - 289) กล่าวว่า ความคล้ายคลึงกันของคู่สมรส (homogamy) ได้แก่ เชื้อชาติ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ศาสนา อายุ และสติปัญญา เป็นต้น คู่สมรส

ที่มีความคล้ายคลึงกันในลักษณะดังกล่าวย่อมมีคุณภาพสมรรถที่ดีกว่า และเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในด้านอื่นมากกว่าอายุ จึงทำให้ความแตกต่างด้านอายุของคู่สมรสไม่ส่งผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ริชาร์ด อูดรี (Richard Udry, 1971: 280 - 281) ที่พบว่า ชายหรือหญิงที่มักเลือกคู่ครองที่มีอายุเท่ากับตนหรือใกล้เคียงกัน มีความสุขในชีวิตสมรสมากกว่า นอกจากนี้ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ คิง (King. Cited in ;Richard Udry. 1971: 280 - 281) โดยศึกษาชาวผิวดำทางตอนใต้ของสหรัฐอเมริกาพบว่า คู่สมรสที่มีอายุเท่ากันมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสของตน

จะเห็นว่าในปัจจุบันมีความเสมอภาคทางสังคมเพิ่มมากขึ้นและค่านิยมของคนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก จึงทำให้ช่องว่างระหว่างวัยหรือความแตกต่างด้านอายุของคู่สมรสไม่สามารถก่อให้เกิดปัญหาในชีวิตสมรสได้

2.1.3 ระดับการศึกษา พนักงานและคู่สมรส ผลการศึกษาพบว่าระดับการศึกษาของพนักงานและคู่สมรส มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส กล่าวคือ คู่สมรสที่มีการศึกษาในระดับที่ไม่แตกต่างกันจะส่งผลให้มีความมั่นคงในชีวิตสมรสสูงขึ้นตามลำดับ ซึ่งผลของการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดเชิงทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสกับความมั่นคงในชีวิตสมรส หมายความว่า ความเหมือนกันด้านการศึกษาของคู่สมรส มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส คู่สมรสที่มีความคล้ายคลึงกันมากย่อมจะมีคุณภาพชีวิตและความมั่นคงในชีวิตสมรสที่ดีกว่าคู่สมรสที่มีความคล้ายคลึงกันน้อย (Lewis and Spanier, 1979: 268 - 289) หรือจะกล่าวว่าการที่คู่สมรสมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน คู่สมรสที่ผ่านการอบรมในการเรียนรู้ทางสังคมจากสถาบันการศึกษาที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะทำให้นิสัยการดำเนินชีวิตแตกต่างกันไปด้วย หากมาจากสถาบันการศึกษาที่ไม่แตกต่างกันมากก็จะทำให้เข้าใจความรู้สึกการดำเนินชีวิตที่เหมือนกัน ซึ่งทำให้ต่างฝ่ายต่างไม่มีปมด้อยของกันและกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความเกรงใจกันให้เกียรติกัน ชีวิตสมรสย่อมทำให้เกิดความพึงพอใจได้ง่ายกว่าคู่สมรสที่มีการศึกษาที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บันแพส และ สวีท (Bunpass and Sweet อ้างถึงใน สุมิตรา รัฐประสาท, 2537: 39) ผลการวิจัยพบว่า คู่สมรสที่มีการศึกษาแตกต่างกันมากเท่าใดย่อมทำให้ความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสมากขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บิตเตอร์ (Bitter, 1986: 631) ที่พบว่า ความแตกต่างด้านการศึกษา มีผลที่สำคัญต่อความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส ผู้สมรสที่มีความแตกต่างด้านการศึกษา จะมีประสบการณ์ในการสิ้นสุดชีวิตสมรสมากกว่า คู่สมรสที่มีความคล้ายคลึงกัน แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ นิตยา พิริยะธรรมวงศ์ (2533 อ้างถึงใน พิมพ์ใจ ไมตรีเปรม, 2543: 18) ที่ได้ทำการศึกษาคู่สมรสในสังคมไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี

การศึกษาเท่าเทียมกันมีการหย่าร้างมากกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะหญิงหรือชายถือว่า คนที่มีวุฒิการศึกษาเท่าเทียมกันการโอนอ่อนผ่อนตามกันอาจมีน้อยกว่าเมื่อเกิดปัญหาขึ้นอาจ ทำให้มีความรุนแรงมาก เนื่องจากการไม่ปรับตัวของทั้งสองฝ่าย

2.1.4 อายุแรกสมรสของ พนักงานและคู่สมรส ผลการศึกษาพบว่า อายุแรกสมรสของพนักงานมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส หมายถึง อายุแรกสมรสมากขึ้น ความมั่นคงในชีวิตสมรสจะน้อยลง ส่วนอายุแรกสมรสของคู่สมรสของพนักงานมีความสัมพันธ์เชิง บวกกับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานโรงพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีคุณภาพ ชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสที่เสนอไว้ว่า อายุแรกสมรสซึ่งเป็นปัจจัยก่อนการสมรส ปัจจัยหนึ่ง มีผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสและคุณภาพชีวิตสมรสมีผลโดยตรงต่อความมั่นคงในชีวิต สมรส กล่าวคือหากอายุแรกสมรสต่ำความมั่นคงในชีวิตสมรสจะต่ำด้วย แต่หากอายุแรกสมรส เพิ่มขึ้นระดับความมั่นคงในชีวิตสมรสก็จะสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชเฮน (Schoen, 1975: 548 - 555) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องอายุแรกสมรส และระยะเวลาการสมรสของการสมรส ครั้งแรก กับอัตราการหย่าร้างในแคลิฟอร์เนีย พบว่า อายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับ อัตราการ หย่าร้างในทุกช่วง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ เบญจศาสตร์ (2541: 193) พบว่า อายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส กล่าวคือ ถ้าผู้สมรสอายุมากความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสจะน้อยลงตามลำดับ ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ ลี (Lee, 1977: 493 - 504) ได้ทำการวิเคราะห์หัตถ์แปรหลายด้าน เพื่อนำเอาปัจจัยเกี่ยวกับอายุ แรกสมรสและความพึงพอใจในชีวิตสมรสไปทำนายความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส พบว่า อายุ แรกสมรสมีพลังในการอธิบายไม่เพียงพอกับความสัมพันธ์เชิงบวกของความแตกต่างของการ หย่าร้าง นอกจากนี้ยังขัดแย้งกับงานวิจัยของ บุญประคอง ภาณุรัตน์ (2531: 78-81) ที่พบว่า อายุแรกสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มตัวอย่างของ การวิจัย พบว่า ได้ทำการศึกษากับสตรีที่สมรสแล้วและมีงานทำในภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และ เอกชน จากการควบคุมตัวแปรดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ผู้สมรสตัวอย่างน่าจะมีอายุแรกสมรสที่ ค่อนข้างสูงพอสมควร ประกอบกับความสามารถในการทำงานนี้มีรายได้เลี้ยงตัวเองได้ ฉะนั้น ความเป็นอิสระทางเศรษฐกิจจึงมีอยู่ค่อนข้างสูง จากสภาพดังกล่าวจะเห็นว่า อายุแรกสมรส ถูกจำกัดด้วยอาชีพ ทำให้ความผันแปรของตัวแปรนี้มีค่อนข้างจำกัดและส่งผลกระทบต่อตัวแปรตามด้วย

2.2 ปัจจัยลักษณะครอบครัว

2.2.1 รายได้ครอบครัว ในการศึกษาครั้งนี้ รายได้ของครอบครัววัดจากระดับ การรับรู้ถึงความเพียงพอจากยอดของรายได้ ที่เกิดจากรายได้รวมของสามีและภรรยาที่หามาได้

และมีการใช้จ่ายร่วมกัน จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่พนักงานมีรายได้เพียงพอแต่ไม่มีเหลือเก็บ และมีภาระหนี้สิน การศึกษาครั้งนี้พบว่า รายได้ของครอบครัวไม่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ บลัด และวอล์ฟ (Blood and Wolfe, 1960 อ้างถึงในเดือนเพ็ญ วอนเพียร์, 2531: 13) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรมีทั้งทรัพยากรด้านจิตวิทยาและทรัพยากรด้านวัตถุ และความสำคัญของการแลกเปลี่ยนทรัพยากรจะอยู่ที่ว่าจะอะไรคือสิ่งที่ขาดหายไป หากสิ่งที่เขาได้รับมีน้อยหรือขาดแคลน อรรถประโยชน์เพิ่มขึ้นของผู้สมรสจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสามีและภรรยาามีพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนี้ ประกอบกันคือ ต้องดูแลเอาใจใส่เอื้ออาทรต่อกัน ต้องรู้จักคนที่เรารัก ต้องเคารพกันและกัน ต้องให้อภัยกันและกัน ต้องรู้จักสื่อสารให้ถูกต้องตามกาลเทศะ ต้องใช้เวลาด้วยกันอย่างมีคุณค่าและมีคุณภาพ ต้องมีการปรับตัวตามภาวะที่เปลี่ยนแปลงของบุคคลในครอบครัว และต้องมีความใกล้ชิดทางสัมผัส จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า ความมั่นคงในชีวิตสมรสมีความสัมพันธ์กับทั้งทรัพยากรด้านจิตวิทยาและด้านวัตถุ และสิ่งที่ผู้สมรสต้องการส่วนใหญ่คือทรัพยากรด้านจิตวิทยา ดังนั้นผลการศึกษานี้จึงพบว่า รายได้ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ ฟิลลิปส์ (Phillips, 1971 ; อ้างถึงใน อุบลรัตน์ พิชญ์ชยะนนท์, 2531: 24) พบว่า รายได้ของครอบครัวมีผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส และคู่สมรสที่มีรายได้สูงจะมีความมั่นคงในชีวิตสมรสมากกว่าผู้สมรสที่มีรายได้ต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรายได้เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงโดยตรงในการทำให้เกิดแบบแผนพฤติกรรมบริโภครายในครอบครัว การบริโภคเป็นกิจวัตรประจำวันที่บอกเหตุให้ภรรยารู้สึกว่าสามีทำหน้าที่ในบทบาทผู้หาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งสิ่งนี้จะเป็นการเสริมแรงความรู้สึกที่ดีของภรรยาที่มีต่อตัวสามี ในทำนองเดียวกันความรู้สึกของสามีที่มีต่อตนเองนั้นจะสนองความรู้สึกของบทบาทการเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวที่เพียงพอซึ่งจะเป็นการประเมินตนเองในแง่บวกจะเป็นการสร้างให้เกิดความพึงพอใจและนำไปสู่สัมพันธ์ที่ดีต่อไป

2.2.2 จำนวนบุตร ผลการศึกษาพบว่า จำนวนบุตรไม่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส กล่าวคือ จำนวนบุตรไม่มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส จากการศึกษาพนักงานพบว่า ส่วนใหญ่มีบุตร 1 – 2 คน จะเห็นได้ว่าผู้สมรสมีบุตรไม่มากนัก ฉะนั้นภาระที่พึงพิงที่เกิดจากจำนวนบุตรจึงถูกจำกัดลงไป ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของม็อตและมัวร์ (Mott and Moore, 1979: 355) ที่พบว่า จำนวนบุตรไม่มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของทอร์นตัน (Thornton, 1977: 531) พบว่า จำนวนบุตรมีความสัมพันธ์กับการสิ้นสุดชีวิตสมรสเป็นรูปตัวยู กล่าวคือ ผู้สมรสที่มีบุตรน้อยหรือมากเกินไป การสิ้นสุดชีวิตสมรสจะมีมากกว่าผู้สมรสที่มีบุตรไม่มากนัก และยังขัดแย้งกับผลการศึกษาของ เอ็น เจ สตินเนท และ

คณะ (N.J. Stinnet et.al. 1984: 89) พบว่า ความมั่นคงในชีวิตสมรสของบิดา มารดา จะลดลง เมื่อมีบุตรจำนวนมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคู่สมรสมีภาระในการเลี้ยงดูบุตร ทำให้ความเอาใจใส่ดูแลกันและกันน้อยลง มิลเลอร์ (Miller, 1967: 643 - 657) ได้สร้างตัวแบบเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับตัวแปรที่มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส พบว่า จำนวนบุตรมีผลกระทบทางตรงต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส

2.2.3 โครงสร้างครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส เพราะว่าผู้สมรสส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่กันตามลำพังเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว ตามแนวคิดทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส กล่าวว่าการมีบุคคลอื่นนอกจากคู่สมรสอาศัยอยู่ร่วมในครัวเรือน และหากบุคคลเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของคู่สมรสย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคู่สมรส (Lewis and Spanier, 1979: 268 - 289)

2.2.4 ความพึงพอใจต่อการทำนอกรบ้านของภรรยา ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจต่อการทำนอกรบ้านของภรรยามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมั่นคงในชีวิตสมรส นั่นคือ ความพึงพอใจต่อการทำนอกรบ้านของภรรยา มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ม็อต และ มัวร์ (Mott and Moore, 1979: 355 - 365) พบว่า ชั่วโมงการทำงานของภรรยา มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสิ้นสุดชีวิตสมรส แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ กรีนสไตน์ (Greenstein, 1990: 657) พบว่า สตรีที่ทำงานแบบมีค่าจ้างหรือมีรายได้ขณะที่อยู่ในชีวิตสมรส มีความน่าจะเป็นของการสิ้นสุดชีวิตสมรสสูงกว่าสตรีที่ไม่มีงานทำหรือทำงานในรูปแบบอื่นๆ และงานวิจัยของ คาเวอร์ และ ทีชแมน (Carver and Teachman, 1993: 686) พบว่า การที่จำนวนชั่วโมงการทำงานของภรรยา มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส อาจเป็นเพราะภรรยาต้องแบกรับภาระในการทำงานเพิ่มขึ้น หมายความว่าภรรยาต้องออกไปทำงานนอกรบ้าน แต่หน้าที่ของความเป็นแม่บ้านเกือบทุกอย่างยังคงเป็นหน้าที่หลักของภรรยาเหมือนเดิม

2.3 ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของคู่สมรส

2.3.1 ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิต ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิตมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส กล่าวคือ ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิตมีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับความรักความอบอุ่นในครอบครัว กล่าวคือ ความรักความอบอุ่นในครอบครัวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อคนในครอบครัวจะต้องมีพฤติกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ประกอบกัน ต้องเอาใจใส่ดูแลและเอื้ออาทร

ต่อกัน ต้องรู้จักคนที่เรารัก ต้องเคารพกันและกัน ต้องให้อภัยกันและกัน ต้องรู้จักสื่อสารในครอบครัวให้ถูกต้องตามกาลเทศะ ต้องใช้เวลาอยู่ด้วยกันอย่างมีคุณค่าและมีคุณภาพ จะต้องมีการปรับตัวตามภาวะที่เปลี่ยนแปลงของบุคคลในครอบครัว ต้องรู้จักภาระหน้าที่ในครอบครัวและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะต้องมีความใกล้ชิดทางสัมผัส (สายสุรี จุติกุล, 2539: 15 - 24) นอกจากนี้แนวคิดของทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทรัพยากร กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคมซึ่งมีความสุขจากการมีเพื่อน และต้องการการสนับสนุนจากกลุ่มคนเพื่อความอยู่รอด มนุษย์ต้องการทรัพยากรในด้านความรัก สถานภาพ บริการข่าวสารข้อมูล วัตถุสิ่งของและเงินตรา ปัจจัยทั้ง 6 ประการมีความจำเป็นสำหรับคุณภาพชีวิต เมื่อมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในระดับต่ำจะทำให้คุณภาพชีวิตเสียไป การแลกเปลี่ยนกันทั้งในทรัพยากรเชิงวัตถุและทรัพยากรเชิงจิตวิทยา เป็นการแสดงออกซึ่งความรักและความเคารพ คู่สมรสที่มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรกันและกันมาก ความเป็นไปได้ที่ระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรสก็จะสูงตามไปด้วย (Retting and BuBolz. 1983: 489 - 499)

2.3.2 ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส กล่าวคือ ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีคุณภาพชีวิตและความมั่นคงในชีวิตสมรส (theory of marital quality and marital stability) ที่กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจทางเพศมีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสอันส่งผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส นอกจากนี้ ยังมีผู้รู้เคยกล่าวไว้ว่า การปรับตัวให้เข้ากันไม่ได้ในเรื่องเพศเป็นสาเหตุของการหย่าร้างที่สำคัญมาก เพราะในเชิงจิตวิเคราะห์แล้วถือว่าความต้องการทางเพศเป็นความต้องการพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งและต้องยอมรับว่า การที่คนจะสมรสอยู่ร่วมกันเพราะความต้องการหรือความใคร่ทางเพศเป็นแรงผลักดัน แต่เป็นการบำบัดความใคร่ทางเพศที่ถูกต้องตามกฎหมายและวัฒนธรรมประเพณีของสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้ คู่สามีภรรยาจึงต้องปฏิบัติทางเพศทุกอย่างสุนทรีย์จึงจะทำให้เพศรสที่ได้รับสมบูรณ์ การปฏิบัติทางเพศด้วยความรู้สึกความต้องการของตนแต่เพียงฝ่ายเดียวล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาทางเพศที่นำไปสู่การแตกร้างในครอบครัวทั้งสิ้น เพราะความไม่สมหวังในเพศรสทำให้เกิดการแสวงหาผู้ตอบสนองทางเพศที่จะทำให้ตนเองพึงพอใจได้ (Landis อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ ปัญจพงศ์ และคณะ 2523: 194 - 195) ปัจจัยทางเพศมีความสำคัญมากกับความสุขในชีวิตสมรส เพราะอาจเป็นได้ทั้งสาเหตุและผลของความแตกร้างในชีวิตสมรสหรือเป็นวัฏจักรทำให้เป็นปัญหายุ่งยาก (สุวิทนา อารีพรรค และเอนก อารีพรรค, 2528: 91) ดังนั้นเมื่อผู้สมรสไม่แน่ใจว่ามีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ทางเพศหรือไม่ จึงทำให้ความมั่นคงในชีวิตสมรสต่ำลง

3. ข้อเสนอแนะ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นกลุ่มพนักงานชายหญิงที่สมรสแล้วทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ : กรณีศึกษา บริษัท สหยูเนี่ยน อุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน) จำนวน 5,247 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการของ ทาโร่ ยามาเน่ ได้จำนวน 372 คน แต่ผู้วิจัยขอเลือกเก็บ 400 คน การสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธี สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากเลขรหัสของพนักงาน ดังนั้นการนำผลการวิจัยไปใช้ต้องคำนึงถึงความ เหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างด้วย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส ได้แก่ การศึกษาของพนักงานและคู่สมรส อายุแรกสมรสของพนักงานและคู่สมรส ความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยา ความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิต และความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์ ดังนั้นเพื่อส่งเสริมให้บุคคลมีความมั่นคงในชีวิตสมรส จึงควรดำเนินการดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 การศึกษาของพนักงานและคู่สมรสมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมั่นคงในชีวิตสมรส จึงควรส่งเสริมให้บุคคลได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง การศึกษาขั้นพื้นฐานปัจจุบันนี้ รัฐบาลเปิดโอกาส ให้เรียนทุกคน แต่ถึงอย่างไรก็ยังมีช่องว่าง เช่น ความแตกต่างของบุคลากรทางการศึกษา คุณภาพทางการศึกษาและโอกาสทางการศึกษา บริษัทควรมีการสนับสนุนให้พนักงานหาความรู้เพิ่มเติม สนับสนุนการเรียนนอกเวลา สร้างแรงจูงใจในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การปรับวุฒิ การเลื่อนตำแหน่งและการปรับเงินเดือน เป็นต้น

3.1.2 อายุแรกสมรสของพนักงานและคู่สมรส จะเห็นได้ว่าอายุแรกสมรสของคู่สมรส มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความมั่นคงในชีวิตสมรส ดังนั้นหน่วยงานของรัฐและเอกชนรวมทั้ง บริษัทต่าง ๆ ควรช่วยกันส่งเสริมและให้ความรู้ ข้อมูลที่ถูกต้องแก่พนักงานและเยาวชนเกี่ยวกับความเหมาะสมในการสมรส ซึ่งถ้าพนักงานมีความเข้าใจที่ถูกต้องแล้วจะทำให้การสมรสเกิดขึ้นเมื่อมีความพร้อม โดยจะส่งผลให้มีความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงาน เยาวชน และบุคคลทั่วไปเพิ่มมากขึ้นด้วย

3.1.3 ความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยา จะเห็นได้ว่าการทำงานเพียงคนเดียวไม่เพียงพอต่อภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ควรมีการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ของครอบครัวไม่ว่าจะเป็นการหารายได้มาจุนเจือครอบครัวการแบ่งหน้าที่ในการทำงานบ้าน ร่วมกันใน สมาชิกในครอบครัวเพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคน โดยการสร้างความเข้าใจให้แก่

เยาวชนและพนักงาน ภาครัฐและเอกชนควรเข้ามาสนับสนุนการลดภาระของคู่สมรสในการเลี้ยงดูบุตร โดยมีโครงการจัดสถานรับเลี้ยงเด็กในชุมชนหรือสถานที่ทำงาน

3.1.4 ความเป็นแบบเพื่อนคู่ชีวิต และความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมั่นคงในชีวิตสมรส จึงควรส่งเสริมให้คู่สมรสมีความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตให้แก่กันและกัน โดยหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวมากขึ้นและควรส่งเสริมให้เกิดความอบอุ่นในครอบครัว โดยอาจจัดกิจกรรมเพื่อรองรับความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เช่น งานวันเด็ก วันแม่ วันพ่อ โดยมีการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อต่าง ๆ รวมทั้งสถานที่ทำงานต่าง ๆ ควรจัดกิจกรรมวันครอบครัว เพื่อให้พนักงานและคู่สมรสมีความเข้าใจกันมากขึ้น

3.1.5 มีความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์เฉพาะคู่ของตน เพื่อรักษาความมั่นคงในชีวิตสมรสต่อไป คู่สมรสควรปฏิบัติตนดังต่อไปนี้

- 1) พยายามทำความเข้าใจความรู้สึกของกันและกัน โดยแสดงความรู้สึกของตนให้คู่สมรสรับรู้อยู่เสมอ และไม่ควรเก็บความรู้สึกคับข้องใจมิให้คู่สมรสรับรู้
- 2) พยายามรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน โดยการแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในครอบครัวร่วมกัน และหาวิธีการต่างๆ ในการปรับปรุงความสัมพันธ์ในชีวิตสมรสร่วมกัน
- 3) พยายามหาเวลาเพื่อทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน โดยใช้เวลาร่วมในวันหยุดเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจในบ้านหรือนอกบ้าน และเดินทางไปเยี่ยมเยียนญาติผู้ใหญ่ในโอกาสต่าง ๆ ร่วมกัน
- 4) พยายามปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน โดยป้องกันความขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการเปิดอกคุยกัน และต่างฝ่ายต่างเคารพความคิดเห็นของกันและกัน
- 5) มีหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชน ให้ความรู้ด้านเพศสัมพันธ์ที่ถูกต้องผ่านทางสื่อและสถาบันต่างๆ
- 6) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติสามารถนำผลการวิจัยไปใช้กับงานวิชาชีพของตนเองเพราะหากปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์กับเด็กและเยาวชน นำความรู้ไปแนะแนว อบรม ให้ความรู้ขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางให้เกิดความเข้าใจและเมื่อโตขึ้นสามารถดำรงชีวิตครอบครัวที่มั่นคงต่อไปในอนาคตได้ในระดับหนึ่ง

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 การศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อนำมาวิเคราะห์เท่านั้น ทำให้เกิดข้อจำกัดในการอธิบายหรือพรรณาผลการศึกษา โดยเฉพาะในส่วนของกระบวนการคิดการกระทำที่จะนำไปสู่การตัดสินใจสิ้นสลายตัวของชีวิตสมรส ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะใช้วิธี

การศึกษาเชิงคุณภาพ โดยที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (participatory observation) เข้ามาผสมผสานกับวิธีการเชิงสำรวจวิเคราะห์ด้วย จะทำให้ผลการศึกษาที่มีความครอบคลุมประเด็น และจะได้ภาพของความมั่นคงในชีวิตสมรสที่ชัดเจนมากขึ้นด้วย

3.2.2 ควรมีการนำเอาหน่วยของการวิเคราะห์อื่น ๆ เช่น คู่สมรส ผู้สมรสชาย หรือผู้สมรสหญิงที่ไม่ใช่คู่สมรสกัน รวมทั้งบุคคลอื่นๆ ที่มีชีวิตสมรสแต่ไม่ใช่การสมรสครั้งแรก มาทำการศึกษาวิจัยเพื่อตรวจสอบว่า หากหน่วยการวิเคราะห์เปลี่ยนไป จะมีตัวแปรอิสระใดบ้าง ที่ยังมีผลต่อตัวแปรตาม และมีผลเป็นอย่างไร มากน้อยเพียงใด

3.2.3 ควรมีการนำเอาชุดของตัวแปรของการศึกษาครั้งนี้ไปทำการศึกษาความมั่นคงในชีวิตสมรสในพื้นที่อื่นๆ ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม เช่น ผู้สมรสในเขตวัฒนธรรมไทย-ลาว ผู้สมรสในเขตวัฒนธรรมไทย-กัมพูชา ผู้สมรสในเขตวัฒนธรรมไทยภูเขา ผู้สมรสในเขตวัฒนธรรมไทยคริสต์-อิสลาม เป็นต้น เพราะบทบาททางวัฒนธรรมกลุ่มย่อยดังกล่าว ล้วนแต่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของสังคมไทย หากสามารถมีข้อค้นพบได้อย่างครบถ้วน ก็จะเอื้อประโยชน์ต่อการหาข้อสรุปร่วมกันเกี่ยวกับสภาวะความมั่นคงในชีวิตสมรสของสังคมไทย

3.2.4 ควรมีการนำเอาตัวแปรอิสระเหล่านี้ไปทำการศึกษานำปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส เพื่อที่จะได้ทราบว่า มีตัวแปรใดบ้างที่เป็นสาเหตุต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส และเป็นสาเหตุมากน้อยเพียงใด จะได้ส่งเสริมได้ตรงประเด็น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- งามตา วนิทานนท์ (2548) "ปัจจัยเชิงเหตุสำคัญของความสำเร็จในชีวิตสมรส" วารสาร
จิตพฤติกรรมศาสตร์ : ระบบพฤติกรรมไทย 2,1 (มกราคม 2548): 8 – 37
- จันทร์เพ็ญ คุปต์กาญจนากุล (2526) "ตัวแบบสมมุฐานความพึงพอใจในชีวิตสมรส: การทดสอบ
เฉพาะข้าราชการกระทรวงอุตสาหกรรม" วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัย (สังคมวิทยา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เจลิยว บุญยงค์ (2526) การศึกษาชีวิตครอบครัว กรุงเทพมหานคร กิ่งจันทร์การพิมพ์
- ชัยวัฒน์ ปัญงษ์ และคณะ (2524) เพศศึกษาแผนใหม่ กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- ทวีร์สมิ ธนาคม (2524) ตำราครอบครัวสัมพันธ์ กรุงเทพมหานคร วิบูลย์กิจการพิมพ์
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ (2531) "ครอบครัวการหย่าร้างที่สร้างปัญหาในสังคม" วารสาร
ธรรมศาสตร์ 16,1 (มกราคม 2531)
- นิตยา พิริยะธรรมวงศ์ (2533) "การศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะทางด้านประชากร เศรษฐกิจ
และสังคมระหว่างผู้หย่าร้างและไม่หย่าร้าง ในเขตกรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์
สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (ประชากรและสังคม) บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล
- บุญประคอง ภาณุรัตน์ (2531) "ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส : ศึกษา
กรณีที่สุดริสมรสแล้ว ภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจและเอกชน" วิทยานิพนธ์ปริญญา
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัย (สังคมวิทยา) บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- รุจา ภูโพนุลย์ (2537) การพยาบาลครอบครัว : แนวคิดทฤษฎีและการนำไปใช้ ขอนแก่น
ขอนแก่นการพิมพ์
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้ กรุงเทพมหานคร
สุวียาสาน์
- จิพรรณ ประจวบเหมาะ รุฟไฟโร และเกื้อวงศ์บุญสิน (2535) "ลักษณะทางด้านประชากรใน
อนาคตที่ทำให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการวางแผนครอบครัว" การประชุม
ทางวิชาการทางประชากรศาสตร์แห่งชาติ วันที่ 19 – 20 พฤศจิกายน 2535

- ศุภวัลย์ พลายน้อย และเนาวรัตน์ พลายน้อย (2529) *สารศึกษาประชากร กรุงเทพมหานคร อักษรบัณฑิต*
- สุดา ภิรมย์แก้ว (2522) "เมืองกับปัญหาการหย่าร้าง" *สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์* 9,4 (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2531)
- สุพัตรา สุภาพ (2525) *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี*. กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- สมเกียรติ เบญจศาสตร์ (2541) "สภาวะความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสในจังหวัดนครราชสีมา" *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาคศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
- สุนนชาติ เจริญครบุรี (2528) "ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม กับความคาดหวังของภรรยาต่อบทบาทของสามีในครอบครัวเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในกรุงเทพมหานคร" *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาคศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
- สุมิตรา รัฐประสาธ (2537) "ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร" *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาคศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
- สายสุรี จุติกุล (2539) *ความรักความอบอุ่นในครอบครัว* กรุงเทพมหานคร อัมรินทร์ พรินต์ติ้ง
- สุวิทนา อารีพรรค และเอนก อารีพรรค (2528) *สมรรถภาพทางเพศและความบกพร่องทางเพศ* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อานนท์ อภาภิรม (2525) *สังคม วัฒนธรรม และประเพณีไทย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- อุทัย หิรัญโต (2519) *สังคมวิทยาประยุกต์*. นครศรีธรรมราช โรงพิมพ์ท้องถิ่น
- อุบลรัตน์ พิชญ์ชยะนนท์ (2531) "คุณภาพชีวิตสมรส : กรณีศึกษาข้าราชการสังกัด กรุงเทพมหานคร" *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาคศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
- Bitter, R. G. (1986). Late Marriage and Marital Instability : The Effects of Heterogeneity and Inflexibility. *Journal of Marriage and the Family*. 43,3: 631-640.
- Booth, A. and other. (1986). Divorce and marital instability over the life course. *Journal of Family Issues*.7 p. 421-442.

- Carver, K.P. and Teachman, J.D. (1993). "Female Employment and First Union Dissolution in Puerto Rico." *Journal of Marriage and the Family*. 55, 3: 686-698.
- Cox, F.D. (1990). *Human Intimacy: Marriage, The Family and Its Meaning*. New York: West Publishing.
- Edward and Saunders. 1981 ; cited in Cox.1991: 557.
- Greenstein, T.N. (1990). "Gender Ideology and Probability of The Fairness of The Division of Household Labour : Effects on Marital Quality ". *Social Forces*. 74,3: 1029 – 1042.
- Landis, J.T. and Landis, M.G. (1977). *Building a successful Marriage*. New Jersey: Englewood Cliffs.
- Lee, G.R. (1977). " Age at Marriage and Marital Satisfaction: A Multivariate Analysis With Implication for Marital Stability". *Journal of Marriage and the Family*. 39,3: 493-504.
- Levinger, G. (1979). "A social psychological perspectives on marital discussion". In *G.Levinger and O.C.Model (Eds.), Divorce and separation*. New York: Basic Books,p. 36-70.
- Lewis, R.A. and Spanier,G.B. (1979). Theorizing About the Quality and Stability of Marriage. In W.R.. Burr, et al. (Eds.), *Contemporary Theories About the Family Research-Based Theories Vol.1* (pp. 268-289). New York: Free Press.
- Lynn K. White and Alan Booth. (march,1991). "Divorce over the life course : The role of marital happiness". *Journal of Family Issues*. 12,1 : 5-21.
- Miller, B. C. (1976). "A multivariate development model of marital satisfaction" *Journal of Marriage and the Family*. 38 : 643 – 647.
- McDonald, P.F. (1978). Divorce, Family Conflict, and Adolescent Well-Being. *Journal of Health and Social Behavior*. 30,1: 105-116.
- Mott, F.L. and Moore, S.F. (1979). The Causes of Marital Disruption Among Young American Women: An Interdisciplinary Perspective. *Journal of Marriage and The Family*. 42,2. 355-365.

- Renick, M.J., Blumberg, S.L., and Markman, H.L. (1992). "The prevention and relationship enhancement program (PREP) : An empirically base preventive intervention program for couples." *Family Relations*. 41: 47-60.
(Retting and BuBolz. 1983: 489 - 499).
- Sabatelli. R.M. (1984). "The Marital Comparison Level Index : A measure for assessing outcomes relative to expectation" *Journal of marriage and the Family*. 46: 651 – 662.
- Schoen, R. (1975). "California Divorce Rate by Age at First Marriage and Duration of First Marriage" *Journal of marriage and the Family*. 37,3: 548 – 555.
- South, S.J. and Spitze, G. (1986). "Determinants of divorce over the life course" *American Sociological Review*. 51: 586 – 590.
- Stinnet, N.J., Walters, J and Kaye, E. (1984). *Relationship in marriage and family*.
New York: Macmilland Pubishing.
- Thornton, A. (1977). "Children and Marital Stability." *Journal of marriage and the Family*. 39,3: 531-540.
- Udry,R. (1971). *The social content of marriage*. New York: J.B. Lippincott.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper & Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ 0522.21/ 4๕๕

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๙๑ เมษายน 2548

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้จัดการฝ่ายบุคคล บริษัท สหยูเนียนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน)

เนื่องด้วย นางยูไล วีระกังวานกุล นักศึกษาลัทธิสุตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอก การพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับ อนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของคณงานในโรงงาน อุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ : กรณีศึกษาบริษัท สหยูเนียนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน)

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นจะต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากพนักงาน และคณงาน ในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรปราการ โดยการใช้แบบสอบถาม โดยมีให้รบกวนเวลา ทำงานของพนักงาน และคณงานในโรงงานแต่อย่างใด

จึงเรียนมาเพื่อขอโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

จิตตินันท์ เดชะคุปต์

(รองศาสตราจารย์ ดร.จิตตินันท์ เดชะคุปต์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. 0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ
จังหวัดสมุทรปราการ : กรณีศึกษา บริษัทสหยูเนี่ยนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน)

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการทำงานนอกบ้านของภรรยา

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของคู่สมรส แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์

ส่วนที่ 4 ระดับความมั่นคงในชีวิตสมรส

โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อให้สมบูรณ์ตามความคิดเห็นหรือตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านให้มากที่สุด คำตอบและข้อมูลที่ท่านกรอกให้ ผู้วิจัยถือเป็นความลับ โดยข้อมูลคำตอบที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลโดยภาพรวมเท่านั้น มิใช่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

ขอขอบคุณ ที่ท่านตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

นางยุไล วีระกังวานกุล

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาคุณธรรมศาสตร์

(การพัฒนาครอบครัวและสังคม)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

แบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุปัจจุบันของท่าน ..... ปี
3. อายุปัจจุบันของคู่สมรส .....ปี
4. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน
  - ไม่ได้เรียนหนังสือ
  - ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6
  - มัธยมศึกษาตอนต้น ม.1 - ม.3
  - มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
  - ปวส./อนุปริญญา
  - อื่นๆ ระบุ.....
5. ระดับการศึกษาสูงสุดของคู่สมรสของท่าน
  - ไม่ได้เรียนหนังสือ
  - ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6
  - มัธยมศึกษาตอนต้น ม.1 - ม.3
  - มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
  - ปวส./อนุปริญญา
  - อื่นๆ ระบุ.....
6. ท่านแต่งงานกับคู่สมรสคนปัจจุบัน ในขณะที่ท่านอายุ ..... ปี
และคู่สมรสของท่านในขณะนั้นมีอายุ.....ปี
7. ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา ท่านคิดว่ารายได้ของครอบครัวท่านเป็นอย่างไร
  - เพียงพอ และมีเหลือเก็บ
  - เพียงพอแต่ไม่มีเหลือเก็บ
  - ไม่เพียงพอ มีภาระหนี้สิน
8. ปัจจุบันท่านและคู่สมรสมีรายได้รวมกันเฉลี่ย.....บาท/เดือน

9. ท่านมีบุตรหรือไม่

มี..... คน

ไม่มี

10. ลักษณะของครอบครัวท่าน

ครอบครัวเดี่ยว

ครอบครัวขยาย

11. ภรรยาทำงานนอกบ้านหรือไม่

ทำงาน

ไม่ได้ทำงาน

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการทำงานนอกร้านของภรรยา

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อคำถามต่อไปนี้ว่าลักษณะครอบครัวของท่านเป็นอย่างไร แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างเพียงช่องเดียว ที่ใกล้เคียงหรือตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

จริงมากที่สุด	หมายถึง	ข้อความตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด
จริงค่อนข้างมาก	หมายถึง	ข้อความตรงกับความเป็นจริงมาก
จริงปานกลาง	หมายถึง	ข้อความตรงกับความเป็นจริงปานกลาง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความตรงกับความเป็นจริงน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความตรงกับความเป็นจริงน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความเป็นจริง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ภรรยาไปทำงานตรงเวลาเสมอ					
2. ภรรยามีความสุขในการทำงาน					
3. ภรรยามีความก้าวหน้าในการทำงาน					
4. ภรรยาไม่ขาดงานโดยไม่จำเป็น					
5. ภรรยามีความพอใจต่อรายได้หรือเงินเดือนที่ได้รับในปัจจุบัน					
6. ภรรยาบ่นว่างานหนักและไม่ได้รับความยุติธรรมจากการทำงาน					
7. ภรรยาสามารถเข้ากับเพื่อนร่วมงานและได้รับการยอมรับในด้านความรู้ ความสามารถในการทำงาน					
8. ภรรยามีความรู้สึกพึงพอใจในสภาพแวดล้อมในการทำงาน (เช่น เสียง กลิ่น แสงสว่าง อุณหภูมิ ความชื้น)					

รายการ	ระดับความเป็นจริง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9. สามีช่วยแบ่งเบางานบ้าน					
10. สามีให้ความช่วยเหลือในด้านการให้คำแนะนำ ในการทำงานของภรรยา					
11. สามีช่วยอำนวยความสะดวกในการขับรถรับส่ง ไปทำงาน					
12. สามีรับภาระในการรับส่งลูกไปโรงเรียน					
13. สามีและครอบครัวมีความภาคภูมิใจในหน้าที่ การงานของภรรยาในปัจจุบัน					
14. บริษัทให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับ ภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบของ ภรรยา					
15. สวัสดิการที่บริษัทจัดให้แก่ภรณานั้นเป็น ส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคงในชีวิต สมรส					

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของคู่สมรส แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์

ตอนที่ 1 ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อคำถามต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างเพียงช่องเดียว
ที่ใกล้เคียงหรือตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

รายการ	ระดับการปฏิบัติ					
	เป็น ประจำ	ค่อนข้าง บ่อย	เป็นบาง ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย	เลย
1. ท่านแสดงออกถึงความรู้สึกของท่านให้คู่สมรส รับรู้อยู่เสมอ						
2. ท่านคิดว่าคู่สมรสไม่ค่อยเข้าใจความรู้สึกของ ท่าน						
3. ท่านมักจะเก็บความรู้สึกคับข้องใจมิให้คู่สมรส รับรู้						
4. ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นของคู่สมรสในการ แก้ปัญหาต่างๆ						
5. ท่านและคู่สมรสแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อ ปรับปรุงความสัมพันธ์ในชีวิตสมรส						
6. ชีวิตสมรสปิดกั้นความคิดเห็นที่เป็นอิสระของ ท่าน						
7. ท่านและคู่สมรสต่างก็มีความเชื่อมั่นในตนเอง จึงไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน						
8. ตามปกติท่านและคู่สมรสชอบใช้เวลาว่าง พักผ่อนอยู่กับบ้านในวันหยุดด้วยกัน						

รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
	เป็น ประจำ	ค่อนข้าง บ่อย	เป็นบาง ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
9. ถ้ามีเวลาว่างท่านและคู่สมรสมักจะไปพักผ่อน หย่อนใจนอกบ้านด้วยกัน เช่น ดูภาพยนตร์ รับประทานอาหาร ช็อปปิ้ง เล่นกีฬา					
10. ท่านและคู่สมรสชอบเดินทางไปเยี่ยมเยียน ญาติผู้ใหญ่ด้วยกัน					
11. ท่านชอบใช้เวลาว่างในวันหยุดไปสังสรรค์กับ เพื่อนฝูงตามลำพัง					
12. ในกรณีที่มีความขัดแย้งกับคู่สมรส ทั้งสอง ฝ่ายจะปรึกษาหารือกับคู่สมรสเพื่อป้องกัน ไม่ให้เกิดปัญหานั้นขึ้นอีก					
13. หากท่านมีปัญหา ท่านจะปรึกษากับผู้อื่น มากกว่าคู่สมรส					
14. ท่านรู้สึกว่าคุณสมรสแก้ปัญหาต่างๆ อย่างไม่มี เหตุผลน่าเชื่อถือ					
15. คู่สมรสไม่ยอมรับฟังคำแนะนำของท่านในการ แก้ปัญหาร่วมกัน					
16. ท่านพยายามหลีกเลี่ยงการโต้เถียงในขณะที่มี อารมณ์โกรธกับคู่สมรส					

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์
คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างเพียงช่องเดียวที่
ใกล้เคียงหรือตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. ท่านและคู่สมรสไม่ปิดบังความรู้สึกต้องการมีความสัมพันธ์ทางเพศต่อกัน					
2. ท่านและคู่สมรสมีเพศสัมพันธ์ตามความต้องการของทั้งสองฝ่าย					
3. ท่านและคู่สมรสมีความต้องการทางเพศที่ตรงกัน					
4. ท่านและคู่สมรสถ้าเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานนอกบ้านแล้วไม่ควรจะมีเพศสัมพันธ์กัน					
5. ท่านคิดว่าการมีเพศสัมพันธ์โดยคำนึงถึงความสุขของตนฝ่ายเดียวเป็นเรื่องปกติ					
6. ท่านคิดว่าการมีเพศสัมพันธ์กับคู่สมรสเป็นหน้าที่ที่พึงปฏิบัติ					
7. ท่านคิดว่าคู่สมรสให้ความสุขทางเพศแก่ท่านน้อยเกินไป					
8. ท่านและคู่สมรสไม่ต้องการมีเพศสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ไม่ใช่คู่สมรส					
9. ท่านและคู่สมรสนิยมชีวิตสมรสแบบ "ผัวเดียวเมียเดียว"					
10. ท่านและคู่สมรสคิดว่าการมีเพศสัมพันธ์กับผู้อื่นภายหลังสมรสเป็นเรื่องธรรมดา					
11. ท่านและคู่สมรสคิดว่าระบบฟรีเซ็กซ์น่าทดลอง					

ส่วนที่ 4 ระดับความมั่นคงในชีวิตสมรส

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อคำถามต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างเพียงช่องเดียว
ที่ใกล้เคียงหรือตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

รายการ	ระดับการปฏิบัติ					
	เป็น ประจำ	ค่อนข้าง บ่อย	เป็น บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย	เลย
1. ท่านรู้สึกว่าคุณสมรสของท่านกำลังมีปัญหา						
2. ท่านคิดว่าถ้าไม่มีบุตรด้วยกันท่านคงแยกทางกับ คู่สมรสแน่นอน						
3. ท่านคิดว่าถ้าเลือกได้ท่านขอกลับไปเป็นโสด อีกครั้งหนึ่ง						
4. ถึงแม้จะมีบุตรด้วยกันหรือไม่ ท่านก็ไม่คิดจะ แยกทางกับคู่สมรส						
5. ท่านคิดว่าน่าจะลองแยกกันอยู่กับคู่สมรสเพื่อ แก้ปัญหาบางอย่าง						
7. ท่านเคยคิดว่าการหันหน้ามาปรึกษาหารือกัน จะช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตสมรสได้						
8. ท่านคิดว่าควรประคองชีวิตสมรสให้ยาวนาน ที่สุดเท่าที่จะทำได้						
9. ท่านคิดว่าการไปอำเภอเพื่อขอหย่ากับคู่สมรส ไม่ใช่ทางออกที่ถูกต้องในการแก้ปัญหา						
10. คิดว่าถ้าชาติหน้ามีจริง ท่านจะขอให้ได้ครอง ชีวิตคู่กับคู่สมรสของท่านอีก						
11. ท่านกับคู่สมรสมักจะมีความเห็นไม่ตรงกัน ในเรื่องการเลี้ยงดูบุตร						
12. ท่านมักจะมีปากเสียงกับคู่สมรสเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ						

รายการ	ระดับการปฏิบัติ					
	เป็น ประจำ ค่อนข้าง	บ่อย	เป็น บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย	
13. ท่านสามารถเข้ากับญาติพี่น้องของคู่สมรสได้เป็นอย่างดี						
14. ท่านเคยรู้สึกเบื่อหน่ายชีวิตสมรสจึงหันไปมุ่งเรื่องการงานนอกบ้าน						
15. เมื่อเลิกงานแล้วท่านมักจะเถลไถลเพื่อจะได้ถึงบ้านเร็วๆ						
16. ท่านและคู่สมรสเคยแก้ปัญหาการขัดแย้งโดยการทบทวนและขว้างปาสิ่งของใส่กัน						
17. ท่านเคยทำเหมือนว่าคู่สมรสไม่มีตัวตนในบ้าน						
18. ท่านมักจะใช้เหตุผลพูดกับคู่สมรสเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้ง						
19. เมื่อท่านและคู่สมรสมีปัญหาขัดแย้งต่างฝ่ายต่างไม่ยอมอ่อนข้อให้แก่กัน						
20. ท่านคุยกับเพื่อนสนิทเรื่องการหย่าร้าง						
21. ท่านเคยบอกพ่อแม่ว่าจะหย่าร้าง						
22. ท่านเคยปรึกษาผู้ใหญ่เรื่องการกลับไปใช้ชีวิตโสดอีกครั้งหนึ่ง						
23. ท่านพูดเกริ่นกับลูกเรื่องจะหย่าร้างกับคู่สมรส						
24. เมื่อมีเรื่องขัดแย้งกันท่านเคยทำหย่ากับคู่สมรส						
25. เมื่อมีเรื่องขัดแย้งกันอย่างรุนแรงท่านเคยขนของออกจากบ้านไปอยู่ที่อื่น						

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางยุไล วีระกังวานกุล
วัน เดือน ปีเกิด	15 เมษายน 2498
สถานที่เกิด	อำเภอบางรัก จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ปวช. วิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครใต้ พ.ศ. 2516-2518 ปวส. วิทยาลัยเทคโนโลยี และอาชีวศึกษาวิทยาเขตพระนครใต้ พ.ศ. 2519-2520 ปม. ประโยคक्रमัธยม วิทยาลัยเทคโนโลยี และอาชีวศึกษาวิทยาเขตพระนครใต้ พ.ศ. 2521 คศ.บ. คหกรรมศาสตร์บัณฑิต เอกโภชนาการชุมชน พ.ศ. 2528 คศ. ม. คหกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาคอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2549
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนวัดตำหนักมิตรภาพที่ 65 อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
ตำแหน่ง	หัวหน้าหมวด คหกรรมศาสตร์ ครูชำนาญการ คศ.2